خەونەکانی ئیقلیمی با

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری

*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسەر: بەدران ئەحمەد حەبیب

* * *

ناوونیشان: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، گەڕەکی خانزاد، هەولێر

ناسر وەحیدی

خەونەکانی ئیقلیمی با

کۆ چیرۆک

کتێب: خەونەکانی ئیقلیمی با - کۆ چیرۆک
نووسینی: ناسر وحیدی
بڵاوکراوەی ئاراس- ژمارە: ٣٥٩
دەرهێنانی هونەریی ناوەوە و بەرگ: ئاراس ئەکرەم
هەڵەگری: هەندرێن شێرزاد
سەرپەرشتیی چاپ: ئاوڕەحمانی حاجی مەحموود
چاپی یەکەم، هەولێر- ٢٠٠٥
لە کتێبخانەی بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی ڕۆشنبیری و هونەر لە هەولێر ژمارە (٩٥)ی ساڵی ٢٠٠٥ی دراوەتێ

پێشکەش بە

- هاودەمی ژیانم: جەمیلە کە بێدەنگی و سەبووریی ئەو، بۆتە هۆی بەدیهاتن و نووسینی ئەم بەرهەمە.

- دوو خونچەگوڵی باخی ژیانم: ڕازاوە و ڕێزان

خۆزە باڵتازار

خۆزە باڵتازار پیاوێکی کوڵەبنەی تێکسمڕاوی قولەڕەشەیە. ڕووت و قووتە. تەنیا کۆتەچەرمێک نەبێ، وەک فۆتە بە بەر عەیبەیەوەی هەڵدەدا، تیتۆڵێک پارچە چییە! پێیەوە نییە. تووکی سەری، چەشنی بنجی گوێنییە. غەیری دەوری دەم و چەنەی نەبێ، چڵەموویەکی لێ نەڕواوە. جگە لە سپێنەی چاو و ددانەکانی نەبێ – ئەویش بەهۆی ئەو بزەیەی قەت لە سەر لێوی ناتۆرێ و لە یەکەمین نیگادا، وەک قیل بە نیگای ڕووبەڕووەکەیەوە دەنووسێ – ڕۆشنایی لە سیمایدا بەدی ناکرێ. دارێکی نووک تیژی پێیە، لە بری گۆچانیش بەکاری دێنێ. لیزگەیەک مووروی درشتی لە مل دایە. لە ناوەڕاستەکەیدا سێ ددانی درێژ، لە چەشنی کەڵبەی ورچ و گورگ و شفرەی بەراز، تێدایە. خۆزە لەگەڵ ئەوەی زوو بە زووش خۆی دەشۆرێ، بۆ دڕنی لێدێ. بۆنێک وەک بۆنی پیوی کولاو، خامی گنخاو. خۆزە ژنێک و کوڕێک و دوو کچی عازەبی هەیە. بەو سیمایەوە لەبەر چاوی جەماوەر زۆر ئاساییە، کەس لێی ناپرینگێتەوە.

ئێستا پاش ئەوەی چەشنی وێنەکێشێکی نەریتخواز، وێنەی خۆزەمان خستە بەرچاو. تکایە ئیتر مەپرسە، ئەم کابرایە چۆناوچۆن و لە کوێوە پەڕیوەی ئەم وڵاتە بووە. چونکو ئەوە نە من دەیزانم و نە کەسی تر. بەڵام ئەوەی ڕوون و ئاشکرایە، خۆزە لە ئاسمانڕا نەهاتۆتە خوارێ. لە سووچێکی ئەم گۆ خۆڵینەوە هاتۆتەوە ئێرە. لە هەوەڵ ڕۆژەکانی سەرهەڵدانی خۆزە و بنەماڵەکەیدا، ڕۆژێک خۆزە لەناو بازاڕ تووشی دەبێ بە تووشی قالەکوێرەوە، کە کەیخودا و پیاوماقووڵی شارە. قالەکوێر لێی دەپرسێ ناوی چییە و لە کوێوە هاتۆتە ئێرە. خۆزە پێی دەڵێ ناوی خۆزە

باڵتازارە. قالەکوێر دوابەدوای خۆزەدا دووپاتی دەکاتەوە: هم! خولە باڵتەزەرد. خۆزە بە دەم نەرمەپێکەنینەوە دەڵێ: خولە نا! مامە قالە. خۆزە، خۆزە باڵتازار . قالەکوێر دەڵێ: بە خوا کاکە لێرەکانێ چ تەوفیرێک نییە لە مابەین خولە و ئەوەی تۆ دەیڵێیی. خولە بە زاری خەڵکییەوە زۆر سووکترە. خۆزە دەڵێ خولە لەبەر خاتری چاوی ئەو هیچ، ئیتر ئەم باڵتەزەردە چییە؟ ئەو بە ماوەی ژیانی جگە لەم کۆتەچەرمە نەبێ، قەت تیتاڵێکی پەڕۆ لە خۆ نەئاڵاندووە. بشیکوژن باڵتەزەردی ئیتر قەبووڵ نییە. قالەکوێر بە تووڕەییەوە دەڵێ: بێدەنگ بە. تۆ باڵتەی زەردت نەبووە. دڵم ختور دەکا. دوور نییە باوکت یان بابەگەورەکەت، یان بنەچەکە گۆڕبەگۆڕەکەت، دڵنیام سەگبابێکیان باڵتەیەکی زەردی سەربازی دوگمە ئاسنی بووە. ئیتر تەواو، کەڵەوەکێشی ناوێ. لەو ڕۆژەوە خۆزە بەسەر زاری جەماوەرەوە بووە خولە و باڵتازار بووە باڵتە زەرد.

منداڵەکانی خۆزە بە پێچەوانەی خۆزە و خێزانی وەک خەڵکی ئەم وڵاتە جلوبەرگ لەبەر دەکەن. ئەمانەش گرینگییەکی ئەوتۆیان نییە. ڕاستییەکەی ئەوەی بۆتە هۆی سەرسووڕمان، نەخۆشینەکەی خۆزە بوو. خۆزە ماوەیەک لەوەپێش نەخۆش کەوت. حەوت ڕۆژان بە جێ و بان، بێ سەروزمان کەوت. کەس تاقە کەلیمەیە قسەی لێ نەبیست. خێزانی بە دەمە کەوچک چۆڕە هەلیماوێکی بە دەمییەوە دەکرد. لەو خواردنەش کەوت. حەوت ڕۆژی دواتر، بە لۆکە زاریان تەڕ دەکرد. تاکو نەخۆشینەکەی خۆزە زۆرتر دەبوو، بۆدڕنی خۆزەش زیاد و زیاتر دەبوو. بۆنی پیوی کولاو و خامی گنخاو، وڵاتی هەڵگرتبوو. پاش ئەوەی لە زار تەڕکردنیش کەوت، ئەوجار کوڕەکەی چاوی نووقاند و بێ هەست و خوست وەکو خۆزە حەوت ڕۆژ لە تەنیشتی ڕاکشا. بۆنی پیوی کولاو و خامی گنخاو لە زیادکردن بوو.

پاش ئەو حەوتەیە، بە پێچەوانەی ئەوەی چاوەڕوان دەکرا و دەبوو ڕوو

بدا، خۆزە و کوڕەکەی وەک جووجەڵە، سەر لە هێلکە بێننە دەر، وەجووڵەجووڵ کەوتن. چەشنی کوللە و تانجیلۆکە، هەر جارناجارێک بە چەپۆک یان بە پێلاقە لە یەکیان دەسرەواند. ئەو شەڕ و چنگەپلّماسکێیەش حەوتوویەکی خایاند. تەنانەت جاری وابوو سواری سەری یەکتریش دەبوون، یەکیان دەخرپاندەوە. بۆدڕنی خۆزە، زیاد و زیاد و زیادی دەکرد. ڕەنگە هەموو شتێک بۆنی خۆزەی گرتبوو.

لە کۆتایی سەعاتەکانی ئەو حەوتووەدا، خۆزە سواری سەری کوڕەکەی بوو. لە چرکەساتێکدا، هەردووکیان پێکەوە چاویان هەڵێنا. چەقۆی نیگایان چەقاندە چاوی یەکتر. بە شێوەی فیلمی سینەما، دەمیان خستە ناو دەمی یەک. ئیتر لە پاش ئەو ماچە سیحراوییە، تاقەکەسێک چییە، کوڕی خۆزەی نەبینیەوە. وەک ئەوەی خۆزە کوڕەکەی خۆی چەشنی جگەرە، بە لالێویەوە نابێ و فڕی کردبێتە ناو دەروونی. بۆدڕنیش هەر لەگەڵ ئەو ماچە، لەناو ماڵ و لە هەموو شوێنێک قڕ بوو. ڕەنگە ئەویش خۆی هەڵدابێتە ناو سییەکانی خۆزە.

خۆزە گوڕوتینی لاوی هاتەوە بەر، زەق و زیندوو بۆوە. تەنیا فەرقێکی کە کردوویەتی ئەوەیە. لە بەردەم بڕێک شوێن وەک قاوەخانە، سینەما، هۆڵی بیلیارد، بەزازی – کە لەمەوبەر کوڕەکەی دەچوو – لەنگەرێک دەگرێ. دەست بەسەر چەند پارچە قوماشی سەوزی دامەیی، سووری سادە و بنەوشی پەڵەپەڵەدا دێنێ. پاشان بزەکەی سەرلێوی وەک پۆلووی دەم با دەگەشێتەوە، وەشنەشن دەکەوێ. بە لاقرتییەکەوە لۆقەیەک دەهاوێ. وەک ئەوەی ئەو حەزانەش لە ناخیدا هەڵبلووشێ.

خێزانی خۆزە بە دەم خولیا، کچە گەورەکەیەوە دەخنێتەوە. لامە لامەی لەبەر دەکا. خولیا لەسەرخۆ و بێ پەروا بە دایکی دەڵێ، ئەو قێزی دێ لە بۆدڕن. قێزی دێ لە شتی کۆن و پیسی شەقیلە بەستوو. دڵنیا بێ، هەزار

ئەوەندەی تریش بیلاوێنێتەوە، بێ کەڵکە. ئەگەرکو لە بری نۆ مانگ، نۆ ساڵیش بە چەرمی زگ هەڵیگرتایە، لە بری دوو ساڵ، بیست ساڵ شیری پێ بدایە. دیسانیش ئەگەرکو لەسەر جێ بکەوێ، وەک کاکی ناچێ چاوی بنووقێنێ و بێ هەست وخوست لە تەنیشتی ڕاکشێ. تاکو ئەو فڕی کاتە ناو سییەکانی.

هیچ دوور نییە. بەر لەوەی کار بگاتە ئەو کاتە، وەک ئیسکیموو بە شتێکی قورس لەسەری بدا، خەلاسی کا. یان کاتێ لە جووڵە کەوت، چەشنی هیندوو ئاگری دا و خۆڵەمێشەکەشی نە دەکاتە ناو هیچ زێیەک و نە دەیباتە ناو هیچ مەعبەدێک. ڕەنگە هەر لە یەکەمین ڕۆژی نەخۆشینەکەیدا، بۆ ئەوەی لەبەر چاوی گوم و گۆڕ بێ. وەک زەردەشتی، بیباتە ناو دەشتێکی کاکی بە کاکی فڕێی دا. با ببێتە خۆراکی دالاش و سیسارکە کەچەڵە. خەلاسی بێ لە بۆدڕن. لە بۆنی پیوی سووتاو و بۆنی خامی گنخاو.

خەرمانانی ١٣٨٢(٢٠٠٣/٩)

قەڵای... کلیل!

«گفتوگۆ کلیلێکە هەموو دەرکە داخراوەکان دەکاتەوە»

ئەمە نووسراوەی سەرەتای یەکەم لاپەڕەی کتێبەکەی بوو. ئەم کتێبە کۆن و زەرد هەڵگەڕاوە، کە وەک خەزێنەیەکی بەنرخ، وەک نهێنییەک، هەمیشە لە بن چاکەتە ئەفسەرییەکەیدا شاردبوویەوە. ڕەنگە خۆشی دڵنیا بووبێ، تەنیا مەرگ بتوانێ لێی جیا بکاتەوە. پاش ئەوەی لە کارەکەم بوومەوە، دڵنیا نیم، لەوەی یەکەم شت، کە سەرنجی ڕاکێشابم، ئەو بەرزاییەی لای چەپی سەرسینگی بووبێ،. وەک مار، لەسەر دڵی پاپۆکەی خواردبۆوە. زووتریش وەخت و ناوەخت، بە پێی هەلومەرج هەستم بە بوونی کردبوو. شتێک لە ژێرەوە، چاکەتە ئەفسەرییەکەی هەڵمساندبوو. بەڵام تا ئەم دەرفەتە، نەمزانی چییە؟ ئەگەرچی دڵنیام، لای ئەو لە هەموو شتی دونیا پیرۆزتر بوو. شتێک کە بە ماوەی هەموو تەمەنی، شەو و ڕۆژ لەگەڵ خۆی گێڕاویەتی. تەنیا ئیستێک چییە، لە خۆی دوور نەکردۆتەوە.

ڕەنگە یەکەم کەس کە هەستی بەو ڕەقاییەی سەرسینگی کردبێ، ئافرەتێک بووبێ! ئەگەرچی بڕواش ناکەم، ئەو جگە لە خۆی و ئەم خەزێنەیەی، کەس و چی تری خۆش ویستبێ. ڕەنگە ئەو ئافرەتە بە بۆنەی لاواندنەوە، لەسەر چاکەتە ئەفسەرییەکەیەوە - کە لە کاتی خەویشدا دەری نەهێناوە - دەستی لەو ڕەقاییەی سەر سینگی کەوتبێ. کاتێک ئەو خۆی کڕ کردووە، ڕەنگە ئافرەتەکە زیاتر تامەزرۆ بووبێ. پەی بەو نهێنییەی بەرێ. یەکە یەکە دوگمەی ئەفسەرییەکەی ترازاندبێ، بە هێوری دەستی بردبێ بۆ خەزێنەکەی. ئەویش وەک ئەوەی لەپڕ لە خەوێکی قورس ڕابووبێ، بە پێی هەڵسوکەوتی خاوەن ماڵ لەگەڵ دز، پڕی کردبێ بە

پەنجەیدا. وەهای ڕێک گوشیبێ، خوێن لەسەری هەر پێنج قامکی پەنجەیەوە فیچقەی کردبێ. ئیتر قەت زاتی ئەوەی نەکردبێ جارێکی تر، قومارێکی لەم چەشنەی کردبێ. یان ڕەنگە بە پێی ئەو بەڵگانەی قەت ناخرێنە ڕوو، بووبێتە قوربانی، کوتوپڕی هەڵمەتی دەستێکی بەهێز و چەقۆیەکی تیژ و جەرگبڕ.

خەزێنەکەی کتێبێک بوو. بە قەرایی بەرە دەستێکی مامناوەندی پان، بەندی ئەنگوستیش ئەستوور. لاپەڕەکانی زەرد و تەنک. شتێک لە مابەینی کاغەز و چەرم. تەنک چەشنی کاغەز، سفت و قایم وەک چەرم. خەتەکەی وا وێدەچێ، بە زیندوویی لەسەر ئەو پێستە داغ کرابێ. زبری هێڵەکانی لە پشتەوە ناکەوێتە بەردەست. گنجێکی چووکەی تێدا نییە.

بەو چەشنەی سیحری کتێبەکە نووسیبووی. قوولکەیەکم بە قەرایی بەرەدەستێک، بە نووکی چەقۆکەم، بستێک دوورتر لەو، هەڵکەند. شوێنێکم وەک جۆگە، لە قوولکەوە تا لای ئەو کێشا. تا خوێنەکەی بڕژێتە نێو. دواتر خوێنەکە لە نێو قوولکەدا بمەیێ. ببێتە کلیلێک بۆ کردنەوەی سیحری ئاخر دەرکەی قەڵا. دڵۆپ دڵۆپ خوێن، لە تەرمەکەی دەچۆڕێتەوە. چەشنی دەنکی تەزبێح، بەرەو چاڵەکە بە شوێن یەکدا لۆزمە دەبەستن. لەناو چاڵەکەدا کۆزیلکە دەدەن.

ئەمە نەریتێکە دەگەڕێتەوە سەرەتایەکی زۆر دوور. پشت بە پشت و سینگ بە سینگ، لەگەڵ ئەم کلیلە سوورانە هاتوون. تا ئەمڕۆکە، گەیشتۆتە من. ڕێی هیچ شک و گومانیش نییە، لە منەوە دەگاتە تۆ. لە تۆشەوە تا کێ؟ نازانم. ئەمە مێژووە، درێژەی دەبێ . ناپسێتەوە. نووسەری یەکەم لاپەڕەی ئەم کتێبە، بەم چەشنەی نووسیوە.

ئێمە دوو هۆزی بەهێز و یەک ڕەگەز بووین. دوو دەست لە یەک پەیکەر. دەستمان دایە دەستی یەک. وەک برا و یەکتەن، هەرچی نەیارمان بوو لە

ناومان برد. تەخت و بەختیمان ڕووخاند. بەم شێوە خۆمان لە فەوتان قوتار کرد. بە سەربڵیندی خۆمان لەو فەرتەنە و ئاژاوەی پێکهاتبوو دەربرد. شاد و بەختەوەر، بە تێر و تەسەلی دەژیاین. بەردەوام خەریکی ڕاو و شکار، کەیف و نەهەنگ بووین. ڕۆژگارمان بەم شێوە ڕادەبوراد. دڵنیا بووین لەسەر عەرد نەیارمان نییە. هەرکات هەڕەشە و مەترسییەک لە گۆڕێ بوایە، شان بە شانی یەک ملمان پێوە دەنا. زۆر جار لەبەر غلووری و ئازایەتی، سینگی خۆمان دەکردە قەڵغانی هۆزی برا.

ئاخر شەڕ، دوژمنێکی بە زەبر و هێز، هێرشی کردینە سەر. ئەوەی پیاو لە هۆزی ئێمە دەستی چەکی دەگرت، دەستی دایە چەک و هاتە مەیدان. هۆزی برا، بڕیار بوو دوژمن دەور بدا. لە پشتەوەڕا دەست لە دوژمن بوەشێنێ. شەڕ دەستی پێکرد. شەڕێک کەس بۆی ڕوون نەبۆوە، چەندی خایاند. چەند مانگ، چەند ساڵ، چەند سەدە... هۆزی برا هەر نەگەیشتە مەیدان. دڵەڕاوکێ و چاوەڕوانی سەت هێندەی تیر و تیغی دوژمنی، لێ کوشتین.

پاش پێکدادان و کوشت و بڕێکی زۆر، ئەوەی کوژرا کوژرا. ئەوانەی مانەوە، هەر کەس لە حاندی خۆیەوە، پاشەوپاش گەڕاوە دواوە. هەر دوو بەرە، ئاشبەتاڵی کرد. ڕوون نەبۆوە کام لا سەرکەوت، کام لا تێشکا. هەموو، ماندوو و شەکەت، بریندار و برسی، ملی ڕێگەمان گرتە بەر. هەر هاتین و نەگەیشتین. هەر هاتین و نەگەیشتین. وەک ئەوەی زەوی ژێر پێمان لەبەر یەک بڕەوێتەوە. ڕەنگە ساڵەهاتێکی زۆر بەڕێوە بووین. برین، برسێتی، ماندوویی، سەرما و دووری ڕێگا، هێندەی دوژمن قڕی تێخستین.

لە دووڕرا هێڵێکی سپی، لەسەر ئاسۆ سەودای دابوو. شورەیەکی بەرز، بە ئاسماندا هەڵزنابوو. هەموو لامان وابوو، ڕێگەمان هەڵەکردووە. چونکو

لە هیچ شوێنێکی وڵات، تەنانەت بستە دیوارێک چییە، بەرزمان نەکردبۆوە. لامان وابوو لە بری وڵاتی خۆمان، ڕوومان لە وڵاتی دوژمن کردووە. چارە نەبوو. هێز و توانا نەمابوو. بڕیارمان دا تەنانەت ئەگەر دیلی و مەرگیش بێ، بچین بە پیریەوە. بە مەترسی و دڵەڕاوکێ، بەرەو شورە خوشاین. ئاڵای هۆزی برا لەسەر شورەکە دەشەکاوە. خۆشی لە دڵمان گەڕا. وتمان ئەو ماوەیە ئێمە سەرقاڵی شەڕ بووین، ئەوان ترساون. دەرفەتیان هێناوە، ئەم دیوارە بەرزەیان بۆ بەرگری لە دوژمن ڕۆناوە. بەڵام ئەمە جێی پرسیار بوو، بۆ تەگبیریان بە ئێمە نەکردووە؟ وەک دەیان پرسیاری تر، کە دواتر هاتنە گۆڕێ، ڕوون نەبۆوە. هەر وەک دەورەنەدانی دوژمن و دەست وەشاندنیان.

سەیر ئەوە بوو، دیوارەکە یەکپارچە و یەکدەست بوو. تاقە دەرکێک نەبوو، لێیەوە ئاوەدیوی ئەوبەری بین. سەر شورەکە، پڕ بوو لە تارمایی مرۆ. جموجۆڵیان بوو. چەندەی دەستمان هەڵتەکاند، گوڕاندمان، پاڕاینەوە، وەڵامێک نەبوو. هەست دەکرا دیوارەکە چەشنی پێستی مرۆ، هەموو کون کون بێ. لەوبەری هەر کونێکەوە چاوێک زەق بۆتەوە، دەمانڕوانێ. یان شک دەچوو، شورەکە لە شێوەی چاوێکی زلە، ساز کرابێ. کە نێو دەروونی مرۆشی دەبینێ، بەڵام کە ورد سەرنجت دەدا و دەستت پێدا دەگێڕا، تەنیا درزێکی چکۆلەی تێدا بەدی نەدەکرا. کە تاڵە موویەکی پێداچێ.

پاش گەڕان و پشکنینی زۆر، دەرکێک، دەلاقەیەک نەدۆزراوە. شەو هەموو پێکەوە، لە یەک کاتدا یەک خەومان بینی. کەسێک لەو بەر شورەکەوە دەیوت: «ئەگەر حەز دەکەی بێیە ئەم بەری شورەکە، ناو قەڵا ببینی، دەبێ کەسێکی بەلەسە و یاخی، لە هۆزی خۆت لەناو بەری. چاڵێک بە قەرایی بەرەدەستێک هەڵکەنی، تا خوێنی تەرمی ئەو کەسەی

بڕژێتێ. پاش مەیینی خوێنەکە، چەقۆیەک بخرێتە ناو خوێنەکە. مستێک خاک لە جێ شەقڵی چەقۆکە بپڕژێ. خاکەکە وردە وردە بە تەڕی خوێنەکە دەگروێ، سفت دەبێ. سفتتر لە پۆڵا. دەبێتە کلیل. هەموو شەوێک، ئیستێک بەر لەوەی مانگ لە دیواری قەڵا دەرکەوێ، دەرکێک لەناو دڵی شورەکە، دەردەکەوێ. ئەو دەرکە تەنیا بەو کلیلە دەکرێتەوە. بەختەوەر ئەو کەسەیە، ئەو کلیلەی دەسکەوێ و ئەو دەرکەی بۆ بکرێتەوە. بێتە ناو قەڵا. دەبێتە هاودەمی ئێمە. هاوشاری ئێمە. دەبێتە دانیشتووی تێر و تەسەلی هەتاهەتایی ناو قەڵا.»

ئەوە خەون بوو یان واقع، لای کەس ڕوون نەبۆوە. بەڵام حەقیقەتێک بوو، کە پاش ماوەی شەڕی گەورە، دەستەویەخەی بوون. زۆر کەس لە داخا دڵی تۆقی. زۆری تر لەبەر برسێتی و کەساسی. زۆری تر لەبەر سەرما و شەکەتی. سەرباری هەموو ئەوانە، ئازارێکی تازە، چەشنی خۆرە کەوتە ناومان. وردە وردە دەیخواردین، کەم و کەمتر دەبووینەوە. چیشمان لەگەڵی پێ نەدەکرا. هەموو لە یەکتر دڕدۆنگ بووین. ئێمەی کە لە شەڕی گەورەدا، پشتمان دەدا بە پشتی یەکترەوە،لامان لە یەک نەدەکردەوە. گوێی شەیتان کەڕ بێ، موو بە بەینماندا نەدەچوو. هەموو خۆمان لە گێلی دەدا. وەک ئەمە وەحیێکە تەنیا بۆ بیسەری هاتۆتە خوار. کەس زاتی نەدەکرد سەیری چاوی کەسی تر بکات. نهێنییەکی پڕ مەترسی لە قووڵایی چاوماندا خۆی مەڵاس کردبوو. لەبەر ئەوەی چاوە ڕازەکان ئاشکرا نەکا، چاومان لە چاوی یەک دەدزییەوە. هەر کەس تەنیا، دەیڕوانییە بەر پێی خۆی. موویەک ئەم لاو ئەولای نەبوو. ئەوە سەرەتایەکی تازە بوو! سەرەتای دەسپێکردنی هەوەڵێن گفتوگۆ، بۆ کردنەوەی یەکەمین دەرکی قەڵا.

زۆرم لەگەڵ خۆم گلودۆل کرد. خۆم بۆ ڕازی نەبوو. سەرما، برسێتی، ماندوویی، برین و لاوازی تاکو دەهات، زۆری بۆ دێنام. ئاخر شەو،

بڕیارمدا بەر لەوەی مانگ لە شورەی قەڵا دەرکەوێ، تفێک هەڵدەمە ناو ڕوخساری قەڵا. شەقێک بدەم لە ژیانی تێروتەسەلی ناو قەڵا. بێ هیوا، بە پێدزە، وردە وردە، لە تاریکی شەودا، ملی ڕێگەم گرتە بەر. پشت لە قەڵا و ڕووەو دەشت. پێشتر وتم، گشت شورەکە چاو بوو. هەموو جموجۆڵی ئێمە لەبەر چاو بوو. تەنانەت بیریشیان دەخوێندینەوە. بەر لەوەی بمانەوێ کارێک بکەین، دەیانزانی. چەند کەسێک بیریان لەوە کردبۆوە، شورەکە بن کۆڵ کەن، با بڕووخێ. بڕێکی تر بیریان لەوە کردبۆوە، ڕەهەند لێدەن، خۆیان بگەیێنە ناو قەڵا. بەر لەوەی دەستبەکار بن، کەوتنە بەر تیری ژاراوی یاساوڵی قەڵا، یان کەوتنە ژێر هاشاوڵی قیل و ئاوی کولاو. یان لە ژێر ئەو گابەردانە پان و فلیق بوونەوە، کە لەسەر شورەکەوە بە سەریاندا باری.

وەک زۆر کەسی تر، مەبادا لە پشتەوە بکەومە بەر نووکی پەیکانی یاساوڵی سەر شورەی قەڵا. ئەگەرچی لەوکاتەدا، زۆرم حەز لە مردن بوو. بە تەمابووم ئەم هەنگاوە نەپێکراوم، هەنگاوێکی تر بپێکرێم. وردە وردە، لە قەڵا دوور دەبوومەوە. لە پڕ گوێم لە نووزەی کەسێکی سەرەمەرگ بوو. دەستم ڕاستەوخۆ پەڕییە سەر چەقۆکەم. بۆ ئەوەی باوەڕ بە بوونی بکەم، بە هەموو هێزم دەسکەکەیم گوشی. بەرەو دەنگەکە خوشییم. تاکو نزیکتر دەبوومەوە، دەنگی لرخەلرخی، زیاتر پشووی دەخنکاند. لەبەر تاریکی هیچم نەدەدی. لاقم لە شتێکی نەرم هەڵەنگوت، تەپم دا سەری. چەقۆم لێ ڕاست کردەوە، لەسەر دڵیم ڕاگرت. بەڵام ئەو هەست و خوستی نەبوو، وەک ئەوەی لە حەوت ساڵان ڕاست بووبێتەوە. ساتێک خۆم کڕ کرد. دوو چاو، چەشنی چاوی پشیلە. لەو شەوەزەنگەدا، دەبریسکاوە. سەیری دەکردم. لەسەرخۆ، پچڕپچڕ ناوی منی هێنا. وتی پەلە کەم. تەنیا چاڵێک بە قەرایی بەرە دەستێک هەڵکەنم. با خوێنەکەیان بڕژێتە ناوی و بمەیێ. ئەوجار دەمی چەقۆکەم بکەمەوە، بیخەمە ناو خوێنە مەییوەکە. با خوێنەکە

شەقڵی چەقۆ بگرێ. پاشان چاڵایی شوێنی چەقۆکە، بە خۆڵ پڕ کەمەوە. خۆڵەکە وردە وردە بە تەڕایی خوێنەکە دەگروێ، سفت دەبێ. پاش ئەوەی سفت بوو، دەری بێنم. دەبێتە کلیل. دەرکی قەڵام بۆ دەکاتەوە. وتی پەلە کەم، چی وای نەماوە بۆ دەرکەوتنی مانگ لە شورەی قەڵا.

چاوم لەگەڵ تاریکی تەواو ڕاهات. کەمێک لێی دوور کەوتمەوە. دوودڵ بووم، لەوەی جۆگەلە بۆ خوێنەکە ساز کەم، بەو جۆرەی خۆی وتبووی، یان جێی بێڵم. دەستم وە شتێکی نەرم کەوت. لێی ورد بوومەوە، تەرمێکی زەلام بوو. لە ترسان خەریکبوو دڵم بتۆقێ. ئەگەرچی من، پیاوی مەیدانی شەڕ بووم. ئەوەش هەوەڵین تەرم نەبوو کە دەمدی. پرسیم ئەم تەرمە کێیە؟ کێ کوشتوویە؟ وتی برامە. بڕیارماندا، یەکمان ببێ بە سەدەقەی ئەوی کەمان. بە بێ ئەوەی یەکتر ببینین، لە تاریکیدا دەست لە یەک بوەشێنین. ڕەنگە چارەنووسی وابووبێ، هەر دوو یەکمان پێکا. ئەو تازە مردووە. من چاوەڕوان بووم. دڵم ختووری دەکرد، بەر لەوەی بمرین، کەسێکی تر لێرەوە تێدەپەڕێ. کەیف خۆشم ئەو کەسە تۆ بووی. خوێنمان بە فیڕۆ نەچوو. پەلە کە. دەست و برد کە پیاو، تۆ سەرکردەی مەیدانی شەڕی! بۆ حەبەساوی. زوو کە. تا مانگ لە شورە دەرنەکەوتووە. چی وای بە بەرەوە نەماوە. ئێمە بکە پەیژە بۆ سەرکەوتنی خۆت. سەرکەوە سەرکردە.

لەو کاتەدا نازانم بۆ نەکەوتەوە بیرم، من پێشتریش دەنگی ئەو پیاوەم بە دەیان جار بیستبوو. ئەو دەنگەی لەسەرەمەرگدا قسەی دەکرد، دەنگی کەسی ناو خەون و واقع بوو، کە پەیتا پەیتا هانی دەداین، بۆ سازکردنی کلیل. بۆ کردنەوەی دەرکی قەڵا. لە خوێنی ئەو دوو تەرمە، دوو کلیلم ساز کرد. یەکیان بۆ خۆم، ئەوی دیشیان بۆهەر کەسێک کە خوازیاری بێ. بەڵام ئێستاش نەمزانی، بۆتوند لەناو مستمدا شاردمەوە، نەمدا بە کەس!

بەرەو قەڵا گەڕامەوە، پەلەم بوو. دەبوو بەر لەوەی مانگ لە شورە

دەرکەوێ، خۆم بگەیێنمە قەڵا. هێز و گوڕێکی تازە لە گیانم گەڕا. هەنگاوەکانم لە کاتی دوورکەوتنەوە لە قەڵا، شل و لەرزۆک بوون. ئێستا توند و قایم بوون. کە گەیشتمە بن شورەکە، سەیرم کرد دەرکێکی گەورەم لەبەر چاوە. سەیری کلیلەکەم کرد، وەک پۆڵا سفت و ڕەق بوو. بەڵام بەردەوام ئاوی دەداوە، ناو دەستمی سوور سوور کردبوو. بۆ ئەوەی کەس نەمبینێ، خێرا کلیلم لە کونی قفڵی دەرکە ڕاکرد. بام دا. کەلەبەرێک هەر ئەوەندەی خۆمی پێدا بچم، کەوتە دەرکە. بە تاڵووکە خۆم تێڕاکرد. چی ببینم. شارێکی ئاوەدان، پڕ لە خۆشی، هەموو شتێک زۆر و زەوەند. ئەوەی لەمێژ ساڵ بوو لێم ون ببوو، لەوێ دیتمەوە. سەربازی ڕاکردوو، جحێڵی تۆراو، بریندازی شەڕ، دۆست و نەیار، قارەمان، تەنانەت مردووش.

هەر کەسم دەدی کە دەستی دێنا لەگەڵم لێ داتەوە، دەستم لە پشتمەوە دەشاردەوە. ئەویش بزەیەکی تاڵ دەکەوتە سەر لێوی. ئاخر نەمدەویست گومان بکەنە من، ئەو سوورایییەی دەستم ببینن. سرم ئاشکرا بێ. دواتر بۆم ڕوون بۆوە، هەموو ئەوانەی لە هۆزی ئێمە هاتبوونە ناو قەڵا، هەر هەموویان،دەستیان لە من سوورتر بووە. بەرە بەرە سوورایی دەستیان کاڵ بۆتەوە. یان ڕەنگە خوومان پێوەدەگرت، لەبەر چاوی خۆمان کاڵ دەبۆوە. بە کردنەوەی دەرکە، بە یەکجاری ئەو دیوارە بەرز و قایمەی قەڵا، وەک هەڵم لەبەر یەک ڕەوییەوە. ئیتر نە برینداریک بوو، نە کەلاکێک، نە کەنەفتێک. وەک ئەوەی قەت نەبووبێتن. هەمووی لە پێش چاوم ون بوو. بەڵام ئەوەی ڕاست بێ، هەستم بە بوونی دیوارێکی تازە لە پێشمەوە کرد. زانیم تەنیا کەسانێکی تایبەت دەتوانن بچنە ئەو بەری ئەم دیوارە. کەڵکەڵە کەوتە گیانم. حەزێک. حەزی دۆزینەوەی دەرکەی ئەم دیوارە تازە، حەزی ساز کردنی کلیلی تازە...

«گفتوگۆ کلیلێکە هەموو دەرکە داخراوەکان دەکاتەوە»

نازانم ئەم پارچە چەرمەم چۆناوچۆن کەوتە دەست. نازانم، ئەمە چارەنووس یان سەربەهۆردەی کێ بووە، بەم شێوە نووسراوە. دڵنیام ئەم چارەنووسە، ئەم قەدەرە یان هەرچی تۆ ناوی بنێیی، تەنیا لە ناوچاوانی کەسێک و دوان نەنووسراوە. بۆ دۆزینەوەی سەرەهەودای گولۆڵەی ئاڵۆزی ڕابردوو، لکاندنی بە ئێستاوە. زۆر بەرەو دوا گەڕامەوە. جگە لە مانای نووسراوەی ئەم کتێبە چەرمە زیاتر، چیم بەبیردا نایات. نە دیوارێکم بینی لە پشت سەرم، نە پردێک، نە کوێرە ڕێیەک. ئەوەی کە بوو، لە پێشمەوە بوو. ئەوەی کە شکم دەبرد، پەرژینێکی پیرۆز بوو، دەبوو لێی تێپەڕم. پەرژینێکی ڕوون، بە ڕوونی ڕۆژ هەست دەکرا. ڕەشێنی بوو، لە تاریکی شەودا نەدەبینرا. من نووسەری چەند لاپەڕەی ئەم پارچە چەرمە، هەستم کردبوو. لەم بازنەیەی ئێمەمانان تێیدا دەژین، دونیایەکی تر، بازنەیەکی تر هەیە. ئەوەم بە تەجرەبە، بە سازکردنی کلیل، بە کردنەوەی دەرکەی تازە، بۆ ڕوون بۆوە.

بازنەیەک لەناو بازنەیەکی تر. چەشنی خانوویەکی چەند نهۆمی. دانیشتوانی نهۆمی سەر، نەدیون لە دانیشتوانی ژێرەوە. بەڵام چرپەی پێ و دەنگیان دێتە گوێ، هەست بە جموجۆڵیان دەکرێ. منیش شتێک لەم چەشنە، هەستم بە بوونی جەماوەر و جەغزێکی تر دەکرد. پەیتا پەیتا دەنگێک، لە وشیاری و خەودا. بەردەوام هانی دەدام. هانی دەدام بۆ ترازان لە جەغزی خۆم. ئاوێتە بوونی دونیای جەغزێکی تر. هانی دەدام بۆ گفتوگۆ. بۆ سازکردنی کلیل. بۆ کردنەوەی دەرکی نێوان ئەو جەغزانە. «کارەکە سووک و سانایە. تەنیا شڵپێک خوێن و بە قەرایی شوێن چەقۆیەک خاکی دەوێ.»

چاڵەکە پڕ بووە لە خوێن. خەریکە دەمەیێ. با چەقۆیەکی تێخەم. بە

سەری قامک هێزی دەدەمە سەر، با جوان شەقڵ بگرێ. توربەی خۆڵەکە کە پێشتر پڕم کردبوو، دەکەمەوە. لەناو خوێنەکە، لە جێ شەقڵی چەقۆکە، ئەو چەقۆیەی سەرکردەم پێکوشت، دەپڕژێنم. چاوێک لە تەرمی سەرکردە دەکەم. مچوڕکێک دێ بە لەشمدا. بۆ ئیستێک قێزم دێ لە خۆم. بێ ئەوەی خاک و خۆڵم پێوەبێ، خۆم دەتەکێنم. بیر دەکەمەوە.

دوودڵی دەکەوێتە گیانم. خەریکە ڕۆحم دەخوات. ئەگەرکو لە پشت ئەم دەرکە هیچ نەبێ؟ ئەگەرکو هیچ شتێک نەگۆڕدرێ؟ دەیان و سەدان ئەگەر و پرسیاری کە. چەشنی جۆلاتەنە نازانم لە کوێوە دەکەونە ناو سەرم. مێشکم دەتەنن. بڕوا ناکەم وابێ. ناشبێ وابێ. بڕۆن دەستم لێ هەڵگرن. ئەوەتا، هەر لاپەڕێکی ئەم کتێبە، ئەم کتێبە سەیر و سەمەرەیە، ئەوە دەسەلمێنێ. دەرکێکی تر، جەغزێکی تر هەبێ. هەر بەشێکی، بە دەستی کەسێک نووسراوە. نووسەری هەر بەشێک، ڕۆژێک بکوژ و ڕۆژێکیش کوژراوە. بۆتە کلیل، بۆ کردنەوەی دەرکە. بە قەرایی بەشەکانی ئەم کتێبە، بکوژ و کوژراو، دەرکە وکلیل، دونیای تازە بووە. ئەوەش ڕێی هیچ شک و گومانێک ناهێڵێتەوە. دەرکە و دونیای تازە نەبێ. نابێ گومان بکەم. نابێ دڵنەرم بم. دەبێ هەر چەشنە گومانێک، پرسیارێک لە مێشکمدا بەر لەوەی بگروێ، بکووژم.

ئەم جەنابی سەرکردەیەش، ڕێی تێدەچێ چەند کەسی کوشتبێ. خۆ هیچ نەبێ بکوژی تاقە کەسێک بووە. ئەگینا نەدەگەیشتە ئەم پلەوپایە. بەڵگەیەکی حاشا هەڵنەگری تر، بوونی ئەم کتێبەیە. ئەگەر وا نییە، چۆناوچۆن کەوتۆتە دەستی؟ خۆ منیش پاش کوشتنی ئەو، کەوتە دەستم. ئەوەش بەڵگەیەکی کە. ئەوەتا ئەو خاک و خوێنە، چۆن چۆنی سفت و ڕەق بووە. سەیرە. دەڵێی لە کوورەی ئاسنگەری ئاو دراوە. ئەمەش کلیل. دەستم تەڕ دەبێ. لام وایە ناو دەستم ئارەقی کردبێ، سەیری دەکەم. سەرم

سوورِ دەمێنێ. دەستم خەریکە سوور دەبێ. ئەوەش خۆی بەڵگەیەکە. ئەوەش یەکی تر! ئەم دەرکە لەبەر دەمم قوت بۆوە. ڕەنگە پێشتر لەوێ نەبوو. یان باشتر وایە بڵێم لێم نەدیو بوو. ڕازی دەرکەوتنی دەرکە، سازکردنی کلیلە. ڕەنگە تا کلیل نەبێ، قفڵ نەبێ. دەرکە نەبێ، پێچەوانەشی ڕەنگە وابێ.

بەرەو دەرکە دەچم. هەڵوێستێک دەکەم. بۆ دواجار، چاو لە تەرمی سەرکردەی گەورە دەکەم. بە دڵەڕاوکێ و گومانەوە، کلیل دەخەمە ناو قفڵی دەرکە. دەرکە بە قەرایی ئەوەی تەنیا خۆمی پێدا بچم، دەکرێتەوە. چاو دەقووچێنم، هەنگاو دەنێم. لاقم سست و لەرزۆکە، لە دووم نایە. بە هەر لەونێک بێ، خۆ لەو دیوی دەرکە دەپەستێوم. ژێر پێم خاڵی دەبێ. لە بڵیندایییەکی زۆر بەرزەوە دەکەومە خوار. دڵنیام کارم کۆتایە. ئێستا یان ساتێکی تر، لە عەرزی دەکەوم. هەپروون بە هەپروون دەبم. خوایا ئەوە بۆ ناگەمێ. بە ئاستەم گۆشەیەکی چاوم دەکەمەوە. دەبینم لەناو بیرێک یان دالانێکی باریک و پێچەڵاوپووچ کەوتووم، بە توندی سەر بەرەو ژێر دەڕۆم. توندتر لە هەموو ماشێن و فڕۆکەیەک. ڕەنگە خێراتر لە نووریش. هەست دەکەم ساڵەهاتێکی زۆرە لەناو ئەم دالانە پێچەڵاوپووچەدا، سەربەرەو خوار دەخزێم. بیر لە یەکەم نووسەری ئەم کتێبە دەکەمەوە، سەرکردەی شەڕی گەورە. ئەویش وتوویەتی، پاش گەڕانەوە لە شەڕی گەورە، ساڵەهاتێک بەڕێوە بووە.

ئەگەر هاتو ئەم ڕێگەیەم بە سلامەتی بڕی، ئەگەرچی بڕواش ناکەم، منیش وەک هەموو ئەوانەی تر، سەربەهوردەی خۆم دەنووسمەوە. چەند لاپەڕە، بەشێکی تازە، دەخەمە سەر ئەم کتێبە سەیر و سەمەرەیە. بەڵام ئەوەی ڕاست بێ، تێدا ماوم، نازانم جنسی چییە. لەسەر چی بنووسم کە کتێبەکە دوو ڕەنگ نەبێ. دڵنیام، ئەمەش ڕەنگە قەدەر بێ. کاتی خۆی

بگات، ئەو کەرەسەیەش دەکەوێتە بەر دەستم. لەوە دەچێ وردە وردە خەریکە خێرایی کەوتنە خوارم، کەم و کەمتر دەبێتەوە. ئەوە خەریکە بە تەواوی دەوێستم. چاوم دەنووقێنم. ڕەنگە ئەوە ڕۆحم بێ هەست بە وێستان بکات. ئەگینا چۆن ئەقڵ دەیبڕێ، پاش بەربوونەوە لە بەرزاییەکی ئاوا تووش و سەخت. مرۆ لە پۆلاش بێ،هەپروون بە هەپروون دەبێ. ئەویش بەو تیژی و خێراییە!

ئێستا بە تەواوی دەوێستم.زات دەکەم، چاوم هەڵدێنم. لە شوێنێکی زۆر غەریب و نەدیو دام. شوورەیەکی بەرز، لە پێش چاومە. ئەم هەموو بریندارە، برسی و کەلاکە، لە کوێوە پەیدا بوون. بڵێی پاشماوەی لەشکری تێکشکاوی کام شەڕ بن. سەیر ئەوەیە، ئەم دیمەنە دەڵێی دیمەنی یەکەم لاپەڕەی ئەم کتێبەیە. ئەو دەنگە نەگبەتییە دێتە گوێم. ئەو دەنگەی لە لاپەڕەکانی ئەم کتێبەدا سەدان جار ئاماژەی پێکراوە. خۆشم دەیان جار بیستوومە. ئەو دەنگەی بەردەوام هانی دەدام بۆ ترازان لە جەغزی خۆم. «بەر لەوەی مانگ لە دیواری قەڵا دەرکەوێ، دەرکێک لەناو دڵی قەڵا بەدی دەکرێ. ئەگەرکو کلیلی دەرکە دەسبکەوێ. بەختەوەر ئەو کەسەیە بێتە ناو قەڵا. دەبێتە هاودەمی ئێمە. دەبێتە دانیشتووی تێروتەسەلی هەتاهەتایی ناو قەڵا. دەستخستنی کلیل،پێویستی تەنیا بە شڵپێک خوێن و لاوێچێک خاک هەیە.»

بە خۆمدا دەپەرمووم. سەرم دوو سێ جار بە توندی ڕادەوەشێنم. بەڵکو ئەگەر مێشکم شلەقابێ، بچێتەوە شوێنی خۆی. بیر دەکەمەوە. لە سەرکردەی شەڕی گەورە، لە نووسەری یەکەم لاپەڕەی ئەم کتێبە. لە سەرکردەی گەورە، کە من بکوژێم. لە قەڵا، لە دەرکە، لە کلیل، لە خوێن و چەقۆ و خاک. بیر دەکەمەوە. بیر لە گفتوگۆ. لە گفتوگۆی نێوان ئێمە و کەسگەلی ناو قەڵا. کە لەسەر ئەو شوورە بەرزەوە دەڕواننە ئێمە. ئێمەی

ئەمبەری شورە. کە برین و ماندوویی، برسێتی و سەرما، ڕۆحی هێناوەتە سەرلووتمان. ئێمەی بڕست لێبڕاو. بیر دەکەمەوە لە چۆنیەتی بەشداری ئێمە لەم گفتوگۆیە. لە چەندایەتی بەشی ئێمە، کە لایەکی ئەم گفتوگۆیەین. لە ڕادەی گوێڕاداشتنی دانیشتوانی ناو قەڵا، بۆ قسەی ئێمە.

بیرێکی تازە خۆی دەهاوێتە ناو مێشکم. پرسیارێکی تازە. چ دەبێ! لە بری سازکردنی کلیل، بۆ کردنەوەی دەرکە، هەوڵ بدرێ بۆ خاپوورکردنی دیوار؟ وەک سەرەتا، بەو شێوەی کە لەم کتێبەدا هاتووە، نەهێڵێن بستە دیوارێک ببێتە پەرژین. ئەم چەقۆیە، تەنیا کەرەسەی بەردەستمە. هەوڵ دەدەم بۆ ڕووخاندی بەردی بناغەی ئەم شورەیە. ڕەنگە من یەکجار زۆر بچووک بم، بۆ ئەم کارە. گرینگ نییە. تەنیا بۆ ئەوەی کارێکم کردبێ، ناوێستم. ئەگەر بکەومە بەر هێرشی قیل و ئاوی کوڵاو. یان لە ژێر گابەردێکدا پان و فلێیچ ببمەوە. هەوڵ دەدەم.

سەیرە. لەگەڵ وەشاندنی هەر دەمە چەقۆیەک، پیتێک لەسەر چەرمی دڵم دەنووسرێ. وردە وردە پیتەکان ڕیز دەبن، دەبن بە واژە. واژەکان دەبن بە دێر. بە کاوەخۆ، سەر بەهوردەی من دەنووسنەوە. چەرمی دڵم دەبێتە لاپەڕەیەکی تازەی ئەم کتێبە. لێم ڕوونە، ئیتر لاپەڕەکانی ئەم کتێبە، دوو ڕەنگ نابێ. وەسیەت بێ بۆ تۆ. بۆ تۆ! کە ئەم کتێبەت دەکەوێتە دەست. چەرمی دڵم وەک قژەسەر، تاڵ تاڵ بکەی. بیکەیە ژێ. تەمورەیەک ساز کەی. کاسەکەی دار سێو بێ، دەسکەکەشی داری بەڕوو. دڵنیام هەر کەسێک ئەو تەمورەیە بژەنێ، سەربەهوردەی من دەخوێنێتەوە. سەر لەبەری ئەم کتێبە دەخوێنێتەوە.

جۆزەردانی ٨١ (٦/٢٠٠٢)

خەمەکانی لالۆحەمە

لالۆحەمە پیاوێکی زۆر موسوڵمان و لە خواترسە. دایمە و دەرهەم خەریکی نوێژ و تاعەتە. لە ئاوی شەوێ پارێز دەکات.

من ڕەبەنم. لەگەڵ دوو خوشکە بێوەژنەکەمدا دەژیم. بە تەمابووم لەسەر وەسیەتی دایکم، لە پاش بەشوودان و دابین کردنی خوشکەکانم ئەوجار بکەومە خۆ. تازە خەریکبوو خۆشی لە دڵم دەگەڕا، لە هەیتوهووتی بە شوودانی خوشکە چکۆلەکەمدا بووم. وەک ئەوەی لە پڕێکدا کاسەیەک ئاوی ساردم بە سەردا کەن. هەستی وەجۆش هاتووم لە کەفوکوڵ کەوت. خوشکی گەورەم بەهۆی نەزۆکییەوە سێ تەڵاقە کرا و مێردی خوشکی گچکەش لە پاش شەش مانگ، وەک بەردێک بیخەیتە ناو گۆمێکەوە، لە پڕ شرت و گوم بوو. بە ناچاری ئەویش ڕووی کردەوەماڵی باوان. ئەمەیان بە پێچەوانەی خوشکی گەورەم ئافرەتێکی سپی و سۆڵ و کەڵەگەتە، دەستە و خڕوپڕ و سەوزەیەکی خوێن شیرینە. لە بەشوودانی هیچ کامیاندا پەلەم نەکرد. بە دڵەڕاوکێ و پارێزێکی زۆرەوە بە دڵی خۆم، ئەگەرچی خۆشیان ناقایل نەبوون، دامن بە مێرد.

لالۆحەمە و خوشکەکانی زەوی و زارێکی زۆریان لە ناوچەی شاورک پێ بڕابوو. بەهۆی هەڵبەستنی سەد لە ناوچەکەیان ،کەوتبووە ژێر ئاو، پووڵێکی باشیان لەبری وەرگرت. لەپاش لەکیسدانی زەوییەکان، کارێکی ئەوتۆیان لە ئاواییدا نەمابوو. لالۆحەمە بۆ کردنەوەی گرێی خەمەکانی (بەشوودانی خوشکەکانی و ژن هێنانی خۆی) لە ماوەی دوو ساڵ لەمەو بەرەوە هاتۆتە ئەم بەندەرە. لە گەڕەکی کۆتەڵ دوور لە زەریا خانووبەرەیەکی خنجیلانەی کڕیوە، بە پاشماوەی پارەکەیان وردە وردە عەللافی دەکات.

گەڕەکەکەمان هەرچەندە نێو پەڕە، جەماعەتێکی زۆر دەم ڕووت و سەر ڕووت بە بەرماڵی ئێمەدا دێن و دەچن. کاکم ئەگەرکو ڕۆژێک پیاوێکی بە جۆرێک لە نزیک ماڵی خۆمان دەبینێ، تەنانەت ئەگەر بیەوێ تازە لە ماڵ بچێتە دەر، دەگەڕێتەوە ماڵێ. لە ژووریّ چۆک دادەکوتێ، تا سۆزی دەرناکەوێ، ئەگەرکو کارێکی گرینگیشی هەبێ. شەوانە جارجار پێی وایە گوێی لە چرپە چرپی پێی یەکێک لە بن دەرکە یان سەربان بووە، بەپەلە دەست دەداتە تەورەکەی و بە پڕتاو دەردەپەڕێتە دەرێ. دوو سێ خول بە دەوری ماڵەکەدا لێدەدا و دەچێتە سەربان، کە هیچ بەدی ناکا ئینجا دێتەوە ژووریّ. دەست بە قوڵف و کلۆمی دەرکی ژوورەکەی ئێمەدا دێنێ، کە لە دیوی دەرەوە شەوانە بۆخۆی لێی دەدا. لە پاش دڵنیا بوون، ئەوجار لە شووشەی سەردەرانەی دەرکەکەوە، لەسەر کورسییەکی چکۆلانە کە هەر بۆ ئەم مەبەستە لای وەستا نایەری دارتاش سازی کردووە، چاومان لێدەکات. پاشان تا ماوەیەکی زۆر بەبێ هەست خۆی لە سووچێک مەڵاس دەدا، کە خەو زۆری بۆ دێنێ، بە تەورەکەیەوە لەبەر پەنجەرەی ژوورەکەی ئێمە تا شەکەت دەبێ، دێت و دەچێ.

بەیانیان لالۆحەمە کە لە خەو ڕادەبێ، چاوەکانی دەبێتە دوو گۆمی خوێن. بە پێ دزە دەچێ دەرکە لە کچەکان دەکاتەوە، دەزانێ ئەوان دەمێکە لە خەو هەستاون. جێ و بانیان کۆ کردۆتەوە، بەرچایی سازە و سفرە ڕاخراوە، چاوەڕوان دانیشتوون. لالۆ خۆی لە چاویان دەدزێتەوە، بە تایبەت لە نیگا شەیتانییەکەی خوشکی گچکە. خۆی بە شێواندنی چایی و نان خواردنەوە سەرقاڵ دەکات. لەم ماوەیەدا زۆری هەوڵ داوە بەشکو چارەنووسی خوشکەکانی بە چارەنووسی پیاوێکی ترەوە دووبارە شەتەک بدا. هەرچەند خۆشی دەزانێ، دۆزینەوەی مێرد بۆ بێوەژنێکی قسر و ئافرەتێک بە مارەو تەڵاقی کەسێکی ترەوە، کارێکی هەروا سووک و سانا نییە. ئەمیش لەم شارە دەبەنگە! کە نێرەکانی وەک ڕێوی وان. هەمیشە لە

دەوری نەچیر ملۆمۆیانە، ئاوێک بە ئاستەم خوڕەی بێ خۆی لێ نادەن. لەوەش گرینگتر بەهۆی ئەو ماڵە تازانەوە کە لە پشت قوللە، قوللەی چاوەدێری بۆ سەر زەریا سازکراون. ئەو ماڵانەی بە پێچەوانەی ماڵەکانی ناو شار، ڕەنگی سوور لە دەرکە و ڕەنگی کەسک لە پەنجەرەکانیان دەدەن.

ئێمە دانیشتوانی گەڕەکی قوللە هەڵە و هەرزە و قاچاغ و قوچاغی چواقوڕنەی وڵاتین. بۆ کارکردن ڕوو دەکەینە ئەم بەندەرە، ڕۆژ لەگەڵ ڕۆژ ژمارەمان لە زیادبوونە. سەرەتا ئێمەش بە شێوەی ئاسایی لەناو دانیشتوانی گەڕەکەکانی تری شاردا جێی خۆمان دەکردەوە، بەڵام بەهۆی دزی و فزی و بەدمەستی و چەقۆکێشییەوە،بەرە بەرە جێمان لەق بوو. ئێمەش بە یارمەتی عەباس قۆچاڵی، حەسەن میرخوناوکە, عەباسە ڕووت، و سەی کاناڵ و... بە دژایەتی خەڵکی شار، ئەم گەڕەکە تازەیەمان بنیات نا. بەرە بەرە بووە شارێکی تازە. شارێکی گچکە کە ژیان لەودا بە پێچەوانەی ژیانی ناو شار، کە لەودا لەگەڵ هەوەڵین گزنگی خۆرەتاو وردە وردە دەبووژێتەوە و لەگەڵ دوایین پێکی ڕووناکی بەرەو کزی دەچێت و خاو دەبێتەوە. لەم شارە گچکەیەدا، ژیان لەگەڵ مردنی جموجۆڵی ژیانی ناو شار وەک ماری سڕ وردە وردە تین لە گیانی دەگەڕێ و تا بووژانەوەی دووبارەی ژیانی ناو شار لە کەفوکوڵ ناکەوێ. ئێمە کۆڵکێشی بەندەر، قومارباز، دز، جەردە، پیاوکوژ، هێرۆئین فرۆش، شیرەیی، قاچاغچی، عەیاش... و گەواد، دانیشتوانی ئەم شارە تازەیەین. بۆ ڕابواردنی شەو و حەوانەوە ڕووی تێدەکەین، خەریکی خواردن و خواردنەوە و... نین تا دەمەو بەیان شەڕە چەقۆ دەکەین.

من و سوغرا عەجەم و زارا درێژ... ژنانی گەڕەکی قوللە، کچە هەڵخەڵەتاوەکانی شار و گوندە دوور و نزیکەکانی چوار قوڕنەی وڵاتین. ئێمە ئەو ئافرەتە تەڕ و تازانەین کە بە نابەدڵی لە پیرە عەمتەرێکی

هەوەسباز مارە دەکرێین. ئێمە ئەو کیژانەین بە بێ ئەوەی چاو و گوێمان بکرێتەوە و خۆمان ناسیبێ لەبری ژن بۆ باوکە ژن مردووەکان، برا شێت و فێدارەکان، سەودامان پێدەکرێ. ئێمە هەموو ئەو ئافرەتانەین لە دوورەوە وەک خاکی پیرۆز، بەهەشتی سەر زەوی بۆ ئەم بەندەرە دەڕوانین. بە تاسە و ئاواتەوەین، ئەگەر بۆ ساتەوەختێکیش بێ تەنیا جارێک چاومان پێی بکەوێ. ئەم بەندەرە شاری خەونە ڕەنگاوڕەنگەکانمانە، کە تێیدا باڵغ دەبین و دەمرین و دەژیینەوە. ئێمە لە چوارقوڕنەی وڵاتەوە ڕووی تێدەکەین، تا لە دەست خەم و مەینەت و کوێرەوەری نەجاتیمان بێ. گوڵی هیوامان بپشکوێ. شەربەتی کامەرانی بەسەرەو بنێین و لەزەتی بەختەوەری بچێژین. پێمانوایە بۆ هەموومان قەسرێک بە هەموو کەلوپەل و پێداویستی ژیان، بە دەیان کارەکەر و قەرەواش و ئاشپەزەوە چاوەڕێمان دەکات تاکو بێین و خاتوونی تێدا بکەین. کە چاو دەکەینەوە، سەیر دەکەین تەنیا بووینەتە لەتێک پەڕۆ، سووچی یەکێک لەم ماڵە دەرکە سوور و پەنجەرە کەسکانەمان پێ پڕ کراوەتەوە. هەموو خەڵکی بەندەر بە چاوی ڕق و نەفرەت و لۆمەوە سەیری ئێمە دەکەن. یەکتر ئامۆژگاری دەکەن خۆیان لە گەڕەکی قوللە بپارێزن. لە بیر خۆیانی دەبەنەوە کە یەکەمین تاقی کردنەوەی نێرایەتیان، لە یەکێک لەم ماڵە دەرکە سوورانەدا بووە.

لالۆحەمە لە کاتی گەڕانەوە لە ئاودەسەکە حەپەسا و دەمی بووە تەڵەی تەقیو. ئەو دەمێک پێشتر بۆ دەست بەئاو هاتە دەرێ. ئاودەسەکە دە پازدە گەز لەو سەر حەوشەکە دوور لە ژوورەکان هەڵکەوتووە. لیتەیەکی خەست حەوشەکەی پڕ کردبوو. لیتەیەک لە چەشنی ئەو لیتەیەی کە هەموو جارێک لە پاش بارینێکی بەخوڕەم، لە دەشتی گۆلەوە بە دەم سێلاوەکەوە دێتە خوارێ. لە دەوری مەیدانی شۆڕش و ئەسکەندەری کۆدەبێتەوە، بەجێ دەمێنێ. لیتەیەکی ڕەش لە چەشنی ئەو لیتە ڕەش و بۆگەنەی گۆلی ورمێ، کە هاوینان ژنان و پیاوان بۆ نەخۆشی لە سەروچاویانی هەڵدەساون، لە

بەیانییەوە تا ئێوارە لە ڕۆخی ئاوە سوێرەکە لەبەر سوورەتاو خۆیان هەڵدەخەن. لالۆحەمە سەری سووڕمابوو. لەم ساتە وەختەدا کە ئەو لە ئاودەسەکە بوو، ئەم هەموو لیتە ڕەشە چۆن چۆنی لەم حەوشەیەدا کۆ ببۆوە؟ خۆ بارانێک نەباریبوو کە لیتەیەکی وا لە پاش خۆی بەجێبێڵێ! لە پاشان شانی ڕاست و چەپی حەوشەکە دیوار بوو. لای باکورەوە ماڵی هاوسێکەیان گرتبووی. لە لای باشووریشەوە ژوورەکانی خۆیان هەڵکەوتبوو. ئەی ئەم هەمووە لیتە ڕەشە لە کوێوە ڕژابووە ناو ئەم حەوشەیە؟ بە پارێزەوە بەرەو ژوورەکان وەڕێ کەوت. لیتە بە بن پێیەوە کلاشەی دەکرد، جار ناجارێک پڕیشکەیەک قوڕ هەڵدەبەزییەوە و لە چۆکی بەرە ژێر بە پاتۆڵەکەیەوە دەلکا. لالۆ پیاوێکی زۆر پاک و خاوێن بوو، هەر خێرا بە لەتێک تەختە کەوش و پاتۆڵەکەی پاک دەکردەوە. قوڕەکە بەبێ ئەوەی شوێنێک لەسەر پاتۆڵەکەی بەجێبێڵێ، وەک دەڵەمە بەردەبۆوە.

تاووساوێکی خۆشە. لالۆحەمە هێشتا لە نیوەڕێی حەوشەکەدایە، چاوی دەکەوێ بە خوشکەکانی. هەردووکیان ڕووت ڕووت لەناو لیتەڕەشەکەی حەوشەدا مەلە دەکەن. کوڕێکی شەش حەوت ساڵانەی ڕووتیان لە تەنیشتە، سنجووەکەی ڕەپ کردووە. لالۆ چاوی دەپەڕێتە تۆقی سەری. گەورەکەیان دانیشتووە لە پشتێنە بەرەوخواری لە لیتەکە نوقم بووە. خوشکی چکۆلە خۆی لەسەر پشت ڕاکێشاوە، مەلە دەکات. مەمک و سەر ئەژنۆکانی لە لیتەکە هاتوونەتە دەرێ. جار ناجارێک چەشنی مراوی سەری نوقم دەکات و دەستێک دێنێ بە سنجووی کوڕە چکۆلەکەدا، سەر دێنێتە دەرێ. قوڕەکە وەک ئاو بە بێ ئەوەی شوێنەوارێک لەخۆی بەجێبێڵێ، دەچۆڕێتەوە. لالۆحەمە بە دیتنی ئەو دیمەنە لە دین دەهری بوو. هەڵیکوتایە سەر خوشکی گچکە. بە پێلەقە بەربووە سەر و سینگی، ئەویش قاقا پێدەکەنی و دەتریقاوە، وەک ئەوەی لالۆحەمە گەمەی لەگەڵدا بکا.

لالۆحەمە جار لەگەڵ جار پێلاقەیەکی توندتری لە سینگی دەدا، تاکو زیاتر لە لیتەکە بچێتە خوارێ. مەمکەکانی وەک دوو فوودانە بەهۆی هێزی لاقی لالۆوە دەکەوتنە بن لیتەکە، خێرا دەکەوتنەوە سەر. لالۆحەمە بەپرتاو بەرەو تەورەکەی غاریدا. لاقی لە دەرکی ژوورەکەی خۆی کە رووبەرووی ژووری خوشکەکانی بوو هەڵەنگوت. دەمەورِوو، یەکسەر لەناو ژووری خوشکەکانی لەسەر عەرزی تخێڵ بوو. تەورەکە کەوتە سەرەوە. لالۆی سوور کردبوو. لالۆحەمە سەیری کرد خوشکەکانی لە ژوورەکەی خۆیان نەماون، قوڵف و کلۆمی دەرکەکەیان کێشرابۆوە. تەنانەت دەرکەی دەرێش لەسەر گازی پشت کرابۆوە.

سەرماوەزی ١٣٧٨ (١٢/١٩٩٩)

ئۆغر

لە ئێوارەیەکی خۆڵەمێشیدا چاوم پێی کەوت. ئێوارەیەک وەک ئەوەی بە ئەنقەست لە مژێکی بۆرت هەڵکێشابێ. لە چوارڕێیانی ئیتلاعاتەوە بەرەو چوارڕێیانی مینەی پاسەبان. لەبەر دەرکی ماڵی وەستا بیلال بوو، کە دیتم. زمانم لە گۆ کەوت، لاقەکانم هێزیان لێ برا. چاوم سپی هەڵگەڕا و بە قەرایی کەشکە فەریکەیەک دەرپەڕی. کۆت و شەڵوارێکی ڕەش و پاک و خاوێنی لەبەردا بوو. ڕەنگی کراسەکەیم بەهۆی مژەکەوە بۆ ڕوون نەبۆوە. زۆر بە گەرم و گوڕی سڵاو و ئەحواڵپرسی کردم. من نە هیچم بۆ وترا و نە هیچم پێ کرا. پرسیاری کرد لێرە چ دەکەم، بە بێ ئەوەی وەڵامم پێ بدرێتەوە یان ئەو چاوەڕوانی قسەیەک بکات، وتی: وەرە با بڕۆین. خۆشم نەمزانی لەبەر ترس بوو یان خۆشەویستی، بە بێ ئەوەی ورتەم لە دەم بێتە دەرێ، وەدووی کەوتم. پاشەوپاش بە شەقامی سەقزدا بەرەو قیبلە وەڕێ کەوت. منیش وەک هێزێکی نادیاری موغناتیسی ڕەکێشم کات، چەند هەنگاو دوورتر بە شوێنیدا ڕۆیشتم. ئێستاش بۆم ڕوون نەبۆوە لەو کاتەدا بە دیتنەوەی خۆشحاڵ بووم یان ناڕەحەت، خۆشم دەویست یان قینم لێی بوو.

ڕەنگە ئێوە ئەم ئاکارەی منتان بە لاوە سەیر بێ، بەڵام بزانن! من دڵنیام ئەگەر ئێوەش لەبری من بوونایە، لەمەش سەیرتر هەڵسوکەوتتان دەگەڵ دەکرد. چونکە ئەو لە شازدە ساڵ لەوە پێشەوە، لە ڕۆژێکی سارد و سڕدا کە بەفرێکی بۆر و چڵکن وڵاتی داپۆشیبوو، سەفەری کرد. لە ئێوارەیەکی خۆڵەمێشیدا وەک ئەوەی بە ئەنقەست لە مژێکی بۆرت هەڵکێشابێ. ئەو سەفەری یەکجار پێ خۆش بوو، کەیفی لێ بوو دایمە لە سەفەردا بێ. هەر

لەبەر ئەوە، قەت لە شوێنێک نەدەحەجما. دوو مانگ لێرە، سێ مانگ لە تاران، مانگێک لێرە، چوار مانگ بەندەر، سێ مانگ لێرە چوار مانگ ئەهواز...

ئاخرجار کە ڕۆیی کۆت و شەڵوارێکی سپی لەبەردابوو. سپییەکی مەیلەو زەرد، زەردێک لە ڕەنگی نەبات. کراسێکی سپی و گوڵێکی سووری تۆخ لەسەر سینگی، لە یەخەی چەپی کۆتەکەی دابوو. ئەو ڕۆژەش وەک ئەمڕۆ سیمایەکی سارد و سڕ و بێ رۆحی هەبوو. تۆزێک گڕ و تین چییە لە هیچ کوێیدا بەدی نەدەکرا. تەنانەت چاوەکانیشی دەتگوت دوو چاڵی قووڵ و بێ بنن. مرۆیان بەرەو ئەبەدییەت دەبرد. ئەو ڕۆژە ئاکاری ئاسایی نەبوو، لە چەشنی ڕوبات هەموو ئەندامی لەشی بە فاسیلە لە یەک دەجووڵانەوە. دەتگوت زەمان بە دەستی ئەنقەست جموجۆڵی پچڕپچڕ دەکات، یان باشتر وایە بڵێین ڕەنگە بە کارەبا کاری دەکرد.

دەستم گرت و لە پێپلیکانی شەمەندەفەرەکە سەرم خست. خوا خوام بوو هەرچی زووتر سەرکەوێتە سەرێ و دەستم لەناو دەستی بێنمە دەرێ، دەستی هێندە سارد بوو دەتگوت لەتێک سەهۆڵم بە دەستەوەیە. قامکەکانی دەستم ڕچیا. بەڵام ئەو دەربەستی دەستی من نەبوو. تا ناو ژوورەکەش لەگەڵی چووم، ژوورێکی یەک نەفەری بوو. لەسەر کورسییەکە دامنیشاند، دەستم هەر لەناو دەستیدا بوو. پێم وت: ڕێگاکەی دوورە، ئەگەر حەز دەکا ڕاکشێ. بە بێ ئەوەی چاوەنواڕی وەڵامی ئەوبم، لەسەر کورسییەکە درێژم کرد. دەستی بەردام، بەتانییەکەم تاکو سەر سینگی وەسەر کێشا.

چاوم لەسەر چاوی گیرسابۆوە، بۆ چ ماوەیەک نازانم. هەروا بە بێ هەست و خوست سەیری یەکمان دەکرد، دەنگی فیکەی شەمەندەفەرەکە وەخۆی هێنامەوە. دەستم لەسەر سینگییەوە بردە سەرتر، بۆ ملی،

ژێرچەنەی، ڕوومەتی، تەوێڵی سارد سارد بوو. خۆم بە سەردا نووشتاندەوە، تەوێڵیم ماچ کرد. بەبێ ئاگا دەستم بەسەر برۆیدا بەسەر چاوە مەڕییەکانی کشان. پێڵووەکانیم نووقاند. وتم پێویست ناکا! هێندە خۆت ئازار مەدە. خۆ تۆ هەوەڵ جار نییە سەفەر دەکەی ؟ دەزانم پاش دوو سێ مانگی تر دەگەڕێیەوە، دووبارە چاومان بە یەک دەکەوێتەوە. ئینجا دەستم بردە خوارتر بۆ کولمەکانی، ئەو کاتە ڕەنگیان پەڕیبوو. دەتگوت لە شتێک ترساوە. بۆ سمێڵە خورماییەکەی. دوو فیکەی لەسەر یەکی شەمەندەفەرەکە لە خواحافیزی کردن، وە پەلەی خستم. بە بێ ئەوەی چاوەنواڕی وەڵامی ئەو بم، دابەزیمە خوارێ. لەو ئێوارەدا کەس لە شەمەندەفەرەکە دانەبەزی. غەیری ئەویش کەس سوار نەبوو. جەماعەتێکی زۆر وەک تارمایی بە ناو ئێزگەدا دەهاتن و دەچوون. سیمای موسافیری ناو ژوورەکانی شەمەندەفەرەکە لە پشت ڕۆشنایی تەمگرتووی پەنجەرە، وەک پەڵەیەکی بۆر دەکەوتە بەرچاو.

تا سێ چوار مانگیش ئەم دیمەنەم لەبەر چاو بوو، شەوانەش خەوم پێوە دەدی. هەموو جارێک لە خەودا دەمدیت کە لە سەفەر گەڕاوەتەوە. تێرتێر ماچم دەکرد، دەموت لەخۆڕا کاتی ڕۆیشتن هێندە پەشێو و خەفەتبار بووی. پێم نەوتی، ئەوەتا! ئەوە دووبارە گەڕایتەوە و بە دیداری یەکتر شاد بووینەوە. کە لە خەو ڕادەبووم، چاوم بە دەوروبەرمدا دەگێڕا، دیار نەبوو. ئەو کاتە دەمزانی ئەوە تەنیا خەونێکە و هیچی تر. تەنانەت زۆر شەو لە خەونەکەشدا دەمزانی کە خەون دەبینم! کە دەمدیت گەڕاوەتەوە، لەبەر ئەوەی لێم ون نەبێ، توند توند قۆڵم دەکرد بە قۆڵیدا. کە خەبەرم دەبۆوە، سەیرم دەکرد قۆڵم لە باڵنجەکەم توند کردووە. تا وای لێهات سیمای وردە وردە لە خەونەکانمدا کاڵ بۆوە. تەنانەت بڕێک جاریش لەپڕ کە دەکەوتەوە یادم، زۆرم بۆخۆم دێنا، کەچی دیسان شێوەیم بۆ نەدەچۆوە سەر یەک.

ئەمە بوو هێزی لاقی بڕیبووم، زمانی لە گۆ خستبووم. چاوی پێ سپی و

بە قەرایی کەشکە فەریکەیەک دەرپەڕاندبووم. هەر وا بە بێ قسە بە دوایدا دەڕۆیشتم، چەند هەنگاوێک لە پشت سەری بەشەقامی سەقزدا بەرەو قیبلە. بۆ چوارڕێیانی بەندەری. دەگەینە چوارڕێکە، زۆر سەیرە هیچ کەس بەدەرەوە نییە. خۆ دەبێ لەم کاتی ئێوارەیەدا، ڕێی ڕێدار نەبێ. جاران دەبوو لەم کاتەدا بە شانەترنجێ ئەم بەر و ئەوبەری شەقام بکەی. دووکان و بازار هەموو داخراون. ئاوێکی ڕوون بە ناوەڕاستی چوارڕێیانەکەدا بەلێشاو لە کەڵهوڕاواوە دەهاتە خوار. لە لای ڕۆژئاواوە تارماییەک بەرەو ژوور دەهاتە سەر، لەسەر چوارڕێیانەکە، دوو سێ گەز دوورتر لە من، لەبەر دەمی ئەو وێستا. پاش ماوەیەکی کەم لەناو مژەکەدا توایەوە. ئەو وتی دوکتوری برام بووە. فەرمووی لێکردووە بۆ ماڵی خۆیان، ئەویش وتوویەتی ماوەی مانگێکە گەڕاوەتەوە، تازە چاوی بە من کەوتووە. دەچێ بۆ ماڵی ئێمە. دیارە ئەو لەگەڵ دوکتوری برام پێشتریش چاویان بە یەک کەوتووە. نازانم بۆ! من نە دوکتورم دی و نە گوێشم لە قسەکانی بوو. وڵات چۆڵ و قاقڕە. هیچ کەس بە دەرەوە نییە. غەیری ئەو و من، من و ئەو.

ئەو کۆت و شەڵوارێکی پاکوخاوێنی لە بەردایە. بۆ ئەوەی پیس نەبێ، بەسەر ئاوەکەدا باز دەدات. کە بە ناوەڕاستی چوارڕێیانەکەدا دەهاتە خوار. لەو بەر ئاوەکەوە هەڵوێستێک دەکا، ئاوڕم لێ دەداتەوە. منیش لەم بەرەوە بۆ ئەوەی بە دوویدا باز بدەم، لە قەراخ ئاوەکە لەنگەر دەگرم، لە ئاوێنەی ئاوەکەدا سیمای خۆم بەدی دەکەم، کۆت و شەڵوارێکی سپیم لەبەردایە. سپییەکی مەیلەو زەرد، زەردێک لە ڕەنگی نەبات. ڕەنگی کراسەکەم بەهۆی مژەکەوە بۆ ڕوون نییە. گوڵێکی سووری تۆخم لەسەر سینگم، لە یەخەی چەپی کۆتەکەم داوە. کوڵمەکانم ڕەنگیان پەڕیوە. وەک ئەوەی لە شتێک ترسابم.

سەرماوەزی ١٣٧٨ (١٩٩٩/١٢)

ئەو پیاوەی هاتبوو لە بەهەشت بمرێ

بۆ شاعیر: یۆنس ڕەزایی

دووەم ڕۆژی بەڕێوەچوونی فستیواڵەکە بوو وەک ئاو بە ئاوردا بکەی، لە ناکاو دەنگی مۆسیقا و گۆرانی لە گەرووی شاردا خنکا. بێدەنگی شاری قووتدا. گومان لەوەدا نەبوو زۆر کەسی تریش وەک من حەولی ئەوەیان بووبێ. بزانن هۆی وێستانی کوتوپڕی گۆرانی و مۆسیقا چییە. بە پێی ئەو بەرنامەیەی کە پێشتر لە دەزگا ڕاگەیەندنە گشتییەکانەوە بڵاو کرابۆوە، هێشتا یەک لە سێی بەرنامەکە بەڕێوە نەچوو بوو. من زۆرم حەولدابوو تاکو مەرەخەسی ساڵانم بخەمە ئەو کاتە.

وەک بە دار لە سەریان دابێم، خۆم کرد بە یەکێک لەو دووکانانەی دەوروبەری هۆڵی بەڕێوەبەری فستیواڵەکە. کە خەڵک ڕوویان تێدەکرد، بەسەر پێیەکەوە شتێکیان دەخوارد و دەخواردەوە. پێم وابوو لەو شوێنە ڕەنگە شتێکم سەبارەت بەم بێدەنگییە خنکێنەرە دەس بکەوێ. یەکەم مێزی چۆڵم کەوتە بەرچاو کورسییەکەم کێشاوە و تەپم دا سەری. بیرەیەکی سارد و هێندێکم پستە داوا کرد. چاوێکم بە دەوروبەردا گێڕا، پێم سەیر بوو غەیری من کەسی تری لێ نەبوو. کوڕێکی قنج لە پشت یەخچاڵی دووکانەکە دانیشتبوو. هەر خۆشی بە ناقایلی پاکەتێ پستە و بیرەیەکی ساردی بۆ هێنام. چاوێکی پڕ لە تەوسی لێکردم، وەک ئەوەی تاوانێکی گەورەم کردبێت. لیوانێکم پڕ کرد و فڕم هەڵدا. خۆم بە خواردنی پستەوە سەرقاڵ کرد، تا بەشکوو کەسێکی تر لێمان وەژوور کەوێ. ئاخر ئەو هەتیوە نەگبەتە هێندە مچومۆڕ بوو بۆ ئەوە نەدەبوو پیاو بوێرێ بیدوێنێ، دەتگوت باوکی مردووە.

بیرەم تەواو کرد، کەچی کەسێکی تر وەژوور نەکەوت. خەریک بوو کردنەوەی شووشەی زاری ئەو هەتیوەم لە وێستانی فستیوالەکە لە لا شیرینتر دەبوو. بیرەیەکی تریشم داوا کرد. کوڕە بە لالووتێکەوە بیرەکەی لە بەردەمم دانا. هات بڕوا زاتم کرد، توند مەچەکم گرت. وتم ببوورە دەکرێ تاوێک لەگەڵم دانیشی. خۆ غەیری من کەسێکی تر لێرە نییە. ئەگەرچی من ئارەقخۆرێکی قەهار نیم، بەڵام قەت بە تەنیا حەز ناکەم بخۆمەوە. تکایە حەز بە چی دەکەی بۆ خۆتی بێنە، میوانی منی. گرژی نێوچاوانی تۆزێک خاو بۆوە، وتی حەز بە خواردن ناکا. وتم دەی باشە خۆ دەتوانێ تا مشتەرییەکی تر بێتە ژوور لەسەر مێزەکە دانیشێ. کوڕە دانیشت. وتی لای وانییە لانیکەم تا دوو سەعاتی تر کەسێک بێتە ژووری. من بەسەر سووڕمانەوە پێم وت چۆن ئاوا بە ئەرخەیانی قسە دەکا. وتی بۆ من نازانم کە هەموو دەنگخۆش و مۆسیقاژەن و بەڕێوەبەر و بەرپرسانی کۆڕەکە چوون بۆ گۆڕستان. وتم خۆ ئەمە لە بەرنامەکەدا نەهاتووە. ئەوەندەی منیش ئاگادارم هیچ ساڵێک فستیواڵەکە ئاوا بەڕێوە نەچووە، لە جەنگەی کۆڕەکەدا بچنە سەر گۆڕی زیرەک. ئەم کارە هەوەڵی بەرنامەکە و پاش بەڕێوەچوونی فستیواڵەکە دەکرێ.

وتی ئەمڕۆکە شتێکی جیاوازە. هەموو خەڵکی شار بۆ ڕێ و ڕەسمی بە خاک ئەسپاردنی ئەو مۆسیقاژەنە پیرە! چوونەتە گۆڕستان. من پرسیم کام مۆسیقاژەن؟ وتی ئەو مۆسیقاژەنە پیرە کە دوێنێ شەو پاش پێشکەش کردنی بەرنامەکەی مردووە. ئەو خەڵکانەی وا گوێیان لە بەرنامەکەی بووە گێڕاویانەتەوە لەو کاتەدا سووک سووک بوون. هەستیان کردووە لە بەهەشتن. بوونەتە گوڵ و گیا، بە دەم شنەی دەنگی زوڕنای ئەو پیرە پیاوەوە کەروێشکەیان کردووە. پرسیم چۆناوچۆن مرد؟

وتی شەوێک بەر لە مردنی لێرە بووە. هەر لەسەر ئەو مێزەی کە منی

لەسەر دانیشتبووم. لە ئاخری شەودا داوای لە باوکی کردووە، ئیزنی بدا لە سووچێکی ئەو دووکانە بخەوێ. باوکی وتوویەتی جێ خەویان نییە. ئەو دەڵێ جێ خەوی ناوێ. لێی گەڕێن لەسەر ئەو کورسییەی لە سەری دانیشتووە چاوێک وێک نێ و وچانێک بدا. باوکی وتوویەتی بۆ ناچێتە هوتێل یان ماڵە ناسیاوێک. ئەو دەڵێ لەم شارە غەریبە. چۆتە هوتێلیش، جێی دەسنەکەوتووە. خۆی دەزانێ، کوا لە قەرەباڵغی وادا جێ خەو گیر دەکەوێ. ئینجا باوکی چەتێک لە ئارەقەکەی خۆی و هێندێک مەزە دەباتە سەر مێزەکەی. بێ ئەوەی لێی بپرسێ دەخواتەوە یان نا، پێکێکی بۆ تێکردووە. ئەویش لە بری ئەوەی خۆی مچ و مۆڕ نیشان بدا، خێرا یەکبین پێکەکەی هەڵ داوە. باوکی پرسیویەتی بۆ هاتۆتە ئەو شارە، کاری چی هەیە، بەڵکو ئەو بتوانێ کارێکی بۆ بکا.

مۆسیقاژەنەپیرەکە دەڵێ هاتۆتە ئێرە بمرێ. باوکی پێکەنی بوو. بەگاڵتەوە وتوویەتی بۆ لەسەر ئەم عەرزە پان و بەرینە شوێنێکی تر نەماوە بۆ مردن. ئەو دەڵێ لە مێژ ساڵە کارێکی ناتەواوی ماوە، دەبێ ڕاپەڕێنێ. ئەوجار بە دڵنیاییەوە دەتوانێ بمرێ. باوکی پرسیویەتی کارەکەی چییە. بەشکوو بۆی ڕاپەڕێنێ و نەهێڵێ بمرێ. مۆسیقاژەنە پیرەکە دەڵێ کار، کاری خۆیەتی و کەس ناتوانێ بۆی ڕاپەڕێنێ. باوکی پێکێکی تری بۆ تێکردووە و وتوویەتی پیاوێکی دەسڕۆیشتووە، لەم شارەدا دۆست و برادەری زۆرە. مۆسیقاژەنە پیرەکە چاوی دەنووقێنێ و ئەو پێکەش هەڵدەدا. دەڵێ ئەمە دەگەڕێتەوە بۆ چل ساڵ لەمەوبەر. ئەو کاتە ئەو لۆتییەکی زۆر ناودێر بووە. خاوەنی سێ چوار زنجیر ورچ و عەمتەر و چوار دەست دەهۆڵ و زوڕنای بووە. بە ئیجارە داونی بە کەسی تر، کاری پێبکەن بە نیوەیی.

لە ڕۆژێکی پاییزیدا چۆتە ئاواییەک کە لە جادەوە زۆر دوور بووە. بە

شەکەتی گەییونەتە ناو دێ. کاتێک دەسیان کردووە بە دۆینە، دۆینە و ورچ هەڵپەڕاندن و دەهۆڵ کوتان. ڕیش سپی و کەیخودای ئاوایی بەرەو پیریان هاتوون، دەسیان ناوە بە ڕوویانەوە. نەیانهێشتووە کارەکەیان بکەن. وتوویانە خەلیفە بۆ زیکر و ئیرشاد هاتۆتە ئاوایی. خێر و بەرەکەت بەسەر ئاواییەکەیاندا ڕژاوە. تەنانەت مەلایکەش لە عاسمانەوە هاتوونەتە خوارێ . ئەگەرکو ئەمان دەهوڵ و زوڕنا لێدەن و ورچ هەڵپەڕێنن، دەتارێن. ئەجننە و شایەتینی دەڕژێتە ناو ئاوایی.

مۆسیقاژەنە پیرەکە بە ناچاری ڕووی لە مزگەوت کردووە. چووە لە خەلیفە بپاڕێتەوە پاش تەواو بوونی زیکر و ئیرشادی ئەو، ئیزن بدا دەهوڵ و زوڕنا لێدەن و ورچ هەڵپەڕێنن. بەڵکو شتێک کاسپی بکەن. خەڵکی بەربەستی بوون، نەیان هێشتووە بچێتە مزگەوت. ئەو بە هەر لەونێک بووە لەگەڵ جەماعەت خۆی ترینجاندۆتە ژوورێ. ئەگەرچی خۆشی پێی وانەبوو خەلیفە کارێکی بۆ بکا، خۆی خستووە بەسەر لاقیدا و ماچی کردووە. پاشان لە چۆنیەتی کارەکەی گەیاندووە. هەرچەندە باوەڕی بە گوێچکەی نەبووە. بیستوویەتی کوێخای بانگ کردووە، وتوویەتی لێیان گەڕێن با ئەوانیش کاری خۆیان بکەن. کوێخا هاتووە بلێ ئاخر قوربان، خەلیفە قسەکەی پێ بڕیوە. وتوویەتی قوربانی ناوێ. ئێمە لە مزگەوت کاری خۆمان دەبەین بەڕێوە، با ئەوانیش لە دەرێ کاری خۆیان بکەن.

مۆسیقاژەنە پیرەکە دانەویبۆوە دووبارە لاقی خەلیفە ماچ بکاتەوە. خەلیفە توند دەستی گرتووە، وتوویەتی بۆ نانی نیوەڕۆ بچێتە مزگەوت. ئەو ڕۆژە وەک ڕۆژی حەشر وابووە. دەنگی دەهۆڵ و زوڕنا و بۆڕەی ورچ لە لایەک، دەنگی سێ تەپڵ و دەف و قریشکەی یا هووی دەروێش لە لایەک. ئەگەرچی تا نیوەڕۆ دەهۆڵیان کوتابوو و ورچیان هەڵپەڕاندبوو، دیسانیش باوەڕی نەکردبوو کارێکی وا بووبێ. ئەو ئەوەی وەک خەونێکی خۆش

کەوتبووە بەرچاو. بۆ نانخواردن چووبوونەوە مزگەوت. نانیان لەسەر مەجوومعە هێنابوو. خەلیفە لەسەر هەر مەجوومعەیەک لۆتییەک و دەروێشێکی دانابوو، خۆشی لەگەڵ خەلیفە لەسەر یەک مەجوومعە نانیان خواردووە.

مۆسیقاژەنەپیرەکە هەر لەوێ شەرت دەکا پاش ئەو سەفەرە، دەست لەو کارەی هەڵگرێ و ببێتە دەروێشی ئەو خەلیفەیە. چل ساڵ لەو ڕووداوە تێپەڕیوە. هەرکات گوێی لە دەنگی زوڕنای شایی و مەجلیس بووە، دەنگی زوڕنا بێ ئیختیار پەلکێشی کردۆتە ئەو شوێنە. سۆزی دەنگی زوڕنا تاوێک بێدەنگ، تاوێک بە بانگ و سەڵا چەشنی ئازیز مردە گەرمەشینی پێگێڕاوە. گرژی هەوایەک بە قوون هەڵیپەڕاندووە. ئاڵۆز بوونیشی، وەک پیرەگورگێک ددانی لە چیڕەوە بردووە و حەوت پشتی کابرای زوڕناژەنی دووبارە گوڕەوشار کردۆتەوە. ئەو زۆر جار خەوی بە زوڕناوە دیوە، لە شایی و گۆوەند زوڕنای لێداوە، ورچی هەڵپەڕاندووە. لەپڕدا چاوی بە خەلیفە کەوتووە پێی پێکەنیوە. ئەویش لە شەرمان تریق بۆتەوە. خەلیفە پێی وتووە ئەو زوڕناژەنێکی بەهەشتییە. ئەو پرسیبووی مەگەر لە بەهەشتیش مۆسیقا هەیە. خەلیفە وتوویەتی ئەو تەنیا دەتوانێ لە بەهەشت زوڕنا بژەنێ. ئەو پرسیبووی بلێی لە بەهەشت کەسێک هەبێ حەزی لە مۆسیقا بێ و گوێی لێ بگرێ. خەلیفە پێکەنیوە. ئەویش لە ترسان لە خەو ڕاپەڕیوە. هەموو دم ولێوی وەک برێشکەی سەر ساج هەڵتۆقیوە و بۆتە تێمیسک.

مۆسیقاژەنە پیرەکە لەم دواییانەدا هاتۆتە سەر ئەو باوەڕە، ئەگەرکو جارێکی تر دەس بەرێ بۆ زوڕنا و تۆبەکەی بشکێنێ دەمرێ. هەر ئەوەش حەز و لەزەتی زوڕناژەندنی لە لا سەت هێندە زیاتر کردووە. تەنانەت زۆر جار گووپی بە بێ زوڕنا پڕ لە «با» کردووە و دەمەلاسکەی زوڕناژەندنی

کردۆتەوە. ئێستێ ئەو حەزە هێناویەتە ئێرە و هەموو شتێکی پێدەبڕێتەوە. هەر کە دێتە ئەم شارە وەک ئەوەی لە دەمێکەوە باوکم بناسێ و بزانێ گرێی کارەکەی بە دەستی ئەو دەکرێتەوە، ڕووی لەم دووکانە کردووە. وتبووی من مۆسیقاژەنێکی بەهەشتیم. هاتوومەتە ئێرە زوڕنا بژەنم و بمرم. ئەو مۆسیقاژەنە پیرە ئەم ڕووداوەی ئاوا، یان ڕەنگە بە شێوەیەکی تر بۆ باوکم گێڕابێتەوە. یان ڕەنگە شتێک نەبێ جگە لە چەرخەیەکی هیچ لە خەیاڵی نووسەر.

ڕەزبەری ٧٩ - تاران (١٠/ ٢٠٠٠)

قابیل

بۆ شاعیری جوانەمەرگ - مارف ئاغایی -

زۆر سەیرە! ئەوە ماوەیەکە ئەم خەونە بەربینگی پێگرتووم، دەست لە یەخەم ناکاتەوە. یەکدا بە دوو، بەردەوام لێم دووپات دەبێتەوە. هەموو جارێکیش لەشم شەلاڵی ئارەق دەبێ، لەبەر ترس و شەرم لە پڕ لە خەو ڕادەچڵەکێم. ئەم خەونە وای لێکردووم، لە ترسان شەوانە ناوێرم بخەوم. خۆم بە کارێکەوە سەرقاڵ دەکەم، دەڵێم ئایش، بەشکم شەکەت بم و ئەویش دەستم لێ هەڵگرێ، بەڵام هەرچی دەکەم بێ کەڵکە، دادێک نادا. ئەم خەونە نەگبەتە چاوڕووی لێم کراوەتەوە. تەنانەت لەم دوایانەدا لەکاتی بەخەبەریشدا ئاوقام دەبێ، هەرچی دەکەم ڕزگاریم نایە لە دەستی. خۆشم نازانم ئەم خەونە چییە و لە کوێوە خۆی خزاندە ناو خەوەکانم، هزر و خەیاڵی داگیر کردم.

ڕەنگە پێتان وابێ داخۆ دەبێ ئەم خەونە چ دیمەنێکی پڕمەترسی بێ، یان دەبێ پڕ بێ لە دێو و درنج و جندۆکە، یان ڕووداوێک بێ لە چەشنی فیلمەکانی هیچکاک. نا! نا بە هەڵە مەچۆ. بە پێچەوانەی هەموو ئەوانە دیمەنێکی یەکجار مەلەکووتی و پیرۆزە. باسی ڕەهایی لە بەرزەخە بەرەو مەلەکووت و عەدەم. لەم خەونەدا لاوێکی ڕەزاشیرینی باڵابەرز، سەرتاپا سپی پۆش، تەنانەت دەسرەیەکی سپیش لەسەر دەبەستێ. چەن سوورە گوڵی وردی لە ڕەنگی خوێن، بەلای چەپی کراسەکەیەوە. بە باڵا وەک پێشتر وتم پیاوێکی تەواوە، کە بە باڵای خۆمی دەگرم لە من بەرزترە، بەڵام نازانم چۆن لەناو ڕکەیەکی دارینەی کەودا دیل کراوە؟

خەنجەرێکی مشتوو زێوین، چەشنی مەل بە ئاسمانەوە دەفڕێ. ئەم

بەروئەوبەری مشتووەکەی بەقەرایی دوو قامک لێی جیابۆتەوە. جەمسەرەکانی کەمێک بۆ لای سەرێ هەڵگەڕاوەتەوە. لە دوورەوە کە بیبینی، دەڵێی مەلە و باڵی لێک ئاواڵە کردووە. کە ڕووەو من دێ مشتووەکەی دەکەوێتەوە بەرەوە، وەک کۆتر بە نەرمی لەناو پەنجەمدا دەنیشێتەوە. کە ڕووەو قەفەسی لاوەکە دەچێ، تیخەکەی دەکەوێتە بەرەوە. لە چەشنی باز تەپ دەداتە سەر نەچیر، لەسەر سینگی لاوەکە ڕۆدێ. شوولی ڕکە لێک دەڕەوێنەوە، لاوەکە دەبێتە کەوێکی سپی، خاڵێکی سوور لەسەر دڵی. بەرەو ئاسمان باڵدەگرێ، هەرچی مەل و قاز و قورینگی دنیایە دەکەوێتە شوێنی.

لە جێ دەمی خەنجەرەکەوە خوێن چۆڕاوگە دەبەستێ، چۆڕاوگەی خوێن هەموو خەونەکەش سوور دەکات. بڕێکجار کە لە خەو ڕادەچڵەکێم، ورد سەرنجی دەست و پلم دەدەم، جێی چەن پەڵە خوێنی پێوە دەمێنێ. لەپاش سوورکردنی لاوەکە جار لەگەڵ جار دەنگی مۆسیقایەکی جادوویی لە زۆر دوورەوە دێتە گوێ. وردە وردە بەرزتر دەبێتەوە، بە پێی بەرزبوونەوەی ئەو مۆسیقایە، سیمای لاوەکەش ڕوونتر دەنوێنێ. ئێستە وای لێهاتووە بۆتە یەکپارچە نوور. تەنانەت لەژێر پێستی لەشییەوە تەواوی پەراسووەکانی، دڵی،... گورچیلە و ناو ڕیخۆڵەی دەبیندرێ. زۆرتر لە مانگی شەوی چواردە دەچێ.

نازانم چەند و چەندە، ئەم خەونە نەگبەتییەم لێ دووپات بۆتەوە. ئێستە پێم وایە لەم جیهانە گەورەیەدا، غەیری من و لاوێکی سپی پۆشی باڵابەرز، کە لەناو ڕکەیەکی دارینەی کەودایە و خەنجەرێکی مشتوو زێوین، کە چەشنی باز لە نەچیر ڕۆ دێ، هیچی تری تێدا نییە. خوایە بۆ دەبێ ئەم دیمەنە تەنیا بخزێتە ناو خەونەکانی من. پەیتا پەیتا لە پێش چاوم بەردەوام دووپات بێتەوە. تۆش ئەوە بێنە بەرچاوی خۆت، خۆ کامە فیلمی

سینەماش خۆش و بەرزە، دیتنی تەنیا دووجار و سیان خۆشە. تۆش بی جاڕز نابی؟ من بوومەتە برای خوێنی شەمشەمەکوێرە و ڕەفیقی بایەقوش. ئێستە وام لێهاتووە قینم لە هەرچی ڕووناکییە. قینم لە مانگیشە. هەموو شەوێ تا ئاوا دەبێ دەکەومە شوێنی، بە تف و بەرد ڕەجمی دەکەم.

تەح! چیم لێ بەسەر هاتووە. دەبووری لە بیرم چوو، ئەم خەونە نەگبەتە وای لێکردووم هەموو شتێکم لە بیر چۆتەوە. من و ئەو و پیرە پێکەوە دەژین. ئەوەندەی لە بیرم بێ قەتم نەدیوە پیرە جیاوازییەکی لە نێوانی من و ئەو دانابێ. ئەو من و پیرە و هەموو جیهانی خۆش دەوێ. بەڵام نازانم بۆ هەر کە ئەو دووانە بە تەنیا پێکەوە دەبینم، چاوم دەپەڕێتە تەوقی سەرم. لام وایە باسی من دەکەن. دەڵێم پیرە مرۆیەکی زانا و دنیا دیدەیە، ڕەنگە سۆسەی خەونەکانمی کردبێ. ئامۆژگاری دەکا، خۆ لە من بپارێزێ. کەچی لە پاش تەواوبوونی قسەکانیان کە چاوی بە من دەکەوێ، بە پڕتاو بەرەو من دێ. زەڕڕەیەک چییە لە خۆشەویستییەکەی کەم نابێتەوە. هەمیشە کراسێکی ئاودامێنی سپی لەبەردایە، بەو کراسەوە سیمای لە هابیل دەچێ. تەنانەت زۆر جار وەک لاوی ناو ڕکەکە پارچەیەکی سپی لەسەر دەبەستێ، ڕوو لە من دەکا و دەڵێ: ئاوا لە خەونەکانم دەچم. من وەک خەونەکانم دادەتروسکێم. هەرچی دەکەم ناتوانم باوەڕ بکەم، دوو کەس هاوکات لەگەڵ یەک خەونێک ببینن، نا! تۆش هەر باوەڕ مەکە.

لە کلۆڵی من جیهانی ڕاستەقینە و بەخەبەریش لوول دەبێت و دەچێتە ناو خەونەکانم. لەپاش هەر شەوە خەونێک، بەیانی سەیر دەکەم سیمای وەک خەونەکە نوورانیتر بووە. هێند جوانە دەڵێی یۆسفە. هەموو جارێک لە ژێر تیشکی ڕووناکی ئەودا دەڕوانمە خۆم. جاری وایە خۆم دەبینم، بوومەتە گیانلەبەرێک لە چەشنی بزنی مەرەز، ئازای ئەندامم بە قەرایی بستێک تیسکی ڕەشی لێ ڕواوە. بوومەتە گلۆڵەیەک مەرەزی ڕەش.

چاوم بە قەرایی دەنکە نۆکێکی ڕەشی لێهاتووە. لەم تیسکە ڕەشەی خۆم زیاتر، موویەک ئەولاتر نابینێ. جارجارەش وەک بزن، گوێرەکە و زۆر ئاژەڵی تر دەباڵێنم، گوێ قوت دەکەم و کوڕە گوێ دەبم. لە تەواوی جەستەمدا تاقە تروسکەیەکی کەم سۆش چییە ڕووناکی بەدی ناکرێ. خۆم لەم هەمووە تاریکییەی ناو خۆم، زەندەقم چووە. جا تۆخوا تۆ بڵێ! چۆن ئێرەیی پێ نەبەم؟

هەموو جارێک کە دەیکوژم، دەبێتە کەوێکی سپی و ئەو گشتە مەل و قاز و قورینگە دەکەونە شوێنی. قاو و قریشکیان دنیا پڕ دەکات. بە تەختی ئاسماندا هەزاران بازنە ساز دەکەن، چەپ و ڕاست لە دەوری دەسووڕێن، هیچی وە هیچی ناکەوێ، بازنەی مەل هەڵدەزنێ و هەڵدەزنێ، تا دەگاتە مەلەکووت. دەنگی قاو و قریشکی مەل و مۆسیقا جادوویییەکە ئاوێتە دەبێ، ئێستەش جریوە جریوی لە کاسەی سەرمدا دەزرینگێتەوە. گوێیەکانم توند توند ئاخنیوە، بەڵام زەنا زەنای دەنگی قاز و قورینگ هەر دێ. زارم دەدوورم، دیسانیش دەنگ دێ، چاویشم دەنووقێنم، دەنگ هەر دێ. تەنیا کونە لووتم ماوە! دەڵێن چی؟ ئەگەرچی ڕەنگە بخنکێم، ئەویش بئاخنم.

گژجارێ کە مشتووی خەنجەرەکەم وەبەر دەست دێ، وەهای بە قینەوە لە دەستمدا دەگووشم، وەک تەزبێحی سەیدی نوشتەنووس ئاوی لێ دێنم. بە قەرایی قامکەکانی پەنجەم لەسەر مشتووەکە چاڵ دەبێت، هەست دەکەم هەموو مێژووی مرۆڤایەتیش ناتوانێ جێ پەنجەم لەسەر دەسکی ئەم خەنجەرە بسڕێتەوە. بە هەموو هێز و گوڕی خۆم، نووکەکەی لەسەر دڵی لاوی ناو ڕکەکە دادەهێڵم، بە جۆرێک گوێم لە کرتە کرتی شەق بردنی دڵی دەبێ. تیخەکەی سێ چوار جار لەناو دڵیدا بەم لاو ئەو لادا دەگێڕم، بەڵکو بکەوێ و ئیتر هەڵنەستێتەوە. منیش لەم خەونە نەگبەتییە خەلاسیم بێ.

بەڵام تاکو من زیاتر بە قینەوە لێی ڕادەسێم، ئەو بزەی شیرینتر دەبێ و بەرزتر دەفڕێ. قاز و قورینگێکی زیاتری لێ کۆ دەبێتەوە، دەنگی قاو و قریشک و مۆسیقا لەجۆشتر دەبێ، سیمای جار لەگەڵ جار نوورانیتر دەبێ. دڵم خەریکە شەق دەبا، چاوم لەبەر ئەم گشتە ڕووناکییە وەشەوارە کەوتووە، هەڵنایە. بوونم لەبەر ئەم هەمووە گەورەیی و شکۆیە، تەنیا خاڵێکی ڕەشە و هیچ. تۆ خۆت بڵێ! جا ئەوە خەونە؟ تۆ تا ئێستە قەت خەونی وات دیتووە یان بیستووە؟ خۆ ئەوە تازە هەمووی نییە، ئەگەر تاقەتت ماوە، چاو بنووقێنە و هەست ڕاگرە. دەس بدە دەستم، دەتکێشمە ناو خەونەکانم. یەک، دوو، سێ... باوەخولێ گێژم مەکە، گێژت دەکەم. باوەخولێ گێژم مەکە، گێژت دەکەم.

جارێک ئەوەم بە خەیاڵدا هات بەو خەنجەرە تیژە ئەو تیسکە ڕەشانە لە کۆڵ خۆم بکەمەوە. چەشنی مەڵەغان بە ڕاست و چەپ، سەر و خوار، هەموو لەشم شەش تیغە کرد. بە شێوەیەک کێچ لە سەری هەڵدەخلیسکا، دەتگوت بارێکی یەکجار قورس و قەبەم لەسەر شان لاچووە. ئەوجار لە ژێر تیشکی ڕووناکیی ئەودا سەرنجی خۆم دا، سەیرم کرد بوومەتە کرمێکی نەرم و لینچقی ڕیوەڵەی سەر ڕەش. ئەویش لێم بووە درەختێکی بەرزی نوور. بەرەو باڵای ڕووناکی هەڵزنام. هێند لینچق و لووس بووم، هیچ کوێم لێی گیر نەدەبوو. پێیدا هەڵدەگەڕام، دەکەوتمە خوارێ. ئەو درەختێکی بەرزی نوور و ڕووناکی بوو، منیش کرمێکی سەر ڕەشی لووس و برسی. لە پاش ماندوو بوونێکی زۆر، بێ بڕست و کەلەلا کەوتم. ئەویش بە ئاسپایی لقە گزنگێکی بۆ ڕایەڵ کردم، کە پێیدا هەڵگەڕێم. هەرچیم دەکرد هیچ کوێم لێی گیر نەدەبوو، لە ناعیلاجی و حەیبەتدا قەپم پێدا کرد.

تامێکی یەکجار شیرین و خۆشی هەبوو، تا ئەو کاتە تامو چێژێکی وا بەلەزەتم لە هیچ چەشنە خواردەمەنییەکی تر نەچەژتبوو. هەرچەندم دەخوارد

برسیتر دەبووم، بە خواردنی ئەو وردە وردە دەبووژامەوە. هەستم کرد خەریکە دەبمە کرمێکی گوو ئەستێرە. منیش لە خۆمەوە نوور بڵاو دەکەمەوە. بۆ ئەوەی نوورەکەی من سێبەر بخاتە سەر نوورەکەی ئەو، وەک هار قەپم پێدا دەکرد و دەمخوارد. لە جێ کەڵبەکانمەوە نوورێکی سوور فیشقەی دەکرد، تامی شەڕابی سێوی دەدا. تا دەهات پێی مەستتر دەبووم، سەرم جار لەگەڵ جار گەرمتر دەبوو. وردە وردە دەمارەکانی لەشم خاو دەبوونەوە، بڕێکم مابوو بگەمە سەر ترۆپکی دارەکە،لەپڕ لەو سەرەڕا بەربوومەوە، وەک مەشکە لەبەر یەک پچڕام، خوێنێکی شەڕابی بە تەواوی دەور و بەرمدا پرش و بڵاو بۆوە. لە جێ شوێنی هەر پەڵە خوێنێک، نەمامێکی تازە سەری هەڵدا.

تەواوی ئەو ناوە لە چاو ترووکانێکدا بووە دارستانێکی نوور. مانگ و هەتاو، لەبەر حەژمەتی تیشکی ڕووناکی ئەو ناوە، دەستیان کردبووە کەپری چاویان. من هەروا خوێنم لەبەر دەڕۆیی، خوێنێکی ڕەش. هەستم کرد بوومەتە سەرچاوەیەکی لەبن نەهاتووی ڕووبارێکی خوێنی ڕەش. لەپڕ هەزاران پەپوولەی ناسکی ڕەنگاوڕەنگ لەو ناوە پەیدا بوون. لەسەر لق و پۆپی ئەو دارانە نیشتنەوە، کەمێکیان گەڵا خوارد و هاتنە دەم ڕووبارە خوێنەکەی من، چوونەوە سەر درەختەکان. منیش بە پەلە هەرچی گەرای هەمبوو بە پێ و پلی پەپوولەکانەوە، بە ناو لق و پۆپی ئەو دارستانەدا بڵاوم کردەوە.

لەسەر هەر درەختێک، سەدان کرمی نەرم و لینچقی سەرڕەش سەرهەڵدەدەن. دەست دەکەن بە خواردنی ئەو درەختانە، بەردەوام مەست دەبن و لەو سەرەوە بەر دەبنەوە خوارێ دەقەڵەشێن. لە جێ شوێنی هەر پەڵە خوێنێکی شەڕابی، درەختێکی تازەی نوور دەڕوێ. هەر کرمێک دەبێتە سەرچاوەی لەبن نەهاتووی ڕووبارێکی تازەی ڕەشە خوێن. هەزاران

پەپوولەی ڕەنگاوڕەنگی ناسک لەپڕ پەیدا دەبن. دەچنە سەر لق و پۆپی ئەو نەمامە تازانە، گەڵا دەخۆن. دێنە دەم ئەم ڕووبارە تازانە، بە بێئاگا گەرا بە ناو لق و پۆپی ئەو نەمامە تازانەدا بڵاو دەکەنەوە.

من پێم وایە مرۆ لەبری ئەوەی بەنی ئادەم بێ، بەنی عادەتە. دووپاتبوونەوەی ئەو دیمەنانە وای لێکردم لەگەڵ ئەو کارەساتە ڕابێم. خوو بەو کارە بگرم. ڕۆژێک دەرفەتێکم بۆ ڕەخسا ، لە نەورۆزدا من و ئەو و پیرە وەدەرکەوتینە دەرێ. پیرە لەسەر گردێکی بەرز ڕوو لە قیبلە دانیشت. سەر و ڕیشی لە جاران زۆرتر بوو، پشتی چەشنی گومبەز بەسەر باڵایدا چەمابۆوە، وەک ئەوەی بڵێی ئەم گۆ خۆڵینەی زەوی لە باوەش گرتووە، کراسێکی شینی ئاسمانی، بە شێوەی سیناتۆرەکانی ڕۆمی قەدیم لەبەرکردبوو. لە ژێر لێوەوە ورتە ورتی دەهات، وەک ئەوەی دوعا بخوێنێ. لە پاش تەواو بوونی هەر دوعایەک، دوو سێ جار چەپڵەی لێدەدا. لەگەڵ هەر چەپڵەیەک، لەناو دەستییەوە نازانم کۆتر بوو یا کەوێکی سپی بەرەو ئاسمان باڵی دەگرت. لەو کاتەدا شێوەی لە ئادەم، یاقووب، ئیبراهیم یان ڕەنگە ئیزرائیل دەچوو.

من دەستی ئەوم گرت و چووینە ناو شیو و دۆڵێکەوە. چاوێکم هەر لە پیرە بوو. سەر و ڕیشی دەتگوت چۆڕی شیرە. هەروا بەردەوام سەرقاڵی هەڵفڕاندنی کەو بوو، لە مابەینی هەر دوعایەک گۆشەنیگایەکی تێدەگرتین. هەر چەند لێی دوور دەکەوتینەوە هەستم دەکرد لە هەموو کاتێک لێمان نزیکترە، لە پەنا گوێمدا هەستم بە گەرمی هەناسەی دەکرد. هەستم دەکرد ئەگەر پەلە نەکەم ڕەنگە دڕدۆنگی بکا. کەچی تەنیا جارێک نەمدیت لێم بتەکێتەوە. دەستی هەر وا بە دەستمەوە بوو. ڕاوێستا و وەریسووڕاندم. پیرەم کەوتە پشتەوە، لێم نادیار کەوت.

کراسێکی سپی بێ یەخەی لەبەردابوو، لەو کاتەدا شێوەی ئیسماعیلی

دەدا. بە هەمـوو هێـزی خـۆی نیگایەکی تینووی لە پیـرە گـرت و چاوی نووقـاند، وەک ئەوەی بیـەوێ هەموو حەز و خۆشەویستی ئەو لە چاویدا حەشار بدا. وەرسووڕا و پشتی تێکردم. وتی: بەسە ! وەرە با کۆتایی بە خەونەکانمان بێنین و خۆمان ڕزگار کەین. منیش وەک هەمیشە، بەبێ سێ و دوو خەنجەرەکەم لە پشتەوە تا بن مشتووە زێوەکەی لەناو دڵی ڕۆکرد. بە قینەوە چەن جار لەناو برینەکەیدا سووڕاندم. بەبێ ئەوەی ورتەی لە دەم بێتە دەرێ، دەمەوڕوو کەوت. کاتێک خەنجەرەکەم لە پشتی دەرکێشا، تەنیا دڵۆپێک خوێن، بە دەم تیخەکەوە لە دەم برینەکەی فیشقەی کرد. بە ناوچاوانمەوە لکا. ئێستە جێ شوێنی ئەو پەڵە خوێنە، بۆتە خاڵێکی ڕەشی گۆشتی بە ناوچاوانمەوە. هەرچەن دەیبڕم، هەمیسان هەڵدەداتەوە. بە هەرچی ئاو و کیمیای دنیایە شتوومەتەوە، پاک نابێتەوە. ئەو خاڵە ڕەشە، ڕۆژ لەگەڵ ڕۆژ گەورەتر دەبێ و پەرە دەستێنێ. ئێستا خەریکە، بە تەواوی ڕووم ڕەش دەکا.

تێبینی: گوو ئەستێرە، گوڵ ئەستێرە، بنج ئەستێرە: کرمێکی باڵدارە، خۆی نووری نییە، لە مانگەشەو نوور وەردەگرێ. پێی وایە ئەویش بۆتە ئەستێرە، باڵێک بەرەو ئاسمان دەفڕێ. دەکەوێتە خوارێ دەمرێ.

سەرماوەزی ١٣٧٨ (١٩٩٩/١٢)

میوان

کە هاتمە ماڵی باوکم، ئەو وەک هەمیشە لە ژوورەکەی خۆی لەسەر شانی ڕاستەی ڕاکشابوو. بە دیتنی من، خێرا وەردەسووڕێ و دەکەوێتە سەر زگ. دەموچاویم لێ ون دەبێ. لەو دەرفەتە کەمەش، وەڕەزی و تووڕەیی لە سیمایدا بەدی دەکەم. وتم بابە گیان! دوور بێ، دەڵێی نەخۆشی، بۆ وا وەڕەزی؟ ئەویش بەبێ ئەوەی وەرسووڕێ یان چاوم لێ بکا، دەڵێ جا چۆن وەڕەز نەبێ؟ قەت وا دەبێ، ئەوە وەزعە ئەوی تێدایە. بەسەر ئەم هەموو خێزانەدا بۆ دەبێ تاقە کەسێک نەبێ تەنانەت حەوتوویەک بیباتەوە ماڵێ، خزمەتی بکا. ئەی خزم و کەس و عەولاد بۆ وەختی وا نەبێ، بۆ کەی دەبێ؟

سۆزی دەنگی بە جۆرێکە، ئاگرم تێبەردەدا. پێم وت: خۆت باش دەزانی کە من بۆتۆ وانیم. من هەمیشە پێم خۆشە لەگەڵ تۆدا بژیم. بەبێ ئەوەی ئاگام لەخۆم بێ، وەها بە کوڵ دەست دەکەم بە گریان کە پشووم بە ئاستەم دێتە دەرێ. بە هەزار زەحمەت و ناری عەلی، پچڕپچڕ وتم: بابەگیان! ئەگەر وا بیر بکەیەوە، قەت گەردنت ئازا ناکەم.

ئەو منی زۆر خۆش دەوێ، دەزانم تاقەتی گریانی من ناهێنێ. خێرا وەردەسووڕێتە سەر شانی ڕاستەی، هەر دوو دەستی لە پشت سەری هەڵدەپێکێ. لەم حاڵەشدا هەر پشتی لێمە، قۆڵی چەپی دەموچاویم لێ دەشارێتەوە. من هەروا بە کوڵ دەگریم. سەرم خەریکە بە هەنیسکەوە هەڵکەندرێ. ئەو کە هەست بە نزیکبوونەوەی دەنگی پێی کەسێک دەکا ئەگەرچی گرینگیش نییە بزانین بەرەو کوێ دەڕوا، بە ئاستەم قۆڵی ڕاستەی بەرز دەکاتەوە، لەژێر قۆڵییەوە چاوم لێدەکا. منیش بە دەرکەوتنی

ڕوخساری، خێرا گریانەکەم دەوێستێ. ئەو دووبارە سیمایم لێدەشارێتەوە. منیش کوڵ دەمگرێتەوە، نازانم ئەم گریانەم چۆناوچۆن تەواو دەبێ. کە دێمە دەرێ لە حەوشەکە حاجی ئایشێی زێدەوان دەبینم، بە خۆی و بەرماڵەکەی شانی و تەزبێحە ناجیلە سەت و یەک دەنکییەکەی دەستی. دەڵێ: ئەمشەو لە سەعات سێ -وە بە خەبەرە!

بە مووبایلەکەم زەنگ بۆ ماڵێ لێدەدەم. دەپرسم چیمان پێویستە لەگەڵ خۆم بیبەمەوە. خێزانم دەڵێ کەمێک گۆشتی مەڕ و قاپێک ماستی مەڕ بەرمەوە، سبەی نیوەڕۆ بەربەسێڵ لێدەنێ. دەکەومە بیری باوکم. ئەو حەزی لە بەربەسێڵ بە گۆشت و ماستی مەڕ دەکرد. لەبەر ئەوە لەو کاتەدا بیرم لە داخوازییەکەی خێزانم نەکردەوە. ئاخر ئەو قینی لە گۆشتی مەڕە. دەڵێ لە کاتی کوڵاندا هەمووی دەبێتە ئاو، ماستی مەڕیش ناخوا، دەڵێ بۆکڕوزی لێدێ.

کاتی نیوەڕۆ پاش دووکان هەڵگرتن بۆ نانی نیوەڕۆ دەچمەوە ماڵێ، بۆنی بەربەسێڵ وڵاتی هەڵگرتووە، لە سەری کۆڵانەوە هەست بە بۆنەکەی دەکەم. سفرە تازەکەی تایبەتی میوان ڕادەخرێ. وەختە لە حەیبەت بەربەسێڵ سۆم بێتەوە. بەپەلە ئاوێک لە دەست و دەموچاوم دەپڕژێنم. لەسەر سفرەکە دادەنیشم. قۆڵی کراسەکەم تا ئەنیشکم هەڵدەکەم، دەڵێم: بۆم تێکەن ئەما بۆم تێکەن.

خێزانم و منداڵەکان دێنە سەر سفرەکە، چاوم لە دەستی خێزانمە. سەری قابڵەمەکە وەلا دەنێ، بۆنی بەربەسێڵ ڕژایە ناو ژوورەکە. دەمەوێ بە خێزانم بڵێم دەزانی لە کەیەوە بەربەسێڵمان نەخواردووە؟ قسەکەم دەگێڕمەوە. یەکەم قاپ کە تێدەکرێ کاسەیەکی چینی گوڵ سوورە، ئەویش زۆرتر بۆ میوانی دادەنێن. کاسە چینییەکە پڕ دەکرێ و لە سەرووی منەوە دادەنرێ. بستێکی ڕۆن لە سەرە. تەماشایەکی دەوروبەرم دەکەم. غەیری

خۆمان کەسێکی غەیرە نابینم. کاشییە گلەکەی من تێدەکرێ و لە بەردەمم دادەنرێ، من ئیشتیای چێشتی ئەو کاسە چینییە دەکەم. لەبەر خۆمەوە دەڵێم حەتمەن میوانمان هەیە، هەر ئێستا نا ئێستا دێتە سەر سفرەکە. تاقەتی دەست ڕاگرتنم نامێنێ، دەست دەکەم بە خواردن، بەڵام بیرم هەر لە لای چێشتی کاسە چینییەکەیە. کەسێکی تر نایەتە سەر سفرەکە. دەڵێم ڕەنگبێ یەکێک لە جیرانەکانمان هاتبێتە ماڵێ و بۆنی بەسەردا چووبێ یان چاوی پێی کەوتبێ، بۆ ئەویان داناوە. نانەکەم دەخۆم و لەسەر خوانەکە هەڵدەستم. دەست دەدەمە ڕۆژنامەی ئەو ڕۆژە و خۆم بە خوێندنەوەی سەرقاڵ دەکەم. قسەی خۆمان بێ دەزانم چێشتەکەی من تامی چێشتی کاسە چینییەکەی نەبوو.

پاش خواردنەوەی دوو سێ چایی بە دەم خوێندەنەوەوە خەوم لێدەکەوێ. بە دەنگی قاقا و پێکەنینی وریای کوڕم وەخەبەر دێم. هەوەڵجار پێم وایە خەون دەبینم، کە هەڵدەستمە سەر پێ، دەبینم لە حەوشە جۆلانێ دەکا. وریا تەمەنی چوار ساڵە، بە بێ ئەوەی کەسێک پاڵی پێوە بنێ، دێت و دەچێ و لەخۆڕا دەتریقێتەوە، پێدەکەنێ. دەچم چۆڕێک ئاو بە دەم و چاومدا دەکەم. خێزانم خەریکی شوشتنی قاپ و کەوچکە. کاسە چینییەکەش لەناو قاپە شۆراوەکاندا دەبینم. بیرم هەر لای وریایە، کچەکان لەم کاتەدا لە قوتابخانەن. ئەی کێ پاڵ بە وریاوە دەنێ؟

دەموچاوم دەشۆم، خۆم ساز دەکەم بچمەوە دووکان. خێزانم دەڵێ: لەگەڵ خۆت هێندێک گێلاخە بێنەوە. ئەو دەزانێ من قینم لە چێشتی گێلاخەیە. نازانم لە کەیەوە لە ماڵی من چێشتی گێلاخە ساز ناکرێ. بەهاران کە خێزانم ئیشتیای ئەو چێشتە دەکا، دەچێتەوە ماڵی باوکی، پڕ بە دڵی خۆی گێلاخەیەکی مزر دەخوا. ئێوارە بە ناقایلی هێندێک گێلاخە دەکڕم. لە کاتی کڕینی گێلاخەکەوە، دەکەومە فکری ئەوەی بۆ سبەینێ نیوەڕۆ خۆم بەسەر کێدا ساخ کەمەوە.

خۆراکی شەوانەی من بەرلە خەوتن، لەتێک نان و تۆزێک ماستە. لە هەوەڵی ئێوارێ – وە دەچمە ژوورەکەی خۆم، خەریکی گوێگرتن لە ڕادیۆ دەبم. پاشان ئەگەر نووسینم هەبێ خەریکی نووسین، ئەگەریش نا، تا درەنگانێ خەریکی خوێندنەوە دەبم. ئەمشەو تا درەنگانێ خەریکی داڕشتنی گەڵاڵەی ئەم چیرۆکەم. هەڵدەستم بۆ خەو بچمە ژوورێکی تر، کە دەچمە هۆڵەکە، دەبینم چرای ژووری منداڵەکان نوور دەڕژێنێتە ناو هۆڵەکە. گوێ هەڵدەخەم، حەکایەتی تیتل و بیبل دەگێڕنەوە. تەنانەت وریاش نەخەوتووە، پێدەکەنن و لەخۆ دەبنەوە. پێم سەیرە! بۆ تا ئەم کاتە نەخەوتوون؟ بە ئاسپایی تەقە لە دەرکەی ژوورەکەیان دەکەم. وتم: شەو درەنگە، بەیانی کاتی قوتابخانە، وەخەبەر نایەن.

بەیانی زوو بە دەنگی بانگی بەیانی وەخەبەر دێم، دەڵێی لە حەوشەی ئێمە بانگ دەدەن. کچە گەورەکەم بەر لە هەمووومان هەستاوە، نوێن و بان کۆ دەکاتەوە. دەستێ نوێنی تازەی پێیە، کە تایبەتی میوانە. چاوێکی پڕ لە پرسیاری لێ دەکەم، بەڵام ئەو دەربەست نییە. نیوەڕۆ پاش گەڕانەوە لە دووکان، سفرەی میوان ڕادەخرێ، کاسە چینییە گوڵ سوورەکە تێدەکرێ. چێشتی گێلاخە وەک قوڕاو، دەنکە دەنکە کشمیش وەک بالووکە بە سەریەوە هەڵتۆقاوە.

دوانیوەڕۆ کاتی وەدەرکەوتن خێزانم داوای ماسی دەکا. چاوێکی سەیری لێدەکەم. ئەو خۆی بادەدا و دەڕوا.هەموو جارێک کە ماسی دەکڕم، تا دوو سێ ڕۆژ دەبۆڵێنێ. دەڵێ بۆگەنەکەی لە دەست و پلم نابێتەوە.

ئێواری کڕینی ماسی، گوێگرتن لە ڕادیۆ، نووسینی سەرەتای ئەم چیرۆکە، خوێندنەوە. شەوێ کاتی خەو. منداڵ نەخەوتن، گوێ هەڵخستن، گێڕانەوەی حەکایەتی مێشوولە، تریق و هۆڕی پێکەنین. نیوەڕۆ پاش گەڕانەوە لە دووکان سفرەی میوان ڕادەخرێ، گۆشتی ماسی بە دوو سێ

جۆر چێشت لەسەر دەوری گوڵ سووری چینی دادەنرێ.

دوا نیوەڕۆ کاتی وەدەرکەوتن، خێزانم داوای ئەسپەناغ دەکا. ئێواری کڕینی ئەسپەناغ، گوێگرتن لە ڕادیۆ، سەر لەنوێ نووسینەوەی سەرەتای ئەم چیرۆکە. شەوێ کاتی خەو. منداڵ نەخەوتن، گوێ هەڵخستن، گێڕانەوەی حەکایەتی مەڕۆکە و بزنۆکە، تریق و هۆڕی پێکەنین. نیوەڕۆ پاش گەڕانەوە لە دووکان، سفرەی میوان ڕادەخرێ، ئەسپەناغ و زەردێنە هێلکە وەک یاقیق لەناو ڕۆندا تروسکەی دێ. دەوری چینی گوڵ سوور دانراوە.

دوا نێوەڕۆ کاتی وەردەرکەوتن، خێزانم داوای بڕوێش دەکا. ئێواریێ کڕینی بڕوێش، ڕادیۆ، نووسین، خوێندنەوە. شەوێ کاتی خەو. منداڵ نەخەوتن، گوێ هەڵخستن، گێڕانەوەی حەکایەتی کوڕە کەچەڵە، تریق و هۆڕی پێکەنین. نیوەڕۆ پاش گەڕانەوە لە دووکان، سفرەی میوان ڕادەخرێ، کاسەی چینی، هەلیماوێکی تراوی تیژ.

دوانیوەڕۆ کاتی وەردەرکەوتن، خێزانم داوای کەنگر دەکا. ئێوارێ کڕینی کەنگر، ڕادیۆ، نووسین، شەوێ کاتی خەو. منداڵ نەخەوتن، گوێ هەڵخستن، گێڕانەوەی حەکایەتی بستە باڵای چل گەزە ڕیشە، تریق و هۆڕی پێکەنین. نیوەڕۆ پاش گەڕانەوە لە دووکان، سفرەی میوان ڕادەخرێ، کەنگری سوورکراوە وەک دەنووکی کەو، ماستی مەڕ، دەوری چینی، پیاڵەی چینی.

دوانیوەڕۆ کاتی وەدەرکەوتن خێزانم دەڵێ: ئێوارێ هێندێک گیا دۆکلێو بەرمەوە. ئێوارێ کڕینی گیا دۆکلێو، بۆگەنی سیر و لووشە، ڕادیۆ، پاکنووس کردنی ئەم چیرۆکە، شەوێ کاتی خەو. منداڵ نەخەوتن، گوێ هەڵخستن، گێڕانەوەی حەکایەتی مام ڕێوی، تریق و هۆڕی پێکەنین.

نیوەڕۆ پاش گەڕانەوە لە دووکان، سفرەی میوان ڕادەخرێ، بۆ عەتری گیا دۆکلێو، کاسەی چینی، سەیرە! بۆ لەم حەوتووەی ڕابرد، کەس کاری بە

کاری من نییە؟ وەک ئاغای قەدیم، کەیف کەیفی خۆمە. بە دڵی خۆم گوێم لە هەموو ڕادیۆکان گرتووە، نووسیومە، خوێندوومەتەوە. جارجار خێزانم یان یەکێک لە کچان، بە بێدەنگی چایی و خواردنیان بۆ هێناومەتە ژوورەکەم. بە بێ ئەوەی قسەیەک بکەن، وەک ئەوەی کەسێک چاوەڕوانیان بێ بەپەلە چوونەتە دەرێ. وریای کوڕم سەیرە، لەم حەوتووەدا هەر قەرەم نەکەوتووە.

دوانیوەڕۆ کاتی وەدەرکەوتن، دەچم سەری ماڵی باوکم بدەم. حاجی ئایشێ بە خۆی و بەرماڵ و تەزبێحەکەیەوە، بە بۆڵەبۆڵ لە دوورەوە بەرەو پیرم دێ، دەڵێ: جا ئەوە کارە! ئەم حەوتووە هەموو شتێکیان لێ تێکچووە. دوێ شەو لە پاش دوو سەعات خەو، سۆفی ڕەسووڵ دەستی کرد بە بانگدان. خەوی لە چاوی هەمووان زڕاند، تا درەنگانێ کەس خەوی لێ نەکەوتەوە. هێندە درەنگ خەوتوون، بۆ نوێژی بەیانی کەس خەبەری نەبۆتەوە. پێرێ شەو تاو دەمێک بوو عەرز و بانی گەرم داهێنابوو، کە سۆفی مینە بانگی وت. کە دەنگیان دا ئەویش لە داخان ئیتر بانگی نەدا. بەسرپێرێ شەو سەر لە بەیانی دەروێش حوسێن بانگی دا. لای نیوەڕۆ لەخۆڕا دەستی کرد بە سەڵا. پێی وا دەبێ ئەو ڕۆژە جومعەیە. کە پێیان وت لە شەرما ئیتر بانگی نەدا. شەوی دواتر کا حەمە ڕەحیمی مجێور بانگی دا، تا نوێژی عەسر باش بووە، سەر لە ئێوارێ خەوی لێدەکەوێ و لە بیری دەچێ بانگی شێوان بدا. ئەو ڕۆژەش نوێژی شێوان و خەوتنان دەچێ. شەوی دواتر حاجی سمایل بانگی دا. لە پاش بانگی بەیانی ون دەبێ و تا شەو درەنگانێ ناگەڕێتەوە. ئەو ڕۆژەش غەیری نوێژی بەیانی نەبێ، کەس تاقە نوێژێکی نەکردووە.

شەوی دواتر مەلا عەلی و سۆفی سولەیمان لەسەر کاتی بانگی بەیانی، لێیان دەبێ بە شەڕ. لە داخی یەکتری هیچیان بانگ نادەن. ئەو ڕۆژەش

کەس تاقە نوێژێکی نەکرد. شەوی هەوەڵێش لە سەرەتای شەوەوە وەک کەڵەشێر، هەر کەس لە شوێنی خۆیەوە بانگی داوە. کەس چاوی نەچۆتە خەو، کەس باوەڕی بە کەس نەبووە. کەسیش تاقە نوێژێکی نەکردووە.

من حەبەسرام. سەرم لەم قسانە سوڕما. بە بێ ئەوەی متەقم لە دەم بێتە دەر، هەروا بە بێدەنگی بەرەو ژوورەکەی باوکم بە دوی حاجی ئایشێدا دەڕۆم. کە دەگەمە بەر دەرکەی ژوورەکەی باوکم، گوێم لە دەنگی بانگ دەبێ. ت–––ەماشایەکی سەعاتەکەم دەکەم، کات ! نوێژی شێوانە...

گوڵانی ١٣٧٩ (٥/ ٢٠٠٠)

تەنیا

خۆت بەسەر تەختی ژوورەکەدا دەدەی، دەمەوڕوو درێژ دەبی. گریانێکی وشک ئەوکت دەگرێ، خەریکە دەتخنکێنێ، ئازار و ژانێکی قورس چزاوەتە دڵت، هەموو خوێنی لەشت ڕەش هەڵدەگێڕێ. خوێنێکی ڕەش و خەست چەشنی هەنگوینی کەندووی مێشێکی پیر، لە دڵتەوە شۆڵاوگە دەبەستێتەوە نێو دەروونت. وردە وردە ناو زگت پڕ دەبێ، لە کونە گوێ و لووت و چاوتەوە کەلاو دەکات. خوێنێکی ڕەش و ئازاراوی شین باو، بەتام و بۆنێکی تیژ و تفت و تاڵ هێرش دێنێ، خەریکە دەتتەقێنێ. تەنانەت لە کونە وردەکانی ژێر پێستتەوە دەدەڵێتە سەر تەختەکە. هەست دەکەی بوویەتە زۆنگێکی پان و بەرین. هەزاران سوججە ماری ژێر زگ زێڕینی سووروسپی، هەزاران بۆقی سەوز سەوز، لە چەشنی کەڕووی مس، فافۆن و ورکەنان، لەسەر جەستەت قڕەقڕ دەقرێنن. سەدان حاجی لەقلەقی لاق درێژ و مل باریک، سەدان سیسارکە کەچەڵەی مل ڕووت و چاو سوور نیشتوونەتە سەرت، بۆ ڕاوە بۆق و ڕاوە مار. دەمت وشکە. تینوویەتییەکی گەرم دەگەڕێتە گیانت، چەشنی ئافرەتی دووگیان مەگیرانی بە خوێنی خۆت دەکەی. بۆت ڕوونە هیچ ئاوێک غەیری خوێنەکەی خۆت تینویەتیت ناشکێنێ، تەنانەت ئەگەر ئاوی هەموو ڕووبار و زەریاکانیش هەڵچۆڕێنی هەر تینوویت. تەنیا قومێک خوێن بەسە، سووکناییت پێی دێ. ڕووباری خوێن لە تەختەکەوە بۆ ژوورەکەت، لە ژوورەکەتەوە بەفرکە بەرەو دوورگە و کەنداو، بەرەو زەریا ڕێ دەکات. ئاوی هەموو زەریاکان بوونەتە ڕەشێکی شین باوی ئازاراوی. خۆت سەرچاوە و بناوانی هەموو ئاوەکانی. کەچی لە هەموو کەس تینووتری. خەریکە لە تینوویان قڕت بێ. تینووتە، تینوو...

لەسەر تەختەکە هەڵدەستی، نازانی کاتژمێر چەندە، بەرەو حەوشە دەڕۆی. لەسەر حەوزی حەوشەکە سەروچاوت دەشۆی، خۆت فێنک دەکەیەوە. ماسییە سوورە بەتەنێ لە نێو حەوزەکە دێ و دەچێ، جارجار سەری لە ئاوەکە وەدەردەنێ، پەیتا پەیتا دەمی دەجوولێتەوە، وەک ئەوەی شتێکت بە ئەسپایی بە گوێدا بچرپێنێ. چاو هەڵدەبڕی بۆ ژوورەکەی ئەوبەر، لایەکی پەردەکەی هەڵداوەتەوە، لێت دیار نییە. بەڵام دەزانی چەشنی نیسێ دایم سایەی بە سەرتەوەیە. بز بز سەیرت دەکا. دەزانی لەو کاتەوە کە هاتوویەتەوە، چاوی لە ژوورەکەت نەترووکاندووە. ڕەنگبێ خەیاڵە ئاڵۆزەکانیشت بخوێنێتەوە.

ڕۆژ لە تەواوبوونە، بەرەو ژوورەکەت دەگەڕێیەوە. قەفەسی بەتاڵی قەنارییەکان کەوتە بەرچاوت، بۆ چەند چرکەیەک سەرنج و نگاتی لەسەر خۆی قەتیس کرد. بە حەسرەتەوە دەستێکی بە سەردا دێنی. خۆ بە ژوورێدا دەکەی و کورسی و مێزێک دێنیە دەرێ. لە گوێی حەوزەکە دایدەنێی. دەگەڕێیەوە خۆت دەگۆڕی، بە تویێی ژێر کراس و ژێر شەڵوارەوە دێیەوە دەرێ. بەرەو یەخچاڵەکەی ئەوبەر دەچی. قاپێک ئارەقی کشمیش، سارد وەک تەرزە، ڕوون وەک چاوی قرژاڵ و پەرداخێک بۆ بەزمی شەوانە بەرەو مێزەکە دەچی.

هەوەڵ پەرداخ قەرەتەپە پڕ پڕ بە وشکی هەڵ دەدەی، هەر لە گەرووتەوە تا ناو زگت ئاور دەدا، پشووت پێڕادەوەستێنێ. چاوت پێ زەق دەکا، نێوچاوانت پێ تێک دەنێ. بە زمان دوا تامی توند و تاڵی پەرداخەکە مەزمەزە دەکەی. هەست دەکەی سوور سور هەڵگەڕاوی، چەشنی پشکۆ دەسووتێی. وردە ئارەقەیەکی نەرم لەسەر تەوێڵت پوورەی داوە.

ئەو چەشنی نیسێ بێ هەست و خوست کەشەفێک لەبەر دەمت دادەنێ و پاشە و پاش دەگەڕێتەوە. هێندێک سەهۆڵ، پیاڵەیەک خەیار و ماست و

سـیـر، دوو شـیـش گـۆشـتـی برژاو، پاکـەتێک جگەرە و شـقـارتەیەک. پەرداخێکی تریش قەرەتەپە تێدەکەی، شووشە نیوە دەبێ. بە حەسرەتەوە چاوێکی لێدەکەی، بە فڕکە ئەم پەرداخەش هەڵدەدەی. ئەمەت یەک بین بۆ تەواو نابێ. قومێکی تێدا دێڵییەوە. تاڵی ئەمجارەیان بە کەوچکێک سیروماست دادەمرکێنی. خۆش خۆشی. لە پێش چاوت ماسییەکە لاسارانە بە مـلـچە مـلچ بێـدەنگی و تـەنیـاییت بێ شـەرمـانە دەشکێنێ. رووی تێدەکەی: «ها! گـوێم لێتـە بەسـەر هەردووک چاوم» پاش مـاوەی نێـو پەرداخەکە قلّپ دەکەیە نێو حەوزەکە «ئەوەش بەشی تۆ. خۆش بی، نۆشی گیانت بێ» ڕەنگە گلودۆری ئەوەی بێ لەگەڵت ببێتە هاودەم و هاوپیاڵە. بلێی بۆی هەبێ من و ماسی ببینە هاودەنگ؟ ئەی بۆ نا! ئەی چۆن دەگەڵ ئەم شووشە ڕەق و تەق و بێ گیانە بوومەتە هاودەنگ و هاوڕاز. تۆ باشی، وەک من لە گۆشت و ئێسک و پێست ساز کراوی، لە هەموو گرنگتر ئەقڵ و هەستت هەیە، ئەقڵییەتی ئێوە چۆنە؟ ئێمەی مرۆ دایمە هەوڵمان داوە تەنیایی خۆمان بشکێنین، کاتێک خۆمان لە تەنیایی دەرباز کرد، ئەوجار هەست دەکەین لە هەموو کاتێک تەنیاترین.

دەست دەبەی جگەرەیەک دادەگیرسێنی، یەک دوو مژی توند و خەست تا ناخت هەڵدەمژی، حەز ناکەی وا زوو دوکەڵەکەی بدەیەوە دەرێ، بۆ ماوەی پشوویەکی درێژ لە زیندانی سییەکانت حەپسی دەکەی، پاشان بە هەموو هێزت دەیکەیەوە دەرێ. بە شوێنیدا بە جگەرەکەی دەستت بازنەیەکی دوکەڵی شین باو، دەخولقێنی. یەک بەشوێن یەکدا تاکو حاندی سەربانی ژوورەکـان، هەر دەڕۆن و هەراوتر دەبنەوە. پاشـان لە چەند لاوە لێک دەپچڕێنەوە، لە بەرچاو گوم دەبن. چاو لە ماسییەکە دەکەی. ئەویش لەسەر سینگی حەوزەکە چەند بازنەیەک دەنەخشێنێ. بە نەرمی مەلە دەکا، زۆر سووک و بێپەروا بەسەر ئاوەکەدا دێ و دەچێ، دەخوشێ و دەچێتە بن حەوزەکەوە، دێتەوە سەر ئاوەکە، دەڵێی کچە سەماکەرێکی سەر شانۆیە،

لەبەر چاوت بە بێ دەنگی سەمای بالە دەکات. دەربەستی هیچ شتێک نییە. بلێی نێر بێ یا مێ؟ بەم نەرمە مەلەیە، لەنجەولار و ڕەوتەدا دەبێ مێ بێ. «ئەگەر من وەک تۆ ماسی بووایەم، لە سووچێکی حەوزەکەدا ماتەم هەڵدەگرت. تەنیا کاتێک دەجولام کە پەپوولەیەکی بەر تیشکی گلۆپەکە دەسووتا و دەکەوتە نێو حەوزەکە، ئەوجا بە هەڵپە هەڵپ دەکەوتمە مەلە و هەڵمەقووتم دەکرد.» دڵنیای کچە سەماکەرێکە لە پێش چاوی تۆ سەما دەکا، عیشوە و ناز دەفرۆشێ، بۆ هاوتایەک دەگەڕێ. چاوەنواڕی دەکا هەر ئێستە ها کاتێکی تر لە لایەن دەرهێنەری شانۆوە، دۆستەکەی بنێردرێتە سەر شانۆ ئاخر مانای نییە پیاو لەبەر چاوی پیاوێکی تر، بێ ئەوە شتێک لە گۆڕێدا بێ خۆی بادا و خۆ بنوێنێ. ڕاکێشانی هەستی پیاو بۆزەلامێکی تر چ خۆشی و لەزەتێکی تێدایە.

شەپۆلی جەغز و بازنەی ئاوەکە لە لێواری حەوزەکە دەدرێ و دەمرێ، شوێن پێیان هەڵدەگری، بەسەر ئاوەکەدا دەڕۆی. لە بازنەی گەورەوە بۆ چووکتر، بۆ چووکتر... پلە پلە پێیدا شۆڕ دەبییە نێو حەوزەکە. ئێستا دوو ماسی سوورن لە نێو حەوزەکە، لەسەر جێوبانی نەرمی ئاو تێک دەئاڵێن. دەچنە بن ئاوەکە، قەپ لە کلک، سەر، پشت و ژێر سکی یەک دەگرن. دێنەوە سەر ئاوەکە، ئەو ڕادەکا لە دەستت، تۆش دەکەوییە سەری. دەیگریەوە، قەپ دەکەی بە لاملیدا، دەیکێشییەوە بن حەوزەکە.

ئێستا دەرهێنەری شانۆ ئاماژە دەکاتە تۆ، بەڵێ! تۆ، ئەرێ تۆ بچۆ سەر شانۆ، وەختی ئەوە هاتووە بچییە پێش، دەوری خۆت بگێڕی. بینەران چاوەڕوانن. بێ ئاگا وەک پیاوێکی مەست چوویە سەر شانۆ، دەستت کرد بە سەما، وەک ئەوەی لە منداڵییەوە هەر سەماکەر بووی. ڕەنگبێ لە سەماش زیاتر هیچ کارێکی کە نەزانی. کچە سەماکەرەکەش دەناسی، وەک ئەوەی سەدان سەماتان پێکەوە کردبێ. خاڵێکی ڕەش بە لاچەنەگەیەوە،

وەک موگناتیس کەمەندکێشی کردی. دەستی یەک دەگرن، تێک ئەنگووتن، لێک ئاڵان، ئەو شانۆیەتان ئەوا پێشکەشی بینەران کرد، بە بێدەنگی، بە بێ قسە، تەنیا بە سەما و هیچی تر...

ئەرێ هەر وابوو. کە تۆی دیت بزەیەکی شیرین کەوتە سەر لێوە سوور و گۆشتنەکەی. لێتی پرسی ماشێنی مەهاباد کامەیە؟ تۆش پەلەت بوو. خوا خوات دەکرد ماشێنەکە زوو پڕ بێ و بکەوێتە ڕێ. «ئەمەیە وەرە سەرێ» بە ڕواڵەت ئاشنا! بە دەمتەوە پێدەکەنی، وات هاتە بەر چاو لە دەمێکەوە دەیناسی، هەر چییەکت کرد هیچت بۆ نەچۆوە سەریەک. جانتایەک و کوڕێکی چوار پێنجساڵانەی پێبوو، هاتە سەرێ لەسەر کورسییەکەی بەر دەمت دانیشت. چاوی خومار کرد، بە پێکەنین و سووکە شەرمەوە وتی: ئەگەر ژنێکی تر هاتە نێو ماشێنەکە باشە ئەگینا تۆ زەحمەت بکێشە لێرەوە دانیشە، با غەیرەم نەیەتە لا. تۆش ورد بە چاوی مشتەری، وەک برووسکە سەرتاپاییت دا بەر زەین، بە پێکەنین و شەرمەوە «هەر چۆنێکی تۆپێت خۆش بێ». هەستای جێیەکەت گۆڕی، چوویە ئەوبەر لاجەو لاج کەوتن. بێ ئەوەی ئاوڕ بداتەوە یان کەسێک گومانتان لێ بکات، بە جوانی دەتبینی. خێرا خێرا ڕووی تێدەکردی و دەیوت: «ئەوە کەی پڕ دەبێ؟» زوو زووش چارشێوەکەی بۆ دەکردییەوە. پێت سەیر بوو چۆن ئاوا یەکدا بەدوو لەگەڵت ڕێک کەوت. وەک ئەوەی لە زوویەکەوە نێزیکایەتی و کەین و بەینتان هەیە، حەز و خۆشەویستی، جوانی و پەتیارەیی لە دیمەنی دەباری. تۆش کێچ کەوتە کەوڵت, هەموو گیانت حەزی دەکرد و ختۆکەی دەهات.

سەری لێ هێنایە پێشێ، تۆش لەو بەرەوە لێی چوویە پێشتر، کە باش گوێت لە دەنگی بێ. وتی: «من پەلەمە بلێی وا زوو پڕ بێ؟» دەنگی ناسکی نەرمی گوێچکەتی ختیلکە دا، هالاوی گەرمی هەناسەی کوورەی

نێرایەتی و تەنیایی دەماندی. هەستت کرد خوێنێکی گەرم و تازە بە گوڕ بە دەمارتدا دێ و دەچێ، ئالۆشێک کەوتە گیانت. کوڕە چکۆلەکە خۆی خوار کردەوە بۆ جانتاکەی بەردەمی، کراسەکەی هەڵماڵکا، پشتی وەدیار کەوت. تۆش بۆ ئەوەی قسەی لەگەڵ خۆشتر کەی، بە ئەسپایی دەستت برد کراسی کوڕەکەت داکێشا خوارێ. «پشتی داپۆشە، سارده سەرمای دەبێ» ڕووی تێکردی وتی: «تۆزەحمەت مەکێشە، زۆر سوپاس، دەستت خۆش بێ. چی لێ بکەم، زۆرم وت مەیە، ساردە. هەرچییەکی کردم بۆم ڕازی نەبوو.» هەستا سەرپێ، چارشێوەکەی لە ژێر خۆی دەرکێشا و خستییە تەنیشتی پاڵی پێوەدا وتی: «هێندە قورسە دەڵێی کوتەکە، ملەمای لێ بڕیوم.» سەری بۆ لای تۆ وەرگێڕا، گەردنی سپی و قەڵەوی وەدیار کەوت. دەتوت گەردنی پەیکەرە داتاشراوەکانی دەسکردی هونەرمەندانی یۆنانی کۆنی ناو موزەخانەیە.

تەختی سینگی وەک مەڕمەڕی سپی لووس و بێ گرێ بوو. کراسێکی سووری لە بەردا بوو. سپییەتی پێستی کردبووە بلوور، سوور و سپی چەشنی ماست و دۆشاو تێکچڕژابوون. دوو مەمکی وەک دوو هەناری سوور، لەسەر سینگی قوت وێستابوون. مەمکەوانەیەکی ڕەش بە چاوچنۆکی لە خۆیدا دەگوشی. دەگەڵ هەر پشوو کێشانێک تیژایی ئەو بەر و ئەمبەری گۆی مەمکی کراسەکەی لەسەر سینگی ڕێک دەکرد. هاوکات دەگەڵ پشوودان درزی مەمکی چالاییەکی نەرمی دەکەوتە نێو، مردووی وە تەماح دەخست. پێی وابوو درزی دەروازەی بەهەشتە. هەوڵی دەدا بەو درزەدا شۆڕ بێتەوە خوارێ بۆ ناو بەهەشت. جار ناجارێک بە ئەنقەست ڕووی لە تۆ دەکرد، لەسەر کورسییەکە دادەهاتەوە. مەمکی وەک دوو زەردە بەهێی گەییو، لەسەر مەمکەوانەکەوە دیقەدیقەی پێدەکردی. هەموو گیانی ئاوری گرتبوو. وردە وردە تۆشی دەگڕاند. لووتێکی شووش و قەڵەمی، دوو چاوی بەڵەک، برۆی پەیوەست و کەوانی، خاڵێکی ڕەش بە لاچەنەگەیەوە،

چەشنی مۆگناتیس سەرنجی پیاوی جلەوکێش دەکرد. خاڵ... خاڵ ئەرێ هاتەوە بیرت؟ جارێکی تریش بەرەبەیانی ڕۆژێکی تووش و سەخڵەت هاوسەفەر بوون. لەسەر کورسییەکی یەک نەفەری لە پەناتەوە دانیشت، پانتۆڵێکی پیاوانەی هەڵکێشابوو، چارشێوێکی کۆنی بە سەرەوە، دەستی خستە بەر پشتێنەکەی و خۆی کشمۆڵە کرد، لە سەرمان هەڵدەلەرزی. تۆش بەزەییت پێیدا هاتەوە، سۆبەی نێو ماشێنەکەت هەڵکرد و پاڵت پێوەنا بۆ بەردەمی. ئەرێ ئەرێ ڕاست خۆی بوو، زۆر باشت ناسییەوە. «بڵێیی لە چی بگەڕێ؟» ئەورۆژە سەرنجی ڕانەکێشای، لات وابوو قاچاغ فرۆشە. شتومەک دێنێ و دەبا، بەڵام ئەمڕۆ وا نەبوو. لە دوورەوە هەستت بە نەرمی و گەرمی لەشی شلکی کرد، گیانی دەدا بۆ تۆزێک، تاوێک حەجمین، حەوانەوە و توانەوە.

لاقی چەپەی خستە سەر لاقی ڕاستەی، کەوشەکەی داکەند. دانەوییەوە گۆرەوییەکەی تا خوارێ داماڵی و هەڵیکێشایەوە. پوز و بەلەکی سپی و تورتی دەتوت بە سماتە سمڕاوە، جومگەی قولاپەی وەک قوڵە هێلکەی پاک کراو، سپی و خڕ بوو. چاوێکی لێ کردی . تۆش هەر چاوێکت لێ بووە چوار چاو. پێت خۆش بوو لە بەری پێیەوە تا تەوقی سەری بە زمان بلێسییەوە، هیچ کوێی نەمێنێ پەی پێ نەبەی و لێت شاراوە بمێنێتەوە.

دوو سێ نەفەر موسافیر وەژوور کەوتن. تۆ خوا خوات بوو کەسێکی ناسیاوت لێ وەژوور نەکەوێ، لێتان ببێتە درووی مەم و زین، ڕیسەکەت لێ بکاتەوە خوری. هەزار خۆزگە و بریات خواست ژنێکی تر نەیەتە نێو ماشێنەکە، بۆ ئەوەی خۆت بچی لە پەنایەوە دانیشی، تەک بدەی بە تەکییەوە. ڕان بە ڕانییەوە بنووسێنی، خۆت بکەیە گورگە خەو. چاوت لەسەر یەک دانێی، هەر نەبێ لە باخی لەشی جار جار شەوڕنێک بکەی. ژن و پیاوێکی پیر وەژوور کەوتن. بە حەسرەتەوە چاوێکی لە تۆ کرد، بە

ژنەی وت: «تۆ لە لای منەوە دانیشە.» ژنە لە لای ئەو دانیشت و پیرەش چووە پشت سەریان. تۆ شلەژای، داروبەردت دا بەر جنێو. «ئەم پیر و پاتاڵانە نازانم لە چی دەگەڕێن، پیرێژنی سەر ئاسن، لە هەموو شوێنێک دەبێتە ملۆزم، هەمیشە ملۆزمن».

دەگەڵ پیرەپیاو دەستی کرد بە سلاو و چاکوخۆشی. وا دیار بوو ناسیاوییان هەیە، تەواو خەمت لێ نیشت، کارەکەت لێ تێکچێ. ئەو دەروونتی خوێندەوە، بە پیرە پیاوی وت: «دڵت نەتۆقێ تا دەگەینە مەهاباد با لێت دوور بێ، مەترسە ڕۆنیشی لێ ناگرم.» دەگەڵ پیرە جەفەنگی لێدەدا و دەئاخاوت، بەڵام چاوی لە تۆ نەدەترووکاند. پیرە باسی زۆر شتی ناسکی کرد، ئەویش هەموو جارێک چاوی تاق و جووت دەکردن، دەمی دادەپچڕی ئەیەڕۆیەکی دەوت. بە ئاستەم بە پەنجەی دەستی سووکێک بە لاڕوومەتی خۆیدا دەکێشا، بۆ ئیستێک سوورایییەکی ئاڵ دەچزا ژێر پێستە سپییەکەی گۆنای. دەمی دەکردە گوڵ خونچە، لێوە سوورەکەی بە هەزار عیشوە و ناز، بە ئەستەم دەگەزت. ددانە ڕێک و مروارییەکانی وەدیار دەخست. لە زەریای حەز و جوانیدا نوقمی کردی.

ماشێنەکە پڕ بوو، کەوتە ڕێ. ڕانت توند پێکەوە نووساند و خۆت وێک هێناوە، دوو سێ تەزووت پێداهات، هەستت بە گەرمییەکی خۆش کرد پاشان فێنکی، تەڕایی و خاوبوونەوە. پشووت سوار بوو، وەک کەڵ دەتمشاند، چاوێکت لێکرد، زانیت ئەویش وەک تۆ وایە. هەستی بە گەرم داهاتن و گۆڕانی تۆ کردووە، هەر ئەوەی مابوو لەبەر چاوی ئەو هەموو عالەمە، وەک لە قاتی و قڕیڕا هاتبێ هەڕاتکاتێ و بتخوا. بە ناچاری کتێبەکەی دەستت لێک کردەوە، چاوت وشەکانی نەدەدیت، بەسەر هێڵەکاندا دەخلیسکا. بە ڕواڵەت چاوت لە کتێبەکە بوو بە خەیاڵیش، لەشی ڕووت و نەرم و نیانی ئەو بوو لە ئامێزتدا دەتگەوزاند. زۆرت بۆ

خۆت هێنا، کەمتر چاوی لێ بکەی. خۆت لە ژێر قورسایی ئەو هێزە موگناتیسییەی ڕزگار کەی. بەڵام تۆ مەست بووی مەست. ئەو قەڵێکی ڕەش بوو لە سپێنەی چاو و مێشکتدا هێلانەی چێ دەکرد. تەنانەت ئەو هەوایەی کە هەڵت دەمژت، بۆنی ئارەقەی لەشی، بۆنی مێیینەیی ئەو بوو، کەپۆ و سییەکانتی داگیر دەکرد. بۆنێک وەک عەتری برینج، بۆنی پڵاو کە تازە دادەڕێژرێ.

خۆت بە نووسراوەی کتێبەکەوە خەریک کرد، زۆرت بۆ مێشکت هێنا «فرۆید دەڵێ دووری کردن لە غەیرە لەزەت، کە دەستکردی پێک هەڵپڕژانی کردەوەی سروشتی نهێنییە (غەریزە). تەنیا لە ڕێی دابین کردنی پێداویستییەکانی سروشتی نهێنی لەگەڵ خۆشی و چێژ دێتە دی. واتە لەزەت بردن زیاتر ڕاکردنە لە دەرد و ئازار، تا وەدەست خستنی لەزەت» ئەرێ دەبێ کاتی دابەزین پێی بڵێیم «بڵێی خۆی جێگای بێ؟» کێ دەڵێ نا! بەو ڕووهەڵماڵدراوییەیڕا دیارە لە سەت ئاوی وای داوە قولاپەی تەڕ نەبووە. «ئەی ئەگەر جێی نەبوو چی؟» بیرت کردەوە زۆر جار کە ناچییەوە، ماڵێ دایکیشت دەچێتە ماڵی خوشکت یان ماڵی خاڵت، بڵێی ئەمڕۆش ڕۆژێک لەو ڕۆژانە نەبێ؟ دەی جا با لە ماڵیش بێ. تۆ چ دەربەستی ئەوی. وەک دەیان جاری تر، بەرەو ماڵی خوشکت یان ماڵی براکەی بەرێ دەکەی. جا با لە ماڵیش بێ. تۆ پەکت بە بوونی ئەو ناکەوێ. ئەو لەو ماڵەدا بۆتە سێبەر، هەستی پێدەکەی و دەیبینی، بەڵام نیشە. «ئەمەش وەک ئەوانی تر بە نێوی یەکێکەوە دەینرخێنم» دەیکەی بە کێ؟ هێندەت دایک و خوشک و ژنی دۆست و هاوەڵ و هاوڕێ و ناسیاو وەخت و بێوەخت بردۆتەوە، کەسی وات بە گورچۆوە نەماوە، نێودێری کەی. ئەگەرچی ئەو لەو کاتەوە کە بە سەریدا گوڕاندت، ئیتر هیچ ناڵێ. ئەوجارەش زمانی سووتا هەر ئەوەندەی وت «خۆ زێڕین ئەو جارەی تر کە هات، قژی زەرد و چاوی شین بوو؟» تۆش گوڕاندت بە سەریدا، من

چووزانم ئەم سەگبابانە هەر ڕۆژەی بە جۆرێک و بە مۆدێک سەریان ڕەنگ دەکەن. جگە لەمەش، بە تۆ چی کێ بوو، تۆ سەری خۆت داخە و کارت بەوانە نەبێ.

تۆ جارێ لەوانە گەڕێ، چووزانی وایە؟ «خوا دەکا لەگەڵم دێ، وەک ئاو دەیخۆمەوە. لە پێلووی چاومدا حەشاری دەدەم.» زۆر ئافرەت هەن هەستێکی پیاوانەیان هەیە، بە بێمەبەست بە دەم پیاوی خۆیی و غەیرەوە پێدەکەنن. ئەوەش لە متمانەیەکەوە سەرچاوە دەگرێ کە بە خۆیان هەیە، خۆ تەنیا پێکەنین و چاو لێکردن نابێتە بەڵگە لەسەری کە وابێ. لەسەر کتێبەکەوە چاوێکت لێ کرد. ئەویش سیلای چاوی هەر لە تۆ بوو، پێدەکەنی و بۆت دەتریقاوە، هەموو گیانی هاواری دەکرد.چەشنی مرۆیەکی نەوسن ئیشتیای دەکردی، چاوی لێ نەدەتroوکاندی، ئاو بە لالغاوەیدا دەهاتە خوار، زوویەکی قووتی دەداوە. خێرا خێرا چاوی خومار و لێوە سوورەکەی تەڕ دەکرد، تەنیا تۆزێکی مابوو لە خۆیدا بتتاوێنێتەوە.

برۆی بۆ لای پیرەی پشت سەری هەڵتەکاند، تێی نەگەیشتی مەبەستی چی بوو. دوایەش چاوێکی لە تۆ قرتاند، بۆ ئیستێک سەری شۆڕ کردەوە. لە خۆشییان شاگەشکە بووی، لە خۆت ڕاخوڕی «نەموت! نەموت. کەی بە هەڵە چووی. ئەوە دووەم جار بێ» تۆهەمیشە ناسیوتن، دەیانپێکی. ئارام و قەرارت لێ هەڵگیرا، ئاوری دەروونت وەک کوورەی نێڵدراو وە لرفەلرف کەوت. ئەوجاریش بە تەواوی لە خۆت دڵنیا نەبووی، ئاوڕێکت بۆ پشت سەرت داوە. هەموو موسافیرەکانی پشتەوەت بەسەر کردەوە، کەس ئاگای لە ئێوە نەبوو، هەموویان سەریان نابووە نێو کەوڵی خۆیان. ئەو کاتە تەواو خاترجەم بووی.

ماشێنەکە لەسەرەخۆ ڕێگای دەبڕی و ویڕە ویڕی دەهات. گەرمای نێو ماشێنەکە شووشەکانی بە تەمێکی تەنک داپۆشیبوو، بە دەست

شووشەکەی بەر دەمت خاوێن کردەوە، بۆ دوور ڕوانیت. هەڵۆیەکی تەنیات کەوتە بەرچاو، دەتوت بە ئاسمانەوە وشک هەڵگەڕاوە، باڵی لێک کردبووەوە، نەیدەبزواند. «بڵێی بە دوای چیدا وێڵ بێ؟ تۆ بڵێی ئەویش لە نێچیر نەگەڕێ» نێچیر کاتێک هەڵۆ دەبینێ خۆ لە بن گوێنی و ڕەوەزەبەرد، حەشار دەدات، ناوێرێ ببزوێ. بڕێک جاریش چاوی دەقوچێنێ تا ئەو کاتەی هەست بە تیژایی چنگێک لەسەر جەستەی دەکا، دەبینێ لە مابەینی عەرد و ئاسمان مۆلەق وێستاوە. ئەوە دوا چاوکردنەوەیە. دوا ماڵئاوایی و دوا چاوپێکەوتنی ژیان و جوانییەکانییەتی. لە پڕ دەنووکێکی بەهێز، سەری هەڵدەپڕوچقێنێ. نێچیری ئەمڕۆت زۆر ڕژد بوو. تۆ خۆت لە ژێر کتێب و پەنجەرەی ماشێنەکە حەشار دەدا، خۆت لێ دەدزییەوە. ئەمڕۆ تۆ بوویە نێچیرێکی ترسەنۆک، ئەویش تەوارێکی بەشکۆ، بە سەرتەوە پەڕبازی دەکرد. جاری وابوو نەرم دەفڕی. دەتوت بەسەر ئاوەوە وێستاوە مەلە دەکات. جاری واشبوو بە تیژی دەهات و دەچوو، وەک بەرد لە ئاسمانەوە خۆی بەردەداوە! لە تۆ ڕۆدەهات.

بیرت لە ئازاد کردەوە، ماڵی ئەویش زۆر باش بوو، ئێستا کاتی ئەوە بوو بۆ زانکۆ بچێتەوە. تێیڕادەبینی پێی بڵێی بۆ نیوەڕۆش نەیەتەوە، پاروویەکی ئاوا چەور و قەڵەو، حەیف بوو ئاوا بە خێرایی بەری دەی. «بەشکم ڕازی کەم بۆ شەویش لەگەڵم بمێنێتەوە» هەروا کتێبەکەت لە پێش چاو گرتبوو. جار ناجارێ لە سەرەوە چاوت لێدەکرد و هەستت دەکرد ئەویش وەک تۆ وایە، ئالۆشێک کەوتۆتە گیانی، مەستە. لە جۆشە. لێوە لەرەیەکی سووک کەوتە سەر لێوی، پشووی سوار بوو. نەرمە مشەیەکی دەهات، بەڵگی لوتی کەوتبووە سەما، وەک فڕفڕە دەپەڕی. کە بۆ لای پیرە وەردەسووڕا خۆی لە کورسییەکەی هەڵدەساوی.

شاگردی ماشێنەکە مەقەستی خستە سەر هەودای خەیاڵت، داوای کرێ

ماشێنی لێکردی. پڕ بە دڵ حەزت دەکرد کرێی ئەویش حسێب بکەی، دەستت کرد بە گیرفانی باغەڵتدا هێندێکت ئەسکیناسی ورد و درشت دەرهێنا، بەڵام ئەو چاوی هەر لە خۆت بوو. پیرە زوو پووڵی ئەویشی دا، ئەو خۆی چەپکێک پووڵی دەرهێنا. سوور بوو لەسەر ئەوەی کرێی پیرە و تۆش حسێب بکات. پیرە لێی پرسی حەتمەن دەچێتە سەردانی ڕێبوار. «بەڵێ» دووبارە پرسییەوە قەرارییان لەسەر داوە یان هەر وا ماوەتەوە؟ ئەو هەناسەیەکی هەڵکێشا «بەڵێ هەر ئەم حەوتووەی لێرە ماوە، پاشان بەڕێی دەکەن بۆ تاران» پیرە پرسی زۆری بۆ بڕاوەتە؟ «ئەرێ وەڵڵا زۆرە» چاوێکی هەر لە تۆ بوو. لە بارودۆخەکەی دوایی نەترازا، بۆت دەشنییەوە، بە هەزار غەمزە و ناز ڕاوی دەکردی، دڵی تەنیاتی کەمەند کێش دەکرد.

ئەرێ لەگەڵی دەچمە دەرکی زیندان، پاش چاوپێکەوتنی ڕێبوار دەیبەمەوە. «بڵێی ڕێبوار کێی بێ؟ لەسەر چی گیراوە؟» بێگومان ئەویش قاچاغچییە، ماڵخۆرە، قاتڵە یان قەرزداری خەڵکە، چووزانم. ئەوەی هەیە تاوانێکی قورسی کردووە، بۆیە وا حوکمی زۆریان داوەتێ. لەو گەڕێم چاوی دەرێ. بەمن چی لەسەر چی گیراوە. چی لەو منداڵە بکەم، چۆن و بەچی بیخافڵێنم، کە لێمان نەبێتە درووی مەم و زین. «بڵێی ئەوانە بزانێ؟» ڕەنگە! گەورەیە، تۆ تەماشای بەختی من کە، کەس نییە پێی بڵێ تۆ ئەوە چییە لەگەڵ خۆتی دەگێڕی. دەبێ شیرینی و تۆپ و شتی وای بۆ بکڕم، پێیەوە بخلافێ، تەلەفزیۆنی بۆ هەڵکەم. ئەگەر شریتێکی کارتۆنم وەگیرکەوتایە، دەیکوشت، بە ڤیدیۆ سەرقاڵم دەکرد. ئینجا ڕووت ڕووتم دەکردەوە، سەت کەڕەتم چەنەگە و بەڵگی گوێی دەگەزت. هێندەم بەخۆوە دەگوشی و دەمژی، هەموو لەشیم وەک خۆم شین و ڕەش هەڵدەگێڕا. «نا! نا! چۆن وا دەکەی، ئاقڵ بە. نابێ وابێ، شوێن لەسەر لەشی بمێنێتەوە، حەتمەن کەسی هەیە، لێی وەشک دەکەون. خۆ تۆ ناتەوێ هەر ئەم جارە بێ؟ ئیتر تەواو. ها!» ئەرێ نابێ بیشەمزێنم.

چاوی هەر لە تۆ بوو، پێکەنی وتی: پیـــاو چۆن دەبێ وابکا، ژن و منداڵی بەجێبێڵێ؟ خۆی لەوێ بۆی دانیشتووە، ئاسوودە و بێ خەیاڵ، نە سەرما لێی دەدات نە گەرما، ئاگای لە حاڵی ئێمە نییە، ئەوە ساڵێکی ڕەبەقە گیراوە. ئەوجار بۆت ڕوون بۆوە ڕێبوار مێردەکەیەتی، ماوەی ساڵێکە لێی دوورە، جوان و جحێڵە، تەڕ و تازەیە، بۆیە وا ئاوری گرتووە. پێویستی هەیە، منیش هەر هەمە. ژن بە تەنێ ناتەواوە، پیاویش هەروا. ئەو دووانە پێکەوە کامڵ دەبن. زۆر لەمێژە هەردووکمان پێویستیمان بە یەک هەیە و پێمانخۆشە. ئەوە مافی ڕەوا و ئینسانی خۆمانە، کەس بۆی نییە بەرمان لێ بگرێ. حەیف نییە باخ بێ باخەوان بێ، داری بەر وشک هەڵگەڕێ، بەر بە دارەوە ڕەق هەڵگەڕێ؟ تۆخوا گوناح نییە شۆخی وا بە تەنیا بخەوێ. پڕ بە پڕی سییەکانت بۆنی ئارەقەی لەشی هەڵمژی، بۆنی مێی و تەنیایی، بۆنی خۆشی و لەزەت.

ماشێنەکە گەیشتە شاری، ئەو بە پیرەی وت: با لێرە دابەزین تاکسی زووتر وەدەست دەکەوێ. «من دەچمە کاڕێژ تۆ فەرموو» تۆش ڕانەوەستای بە دوایدا دەستت دا جانتاکە، وتت تۆ فەرموو من ئەوەت بۆ دێنمە خوارێ. دوور لە خەڵکەکە بۆ تاکسی وێستان، دەستێکت بە سەری کوڕەکەی داهێنا. «ڕێیەکەمان لێک نێزیکە، پێکەوە دەڕۆین» ئەویش وتی: دەبێ تاکسی دەربەست بگرین، ئەگینا نامانبەن. دەستی کوڕەت گرت و جانتاکەت دانایە سەر عەرزی. هەرات لە ماشێنێک کرد، لەبەر دەمتان وێستا. «دەربەست بۆ مەحموودکان» جانتاکەت خستە پشت ماشێنەکە و دەرکەی پشتەوەت بۆ کردنەوە، ئەو کوڕەکەی خستە ئەو لاوە، خێرا خۆت خزاندە پاڵی. بۆ ئەوەی سەری قسەی لەگەڵ دامەزرێنی «ئەم هاتوچۆیە بۆ دەکەی؟ بۆتۆ زۆر ناخۆش و زەحمەتە. بۆ داوا ناکەی مێردەکەت ڕاگوێزن بۆ زیندانی بۆکان» وتی زیندانی بۆکان زیندانی سیاسی وەرناگرن. ئەوێ جێی لات و چەقۆکێش، دز و پیاوکوژە. من دەمزانی وای لێ بە سەردێ. سەت

جارم پێوت. لێی پاڕامەوە، بە قسەی نەکردم، وەڵامی نەدامەوە. ئەو خەڵکە هەمووی لەگەڵ ژن ومنداڵی خۆیان دانیشتوون، چ مەنزووریان منە؟ سەت کەڕەتم پێ وت! کوڕە بۆچی وادەکەی،لەوانە گەڕێ دەست هەڵگرە. بۆ کێی دەکەی. کێ هەیە پێ بزانێ؟ تەزوویەکی توندت پێداهات،ئارەقەیەکی سارد لەناو جۆگەی پشتت، شۆڵاوگەی بەست. مەستی لە کەللەت پەڕی، دەستت کرد بە گیرفاندا، کرێی ماشێنەکەت دا. «کاکە لێرە ڕایگرە من دادەبەزم» بێ ئەوەی چاوی لێ بکەی و فورجەی قسەیەکی پێ بدەی، بە توندی لە ماشێنەکە هاتییە خوارێ، خۆت لە نێو کۆڵانێک ڕاکرد. بە بێ مەبەست، بەرەو شوێنێکی نادیار، بە پەلە لێیان دوور کەوتییەوە.

گوڵانی ١٣٧٧ (١٩٩٨/٤)

چاوەڕوانی

بۆ چاوەڕوانییەکانی یەسنا

هاوینەڕێیەک کەوتبووە ناو زەوییەکانی ئەو. خەڵکی ئەو ناوە بۆ زوو گەیشتن بە جادەی قیلەتاو، ملی ئەو ڕێگەیان دەگرتە بەر. ئەو وەک ئەوەی دایە و دەرهەم لە سپیە دابێ، کەس نەیدەزانی لە کوێوە و کەی دەردەپەڕێ. چەشنی سەگی یانیگر، ئاوقای ڕێبواری ئەو ڕێیە دەبوو. زۆر جار ڕێبواری لە نیوەڕێ گەڕاندبۆوە. چاوی دەقووچاند و دەمی دەکردەوە.

لە قاوەڵتوونێکی درەنگی پاییزیدا، جیرە جیری داشقەیەکی چکۆلە، پڕ لە سیپی ترێ و باینجان، بێدەنگی ئەو هاوینەڕێیە هەڵدەلووشێ. ئەو وەک لە بنە بەرد دەرپەڕێ، ئاوقای داشقەکە دەبێ. بەرزایی بارەکە، داشقەچی لە چاوی ون دەکات. لە پشتەوەڕا زۆر شات و شووت دەکات، بەڵام وەڵامێک هەست ناکا. بە هەڵەداوان هەڵدەکوتێتە سەر جڵەوی ولاغەکە، دەیوێستێنێ. چاوی دەقووچێنێ، ئەوەی دەیڵێ نایڵێتەوە. بەرەو داشقەچییەکە دەچێ. پێیدا هەڵدەشاخێ. کە چاو دەکاتەوە، بزەیەکی تەڕ و شیرین، جووتێک چاوی هەنگوینی و قژێکی کاڵ، دەستی پێ لە دەسکەوساری ولاغەکە شل دەکا. چەشنی دار لە زەوی دەیچەقێنێ. ئێستا ئەو هاوینەڕێیە بۆتە جادەڕێ. هەر دوو بەری بە شۆڕەبی پەرژین کراوە. ئەگەرکو هات و تۆش! ڕۆژێک بوویتە ڕێبواری ئەم ڕێیە، کە ورد سەرنج بدەی، وا هەست دەکەی هەر دارێک، پیرەپیاوێکی سەر و ڕدێن درێژی پرچنە. بە پرتاو دێتە سەر ڕێت. بە پێدزە، بۆ یەک نیگا سەیرت دەکا. لە دواتەوە جێدەمێنێ، دەبێتە دار. دەلەرزێ و بەسەر جادەکەدا دەچەمێتەوە.

رەزبەری ۱۳۸۰(۲۰۰۱/۱۰/۱)

سەیتەرە

ڕەنگی دەموچاوی سپییەکی بێ تامە. تەنانەت وردیلە دەمارەکانی ژێر گۆناشی، ڕەنگی خۆیان دۆڕاندووە. جواناو لە تەوێڵییەوە بەرەو هەنییەی شۆلاوگە دەبەستێ. تاکو لە سەیتەرەکە نزیکتر دەبینەوە، پشووی ئاستەمتر دێت. وەک ئەوەی کەسێک توند دەستی لە قوڕگی نابێ. مشەمشی تاکو دووسێ کەسی پشت منیش، دەبیسرێ. چاوە سپی و ڕەشەکانی تۆوی شەرم دەوەشێنن. ژنێکی قەڵەوی لە تەنیشتە. هەر دوو دەستی توند بە دەستی ژنە قەڵەوەی تەنیشتیەوە جەڕ دا. بەڵکو بە یارمەتی دەستی ئەو، قەوەت بکاتە خۆی و خەلاسی بێ.

ژنە قەڵەوەی پەنای بە گوێیدا چرپاند: «دان بە جەرگت دابنێ. ئەوە گەیشتینێ، ئیتر تەواو» دەستێکی لە تەڵەی دەستی ژنە دووگیانەکە ڕزگار کرد. بە ئەسپایی کراسەکەی لەسەر زگە هەڵمساوەکەی ڕێک کرد. تیری بێدەسەڵاتی چاوی موسافیرێک چاوی ژنە دووگیانەکە دەئەنگێوێ. تۆزێک خۆی پێ کۆ دەکاتەوە. بێن لە سییەکانی هەڵدەخلیسکێ، نایەتە دەر. ڕووی لە ژنە قەڵەوەی تەنیشتی کرد. بە لۆخەلۆخ وتی: «ڕووسیا خۆم. حەیام چوو. خوای دەکرد ئەمجارە بە سلامەتی نەجاتم دەبوو، ئیتر تۆبە!»

ماشێنەکە لەبەر دەم سەیتەرەکە دەوێستێ. سەربازێک تازە خەتی داوە، دەرکەی ماشێنەکە دەکاتەوە، وەژوور دەکەوێ. چاو بە بن کورسییەکانی ماشێنەکەدا دەگێڕێ. وەک ئەوەی شتێکی زۆر بەنرخی لێ دزرابێ. نیگای لەسەر سیمای ژنە دووگیانەکە دەگیرسێ. دەپرسێ ئەوە بۆ وا ڕەنگی هەڵبزرکاوە. ژنە قەڵەوەی تەنیشتی لە بری ئەو وەڵام دەداتەوە: «برادەر! ئەو دووگیانە. سەخڵەتە، ناتوانێ قسان بکا. دەیبەم بۆ سەر حەکیم»

سەربازە لاوەکە بزەی دێتێ. دەڵێ ئەگەرکو خوای کرد بە سلامەتی نەجاتی بوو، حەتمەن ناوی بنێن بەهمەن. لە ماشێنەکە دادەبەزێ و دەرکە پێوە دەدا.

دەنگی نووکە نووکی گریانی ژنە دووگیانەکە، تا لە سەیتەرەکە دوور دەکەوینەوە بەرزتر دەبێ. وەک ئەوەی ڕووی لە هەموو جەماوەری نێو ماشێنەکە بێ. لەبەر خۆیەوە دەڵێ: «خەتای تۆ بوو. ئەگینا من چی و ئەوە چی؟» ژنە قەڵەوەی تەنیشتی بە بێ ئەوەی خۆی شلوێ بکات، دەستی کرد بە ژێر داوێنی کراسی ژنە دووگیانەکەدا. هەر جارە لایەک لە زگە هەڵمساوەکەی بەتاڵ دەکات. دەڵێ: «نەموت هیچ نییە. هەر هەوەڵجار تۆزێک زەحمەتە، ئیتر ترست دەشکێ».

گەلاوێژی ١٣٨١(٢٠٠٢/٨)

نووسەر

کە نۆرەی گەیشتێ، بۆ خوێندنەوەی وتارەکەی، بانگیان کرد بچێتە پشت تریبۆنەکە. کەچی ئەو یەکسەر چووە بەر تریبۆنەکە! گوڵدانێک گوڵی لایلۆنی ڕەنگاوڕەنگ تریبۆنەکەی ڕازاندبۆوە. دەستی دایە گوڵدانەکە و لە تریبۆنەکە دووری خستەوە. پشوویەکی ئەرخەیانی هەڵکێشا. ئەوجار بە متمانەیەکی زیاترەوە چووە پشت تریبۆنەکە. لە سەرەخۆ، ورد. دەستی کرد بە خوێندنەوەی وتارەکەی. لای وابوو لە چاوی بیسەرانی کۆڕەکەوە، مرۆیەکی تەواوە.

سەرماوەزی ١٣٨٠(٢٠٠١/١٢)

چەتە

بۆ عەلی. گ

ئەوەی دەیلێین شک و گومانە و هیچی تر. ئەگینا کەس نازانێ، لە کوێوە و چۆناوچۆن سەری هەڵدا. کوت و پڕ وەک قارچکی پاش هەورە تریشقە، سەری لە ژێر خاک هێنابووە دەر. ناوەکەی پەتایەک بوو. بەرە بەرە خەڵکی ناوچەکە لە یەکیان دەگرتەوە، دووچاری دەبوون. ڕەنگە کۆنە برینێک بووبێ بە قوولایی مێژوو، تەشەنەی کردبۆوە. هەر کەس بە پێی هەڵسوکەوتی ئەو لەگەڵ خۆیدا تەعبیری لە ناوەکەی دەکرد. ئەرچۆ! ئەرچۆ ناوێک بوو منداڵی ناو بێشکەی پێ ژێر دەکراوە. هێزی هەناو بوو، بۆ ڕێبوارێکی چۆڵەوانی، لە شەوی ئەنگوستەچاودا.

(٢)

حاجی عەلی گورگە دەڵێ: ئەو حیزبابە دەڵە دزە. خوێڕییە. من خۆم دیتوومە، گوارەی لە گوێی کچی هەشت نۆ ساڵانە داقڵێشاندووە. قامک و دەستی ئافرەتی بۆ ئەوەی زێڕەکەی دانەماڵکاوە، بڕیوەتەوە. ئەو سەگبابە، ڕەفیقی قافڵەیە و شەریکی دزە. لەگەڵ ئەمنیە و قوڵە شێن ڕێک کەوتووە. بەچی دیارە خۆی پیاوی دەوڵەت نەبێ؟ فێرکرابێ. کردوویانەتە سەر ئەو خەڵکە. لەم ناوە ئاژاوە بنێتەوە، بۆ ئەوەی پێی دەوڵەت لەم لایە زیاتر بکرێتەوە.

(٣)

زێڕینە قیتە لەسەر کانی، بۆ ژنانی گێڕاوەتەوە. ئەو جوانمێرە. بە ڕاستی جوانمێر ناوێکە تەنیا لەو دەوەشێتەوە، تەنیا شیاوی ئەوە. ئەرچۆی لە هەموو شێخ و مشایەخان پێ گەورەترە. هەموو پیر و چاکی وڵاتی کردووە، لە هیچ کوێیە، مرادی دڵی حاسڵ نەبووە. وتوویەتی خۆی و سیامەند ماوەی هەشت ساڵ دڵیان بە یەکەوە بووە. لەو ناوە کەس نەمابوو لە لای باوکی نەیکەنە تکاکار. قسەی باوکی هەر یەک بوو. نا!

تا ئەو ڕۆژەی لەگەڵ چەند دەستە خوشکی دەچنە گیا کردن. بە دەم گیا کردنەوە هەر کەس لەبەر خۆیەوە ویرە ویرێکی کردبوو. زێڕین بە بێ ئاگا، دەنگی هەڵبڕیوە، ڕازی دڵی بە گوێی «با»دا چرپاندووە. کاتی گەڕانەوە کوڕێکی جوانکیلانەی بۆشناخ، هاتۆتە سەر ڕێیان. وتوویەتی کێهەیان بووە ئاوا بە سۆز گۆرانی چڕیوە. کچەکەل تریقابوونەوە. کچێک وتبووی ئەوەی تۆ لێی دەپرسی خاوەنی هەیە. درەنگ هاتووی. دیسان هەموو لە قاقای پێکەنین دەدەن. کچێکی تر وتبووی، لە مێژ ساڵە دڵی لە گرەوی یەکی تر دایە. خوا غەزەب لە پیاوی کەللەڕەق و ناحاڵی بگرێ.

وتبووی زێڕین. شەوێک ناخافڵ، سیامەند و مەلا و چوار کەسی تر خۆیان کردووە بە ماڵی ئەواندا. لە ترسان زەندەقیان چووە. یەکێک لەو چوار کەسە ئەرچۆ بووە. میرزای باوکی زێڕین کە چاوی بە چاردە خۆرەکەی کەوتووە، تا ماوەیەک زمانی شکاوە. زێڕین وتوویەتی پێشتر غەیری ئەو جارەی کە چووبونە گیا کردن، نەیدیبوو. نەیزانیوە کێ حەکایەتی دڵداری ئەو و سیامەندی بۆ گێڕاوەتەوە.

ئەو شەوە هەموو پیاوەکانی ماڵێ لە ترسان لە دیوێک کۆ بوونەتەوە. ژنانیش خۆیان لە پشت دەرکە مەڵاس داوە. چاوەڕوانی ڕووداوێکی تاڵیان

کردووه. ئەرچۆ ڕووی کردۆتە باوکی زێڕین وتوویەتی میرزا، من حورمەتی پیاوی خوێندەوارم زۆر لە بەرە. نامەوێ سەرشۆڕت کەم. بۆیە مەلا و ئەو شایەدانەم هێناوەتە ماڵت. بلێ ئێستا مەلا، زێڕین لە سیامەند مارە بکات. ژنان لە پشت دەرکە پشوویەکی ئەرخەیانیان هەڵکێشاوە. زێڕین لە خۆشیان شاگەشکە بووە. هەر بەو شەوە مارەیان بڕیوە. ئەرچۆ خۆی پووڵی زێڕ و جلە بووکی داوە. ئەرچۆ وتوویەتی دەبێ لەم حەوتووەدا هەموو کارێک بەڕێوە بچێ، ئاو بە ئاوردا بکرێ. زێڕین وتوویەتی ئەو تەنیا بووکی ئاوایی بووە لە کاتی بووکێنیدا، گوللەی بە سەردا هەڵتۆقاوە. ئەرچۆ دوو ڕیز بڕناوی بەسەر بووک و زاوادا تەقاندبۆوە.

(٤)

ئەمنیە چرچە دەڵێ: خوا ئەرچۆ بۆ ئێمە بپارێزێ. ئەو بۆ ئێمە لە شا بەکەرەمترە، ڕەبی هەر ڕاوەستاو بێ، دەی تریش لە ناوچەکانی تر قوتکاتەوە. ئەگەر پیاوی وەک ئەرچۆ نەبێ، ئێمەمانان لەم پاسگایە ئەسپێ کەلاکمان دەخات. دەوڵەتیش پێمان نازانێ. لە سایەی سەری ئەرچۆیە، هەموو سەری مانگێک ڕێک حەقی خۆمان بە زیادەوە دەدەنێ. خواردەمەنی و فیشەکمان بۆ دەنێرن.

ئەمنیە چرچە پیاوێکی زۆر بەزافتەیە. ئەم قسانە لە لای کەس نادرکێنێ. ئەو ئەم قسانەی بە سەرجووغە دەگوت، کە فیشەکی پێدا بەڕێ دەکرد بۆ ئەرچۆ. زۆریشی ئامۆژگاری کرد، کەس بەم کارە نەزانێ. ئەگینا سەروماڵیان تێدا دەچێ. سەرجووغەش ئەوەی تەنیا بۆ خەجێ لارەی دۆستی گێڕابۆوە.

(٥)

مینەقرخە دڵی بە خەجێ لارەوەیە. هەرچی دەکا خەجێ دڵی ناداتێ. خەجێ بێوەژنێکی قسرە، منداڵی نابێ. مینەقرخە ماوەیەکی زۆر خۆی لێداگرت، تاکو بۆی مەعلووم بوو، خەجێ لە بەرچی دڵی ناداتێ. سەرجووخە بە دزی و ئاشکرا، هاتوچۆی دەکات. مینە لای وایە سەرجووخە ژنخواز نییە. ئەویش بێوەژنێکی قسری وەک خەجێ لارە! لێی ڕوونە پیاوێکی نیزامی، ژنێکی وەک خەجێ ناخوازێ. ئەوەش کە هەیە تەنیا بۆ دەسگەرمکردنەوە و ڕابواردنە، هیچی تر. ڕۆژێک مینەقرخە دەمی سووتا، هەر ئەوەندەی بە خەجێ وت: «ئەگەر سەرجووخە ڕاست دەکا و پیاوە، بلێ با بتخوازێ. ئەگینا من سبەی شەو دەتخوازم.»

بەیانی زوو مەئموور هاتە سەرم، بردمیانە پازگا. بێ ئەوەی هیچم لێ بپرسن،پاوانیان لە لاق و کەلەبچەیان لە دەستم دا. تاکو بانگی شێوان لە تەویلەی ئێستریان کردم. شەو پاش مەلابانگدان، سەرجووخە و چوار سەرباز، بە نۆرە تا بەرەبەیانی، هەموو گیانیان بە قەمچی کردمە کفتەی کوتراو. هیچ کوێمیان نەدەپاراست،لە سەرخۆم دەچووم. سەتڵێک ئاویان پێدادەکردم تا دەهاتمەوە سەرهۆش. هێزی هاوار کردنیشم لێبڕابوو. بەرەبەیان چاویشیان بەستم. لەگەڵ دوو سەرباز، بە جیب بەڕێکرام بۆ پادگانی شار.

لە پادگانی شار، بە تاوانی چەتەیی و کوشتنی خەڵکی و دژایەتی دەوڵەت، بە دوو ڕێز فیشەک و بڕنوویەکی قوڵە - کە تەنیا لە کاتی دادگاییدا دیتمن - بە ئیعدام مەحکووم کرام. بەڵام من نەچوومە ژێر هیچ تاوانێکەوە. دووبارە بەڕێکرامەوە بۆ پادگان. چاوت ڕۆژی بەد نەبینێ. هیچ شتێک نەما لەگەڵم نەکەن، بۆ ئەوەی دان بەو تاوانە نەکردراوانەدا بێنم، کە پێی تاوانبار کرابووم. هەزار جار مەرگم بە ئاوات دەخواست.

چاویان دەبەستم. لە ژوورێکی چووکەدا، بە دەوری خۆمدا دەیانسووڕاندم. جارێک دەیانگوت خۆت دانەوێنە با سەرت وە دەرکە نەکەوێ. لەسەر چۆکان دەڕۆیشتم. جارێک دەیانگوت هەستە سەرپێ، لە پڕ شەقە لە سەرم هەڵدەستا. سەرم وە سەردەرانەی دەرکە دەکەوت، خوێن فیچقەی دەکرد. سەرباقی ئەوەش وەبەر شەپانیان دەدام. دەیان گوت سەگباب کوێری، مەگەر من نەمگوت سەرت دانەوێنە. پێدەکەنین. پاشان دەیانبردمە ژوورێک، لەسەر تەختێک دەیانبەستمەوە. پاش ماوەیەکی زۆر چاوەڕوانی، دەهاتنە جەستەم. هەتا دەیانتوانی بە سیمی بەرق، لە بەری لاقمیان دەدا. جاری وابوو تاکو دە ڕۆژ لەسەر قوون دەڕۆیشتم. هەموو میزەکەشم دەبووە خوێن.

زۆر شەو دەمەو ئێوارێ، لە دەرکی ژوورەکانیان دەدا. دەیانگوت، ئەمشەو نۆرەتە. خۆت ساز کە. کوتە کاغەزێکیان دەهاویشتە ژوورەکە، دەیانگوت وەسیەت بکە. ڕۆح دەهاتە سەر لووتم. بە بیستنی خشەیەک، دەمردم و دەژیامەوە. بەربەیانێک هاتن. لە ژوورەکەم بردمیانە دەرێ. هێزی لاقم نەبوو. دوو کەس دەستیان وەبن پیلم دا. تا بن دیوارێک بە عەرزیدا ڕاکێشیان کردم. چاویان بەستم. بە بژاردنی ژمارەی سێ، دەسرێژێک کرا. لام وابوو مردووم. ئەوەی بە پێوە ویشکبووە ڕۆحمە. گەرمییەکم لە ناوگەڵ و سەر لاقم هەست کرد. لام وابوو خوێنە. بێ ئەوەی بە خۆم بزانم وەک شتێکی نەرم و لینچق، بە دیوارەکەدا داچۆڕام.

دەنگی قاقای پێکەنینی چەند کەسێکم هاتە گوێ. لام وابوو ئەو مەلایکەتانەن پاش مردن، بۆ سوئال و جواب دێنە سەر پیاو. کەسێک گوتی ئەو سەگبابە لێرە لابەن، بۆگەن ولاتی هەڵگرت. دووبارە دوو کەس دەستیان وەبن پیلم دا، بەرەو ژوورەکەم بە عەرزیدا ڕاکێشیان کردم. لەناو ژوورەکەش باوەڕم نەدەکرد، زیندوو بم. ئەگەرچی دەست و لاق و چاویشم کرابوونەوە.

ئەگەرچی جگە لە تاریکی چی ترم نەدەدی. حیسێبی ڕۆژ و مانگ و ساڵم لێ تێکچووبوو. لام وابوو هەر لەو ڕۆژەوەی کە دونیا دانراوە، ئەم جەحەندەمەش بۆ من ساز کراوە، کە تێیدا بژیم. لە مەحکەمە قازی وتی من زۆر کەللەڕەق و سەگگیانم. شەش مانگە گیراوم. دانم بە تاوانی خۆمدا نەهێناوە. ئەگەرچی هیچیش لە گۆڕێدا نەبوو. ئەوجار بە تاوانی هاوکاری لەگەڵ دژی شۆڕش، بە حەفسی دایم مەحکووم کرام. دووبارە حاشام کرد، پاڕامەوە، لالامەوە، کەڵکی نەبوو.

برامەوە بۆ پادگان. شوێنەکەم کەمێک خۆشتر بوو. لە ژوورێکی سێ لە چواردا سی کەسی تێدابوو. بە نۆرە دەخەوتین. هەر شەوێک دوو سێ کەسیان دەبرد، ئیتر نەماندیتنەوە. جاری واشبوو سێ چوار کەسی تریان دەکردە نێومان. کەس نەیدەوێرا لەگەڵ کەس قسە بکات، هەموو گومانمان لە یەک دەکرد. چاوپێکەوتنی خزم و کەس لەگۆڕێدا نەبوو. نێوە نێوە بێراز دەکرام. لەو ماوەیە کە لەوێ بووم، دوو جار برام بۆ حەمام. ئەویش تەنیا فریای خۆتەڕ کردن کەوتم. خواردن چی وا نەبوو، تەنیا بەشی ئەوەی دەکرد نەمرین.

پاش شەش مانگێ کە بردمیانەوە بۆ مەحکەمە، قازی بە بێ ئەوەی سەری هەڵبڕێ و چاوم لێ بکات، بە تاوانی ئەوەی هاوکاری پاژگام نەکردووە، بە پازدە ساڵ حەفس مەحکوومی کردم. ئەوجار لە زیندانی پادگان ڕا گوێزرامەوە، بۆ زیندانی شار. وەزع لەوێ باشتر بوو. ئەگەر خواردن نەبوو، لێدانیش نەبوو. لەگەڵ دە کەسی تر لە ژوورێکدا بووین. جلم دەشۆرد، ژوورەکەم دەماڵی، چایی و نانم ساز دەکرد. زۆربەی ئەو کەسانە دەوڵەمەند بوون، نانی زیندانیان نەدەخوارد. تێکڕا پووڵیان دەدا، لە دەرەوەی زیندان شتیان بۆ دەهات. خۆیان خواردنیان ساز دەکرد. پاش دوو ساڵ وەبەر عەفوو کەوتم، خەلاسیم هات.

پاش بەربوون لە زیندان، گەڕامەوە بۆ دێ. کەس لەو هەموو خەڵکەی دێ، پێشی ئەوەی خۆم بناسێنم نەیناسیمەوە. تەنانەت خەجێش. کاتێک خۆم پێناساند، لە پڕمەی گریانی دا و هەڵات. ناحەقیشیان نەبوو، ئەو ڕۆژەی پاش شەش مانگی هەوەڵ، کە بەیانی بڕیار بوو ببەن بۆ مەحکەمە. شەو هاتن وتیان بچم بۆ حەمام، سەلمانی هات سەر و ڕیشی بۆ تاشیم. کاتێک ئاوێنەی ڕووبەڕووم ڕاگرت، سەرم سووڕما. ئەو کابرایە کێیە، لە پڕ پەیدا بوو. سڵاوم لێکرد. کابرای سەلمانی لە قاقای پێکەنینی دا، گوتی وەعەلێکمە سەلام. براله ئەوە وێنەی خۆتە، چەند مانگە خۆت نەدیوە. پێم سەیر بوو من لەو ماوەیەدا، چۆن ئاوا سەر و ڕدێنم سپی بووە و پیر بووم. لام وابوو ڕەنگە ماوەیەکی زۆر تێپەڕیوە، من حیسێبی مانگ و ڕۆژ و ساڵم لێ تێکچووە.

کاتێک کە گەڕامەوە بۆ دێ، دوەم مانگی بەهار بوو. لە دێ وەدەر کەوتم. ڕووم کردە دەشت و کێو و سەحرا. بۆ ئەو شوێنانەی کە مەکۆی بیرەوەری منداڵی و لاویم بوون، کە لەگەڵیان ژیابووم. دڵنیا بووم ئەم شوێنانە سەت هێندەیتریش شێوەم بگۆڕدرێ،دەمناسنەوە. خاک قەت ڕۆڵەی خۆی لێ گوم نابێ. بە بۆن، هەر بە بۆن دەمناسێتەوە. وەک مەڕ چۆن بەرخی خۆی دەناسێتەوە. دەچوومە هەر شوێنێک، چینێکی باش دەگریام. لەسەر کانی سەنگەران تووشی حەسەن شوان بووم. مەڕی نیوەڕۆی مۆڵدابوو. چوومە لای. پێش ئەوەی قسەیەک بکات، خۆمم پێ ناساند. ئیتر وەڕەز ببووم لەوەی بە کەسی تر بڵێم من کێم، جا چۆن نامناسنەوە! ئەمە ڕاستیەک بوو،من ئەو مرۆڤەی جاران نەبووم. خەڵکیش ناحەقی نەبوو نەمناسێتەوە.

حەسەن شوان بۆی باس کردم کاتێک ئەرچۆ ئاگادار بووە، من بە نەخشەی سەرجووخە و خەجێ لارە، تا پێی دار چووم. دەچێتە سەر خەجێ

لارە و سەرجووخە. گوتوویەتی لووتی خەجێ دەبڕێ و سەری دەتاشێ، سواری کەری دەکات. دێ بە دێ دەیگێڕێ. نێفەکی سەرجووخە دەبڕێ و ئەتکی دەکات. پاشان بە گوللەیەک ساردی دەکاتەوە. سەرجووخە وەخۆ دەکەوێ، بە یارمەتی مەلا و کەیخودای ئاوایی و ناسیاوی شار، کاغەز دەنووسن کە من بێ تاوانم. ڕاپۆرتی درۆیان لێداوم. دوایەش پازگا کاغەز دەنووسێ، کە من لەگەڵ کەسێکی تر کە ناو و شورەتمان یەکە، لێ تێکچووە. ئەو ڕای کردووە، من لە بری ئەو گیراوم.

(٦)

حەسەن شوان لە ماوەی شەوگاری زستان، لە چەقەخانەی مزگەوتی دێ، تەنیا باسی ئەو بوو بۆ کوڕە جحێڵڵانی ئاوایی دەگێڕاوە. دەگێڕێتەوە شەکێکی بۆ کوشتۆتەوە، بە تەنیا خواردوویە. دیتوویە گوێرێژەکەی بە کورتان و تێڕەوە کردۆتە قەڵاندۆش، تاکو نوچکی شاخەڕەش داینەناوە. دەڵێ ئەنگێوەیەکە موو هەڵدەگرێ. هەر ئەوەندەی دەست بداتە شاخی، ئاوڕ لە سەت تفەنگچی ناداتەوە. دەڵێ لە شەڕەکەی پاردا خۆی چاوی تێوەبووە، کاتێک کەوتۆتە بۆسەی جاشەکان. بۆ ماوەی نیو سەعات لە دوو لاوە، بە بیست کەس یەکبین دەسڕێژیان لێکردووە. لای وا بووە ئەگەر هەزار گیانی پێ بووبێ، یەکیان دەرنابات.پاش ئەوەی هەموو دڵنیابوون پێکاویانە، دیسانیش نەیانوێراوە لە جێی خۆیان ببزوون. قەدەرێک پاش بێدەنگیەکە بۆڕەی لە یەکیان هەستاندووە. تەنگ بە ئەمنیە و جاش هەڵدەچنێ. تا تاریکان شەڕ دەکات.

بەیانی کە تەرمەکان بە خەڵکی ئاوایی کۆ دەکەنەوە، سێ کەسی کوژراو پێنجی لێ بریندار کردبوون. حەسەن شوان دەڵێ دوو ڕۆژ دوای شەڕەکە، بۆی دەرکەوتووە لە بۆسەکەدا ئەنگێوتراوە. شوێن خوێنەکەی گێڕاوە، تا

گەیوەتە دوندی شاخی. لە بنە بەردێک هێندێک خوێنی دیتۆتەوە. وەک کەڵیان لێ کوشتبێتەوە. دەڵێ بەو هەموو خوێنە ڕژاوەدا لام وابوو لە بنە بەردێک، ڕەوەزێک مردووە. ئێستا نا ئێستا تەرمەکەی دەدۆزمەوە. ئەو ناوە هەمووی ورد دەپشکنێ. هیچی دەس ناکەوێ. پاش ماوەیەکی زۆر، قاچاغچی و تووتن فرۆش لەو دیو دیبوویان. لاقێکی کەوتبووە ئەو لاوە. بە تاقە لاقێک خۆی کردووە بەو دیودا. لەگەڵ گیای بەهار گەڕابۆوە.

(٧)

حەمە کەتەش ئاوامان بۆ دەگێڕێتەوە. ئەو بانگی بە گوێمدا دا و ناوەکەمی گۆڕی. لە پاش ئەو ئێوارە شووم و نەگبەتە، ناوم گۆڕا. ئێوارەیەکی درەنگی مانگی خەرمانان بوو. خەرمانم سوور کردبوو. بە تەنێ، خەریکی تایە داگرتن بووم. ئاورم کردبۆوە، قەرەوێڵە گیزەی دەهات. ڕێبوارێکی باڵا بەرزی باریکە، لە دوورەوە بەرەو من دەهات. زمانم بە برین چێ، سێ چوار جاران گازم کرد. وەک ئەوەی لەگەڵ ئەویشم نەبێ وابوو. وەها لە ماڵی فکر و خەیاڵ ڕۆچووبوو، ئاگای لە مەحموودی بێ زەواد نەبوو. وەک ئەوەی لە عاسمان و شتی وا بفرێ. دەمزانی غەریبە. قەتم لەو دەور و بەرانە نەدیبوو. خوڵکی چایەکم کرد.

دەم و چاوێکی ویشک و ڕەق. کەپۆیەکی قنج. چاوەکانی ورد و ڕەش. وەک چاوی ماری زیتەیان دەهات. دوو چام بە دووی یەکدا بۆ تێکرد. دڵم بە خەلەوخەرمان خۆش بوو. قەرزی کەسم لەسەر نەبوو. دەنگیشم، ئایش کاتێک قامان دەڵێم، گەپم پێ نادەن. خەڵکی دەڵێن ناخۆش نییە. یەک دوو قامم بۆ گوت. زانیم ماوەیەکی زۆرە هەڵوەدای شتێکە. زۆر بە غەریبی گوتم. گریاندم. بۆکڕووزی هەناسەییم دەدی. پاش ئاگردانی جگەرەیەک، بە بێ ئەوەی چاوم لێ بکا وتی: «تۆ بۆ؟» بۆ وا غەریبی

دەکەم. دڵنیایە ژن و منداڵم هەیە، بۆ ئەوە نابێ گراوم هەبێ. گوتی وەک ئەو لە لان ڕاو نەنراوم و ئاوارە و پەڕیوەی وڵات نیم. لە ماڵی خۆمم. پانتای دونیای خەیاڵی من، لە جەغزی خەرمانەکەم تێناپەڕێ. زیرەک بوو، دەیزانی نان و تووشم هەیە. کایەکەش ئەگەر زستانەکەی زۆر تووش نەبێ، بەشی بیست سەر ئاژەڵی وردە و دوو مانگای تا بەهار لێ پەیدا دەبێ. گوتی: «دەی ئەم خەمە قورسە چییە؟» بۆ وا غەریبی دەکەم.

قسەکانی زۆر ڕێک و پێک و جوان بوون. بە دەم و ڕاوێژیدا دەمزانی دەست و پێ سپیلکەیە و خەڵکی شارییە. بەڵام سەیر بوو، شارەزای هەموو گیر و گرفتەکانی لادێ بوو. وەک ئەوەی حەوت پشتی لە دێ ژیابێ. من لە مەجلیس و شتی وا جارجار قسان دەکەم. خەڵکی ئەم ناوە پێم دەڵێن، حەمە زۆر قسەزانە. زمانی لە ئاست کەس گۆڵە ناکات. حەیف بڕێکی سەواد نییە. ئەگینا بۆ مەجلیسی شای ئێران دەبێ. منی ماڵ وێران و مل بەکوێن، بۆ ئەوەی پاساوی قسەکانی ئەوم دابێتەوە، باسی ئەو چەتەیەم کرد، کە تازە لەو ناوە سەری هەڵدابوو. ناوەکەیم لەم و لەو بیستبوو. لە هەموو ماڵان باس، باسی ئەو بوو. لە هەوەڵەوە قسەکانی ئەوم سەرەوقوون کرد.

کاکی خۆم چ بڵێم. لە کوێوە دەس پێ بکەم. شوکر بۆ خوا جەرگم نەسووتاوە. ئەوەش ڕاستە پانتای دونیای خەیاڵی وەرزێر، لە جەغزی نان و تۆو و تفاق تێناپەڕێ. بەڵام سەرباری ئەوانەش، من خۆم دەردم زۆرە. براله خۆشی لە هیچ شوێنێک نەماوە. ڕاستە دەغڵ و دانەکەم باشە، بەڵام دڵم پێی خۆش نییە. برابەش زۆرە. کاتی کار هەر بە تەنێی، کەس نییە. حاسڵ پێگەیشت لە سەت لاوە، بە سەت نێو دەگەنێ.

گوتی: «زۆر قەرزداری؟» گوتم ناوەڵڵا براله. کابرایەکی چەتەی سەگباب، لەم ناوە پەیدا بووە. وەک گورگ بکەوێتە ناو ڕانە مەڕ. کەسی

بە ساغی نەهێشتۆتەوە. عالەمی ڕووتاندۆتەوە. هەر ڕۆژە دەنێرێتە سەر کەسێک، بۆ پووڵ. حەوتوویەکە کردوویەتە سەرم، بۆ دووسەت تمەن. هەراسی پێ هەڵگرتووم. گوتوویەتی ئەگەر نەیدەم، هەر دوو گوێم خشت دەبڕێ. خودا دەیزانێ تەنیا سەت تمەنم هەیە. کابرای ڕێبوار گوتی: «جا ئەوە ڕاستە» گوتم بەڵێ بەڵێ. پرسیاری کرد کێ ئەو ڕاسپاردەیەی پێ گەیاندووم. گوتم براله ئەوە بە ڕاستە. ئەو سەگبابە لە کەس ناپرینگێتەوە. هێندە چاو قایمە، باکی لە کەس نییە. بە ڕۆژی ڕوون دێتە ناو ئاوایی. کەسی نەناردووە. خۆی سێ جار هاتۆتە سەرم. بەربینگی پێگرتووم بۆ دووسەت تمەن. ڕێبوار پرسی ئەو چەتەیە ناوی چییە. من گوتم ناوی ئەرچۆی قوڕمساغە. ڕێبوار گوتی: «مەعلووم ئەرچۆ خۆی بوو داوای پووڵی لێ کردی؟» گوتم بەڵێ. بێ قەزا بی. بۆ کوێرم؟ وای دەناسم، کەردار کەری خۆی وا ناناسێ.

کابرای ڕێبوار بە هێمنی گوتی: «سەگی سەگباب خۆتی. قوڕمساغ خۆتی. من ئەرچۆم» کەی من ئەوم دیوە. کەی وتوویەتی پووڵی دەمێ. هەر پێم وابوو شۆخی دەکا، سەر دەخاتە سەرم. هیچ وە قەد و قەڵافەتی نەدەچوو. دەستی برد بۆ بەر پشتێنەکەی. چاردەخۆرێکی دەرهێنا، خستییە سەرپێ. چاوم بە لوولەی چاردەخۆرەکەوە شەقیلەی دا. قەڵافەتی گەورە و گەورەتر دەبوو. بە جۆرێک لەبەر چاوم خەریک بوو دونیای پڕ دەکرد. گوتی دەزانێ دوو سەت تمەنم هەیە. دەبێ بیدەمێ، ئەگینا هەر دوو گوێم خشت دەبڕێ. هەرچی پاڕامەوە و لاڵامەوە. گووم خوارد، کەڵکی نەبوو.

سەت تمەنم لەناو پزووی پاتۆڵەکەم شاردبۆوە، دامێ. گوتم ئیزنم بدا با ئەو گەنمە بفرۆشم، سەت تمەنەکەی دیشی دەدەمێ. دەستی برد بۆ گیرفانی. چەقۆیەکی سەرتاشی دەرهێنا. من وەک دار ویشک هەڵگەڕابووم. ئەو لایەکی لە ئاتەکی کەواکەم بڕی، نایە سەر ئاورەکە. بە بێ ئەوەی بە خۆم

ئاگا بکەم، گوێیەکی لە بندا خشت بڕیم. کەوا سووتاوەکەی کردە بۆسۆ، نایە سەر برینەکەم. گوێچکە بڕاوەکەشی خستە ناو قوولی مستم. گوتی: «بیبەوە بۆ ماڵێ. لە ناوەڕاستی ژوورەکەت، بە بزمار هەڵیواسە.»

ئیتر لەو کاتەوە، لەو ئێوارێیەوە کە بانگی بە گوێمدا دا، بوومەتە حەمە کەتە. خەڵکیش هەر وام پێ دەڵێن. تاکو نەڵێن حەمە کەتە، کەس نامناسێ.

ڕەزبەری ۱۳۸۱(۲۰۰۲/۱۰)

قەلەندەر

پێشکەش بەڕۆحی گۆرانیی
ڕەسەنی کوردی (حەسەن زیرەک)

ماشێن لە قەراخ ئاوایی وێستا. ئەو دە دوازدە گەزێک دوورتر لە ڕێگاکە دایرەیەکی لە بن باخەڵی نابوو دەهات و دەچوو. دوو سێ نەفەر دابەزین. ئەو جگەرەیەکی داگیرساند. ماشێنەکە تۆزێک لێی چووە پێشتر و لەبەر دەمی وێستا. ئەو خێرا خێرا مژی توندی لە جگەرەکەی دەدا و بە ناخیدا دەیبردە خوارێ. شۆفێر یاڵڵای لێکرد و گوتی: وەرە سەرێ. ئەو یەکجار وەڕەز و پەشێو دیاری دەدا. نەیدەتوانی ساخ بێتەوە، سواری ماشێن بێ یان هەر لەسەر جادەکە بوێستێ. هەموو موسافیرەکان دەیانناسی. بۆیە یەک یەک و دوو دوو هانیان دا بۆ سوار بوونی ماشێنەکە. بەنابەدڵیی دەرکەی کردەوە و سەرکەوت. شۆفێر دەنگی دا جگەرەکەی بکوژێنێتەوە. ئەویش خێرا هات بە گژیدا «کێ بە تۆی گوت بۆم ڕاگری؟ بەخوا تا قرتی لێ نەبڕم فڕێی نادەم، دەنا ڕایگرە دادەبەزم»

لەبەر دەرکە پشت لە شۆفێر و ڕوو لە موسافیرەکان دانیشت. خۆی بەسەر ئەژنۆیدا چەماندەوە، بەهەموو کەیفی خۆی مژی لە جگەرەکەی دەدا. دوکەڵ و خەمەکانی بە ناخیدا دەبردە خوارێ، نێوچاوانە تاڵەکەی بە سێ چوار هێڵی ڕاست و چەپ کەوتبوونە سەر یەک، نوێنگەی خەم و پەژارەیەکی گەورە بوو، مووی ڕەشی لە جەستەدا نەمابوو. سمێڵە بابڕیەکەی بەهۆی دوکەڵی جگەرە، ببووە زەردێکی کارەبایی. ددانە زەردەکانی کەلێنیان تێکەوتبوو. لەگەڵ ئەوەی توورە و تۆسن بوو، زوو دەچووە دڵەوە.

پێکەنینی موسافیرێک بێ دەنگی ماشێنەکەی شکاند. گوتی: «ئەوە سیغارەکەشت کێشا، ئەوجار یەک دوو بەندمان گۆرانی بۆ بڵێ» ئەو بەتوندی قسەی کابرای بەر پەرچ داوە: «ئەمڕۆ عاسیم. بە قسەی هیچ کەس ناکەم، تەنانەت ئەگە... بڵێ نایڵێم. زۆر بێ دەماخم، هەموو دەمارەکانم گیراون، کەس ورتەم لێ نابیستێ. ئەمڕۆ لە هەموو کەس قەڵسم، تەنانەت لە خۆشم. خۆشم زیادیم بە کۆڵ خۆمەوە، سەر مەخەنە سەرم». موسافیرێکی کە گوتی: «ها! دەزانم ئەمڕۆ بۆ مەیموونەکەت تۆپیوە. ئەوە لەسەر ئەو شاییە دەریان کردووی»

ئەو وەک ئەوەی تازە بێتەوە سەرهۆش، سەرنجێکی تەنیشتیدا، دایرەکەی هەڵگرت و نایە سەرکۆشی. گوتی: نا! بۆ خۆم ڕۆیشتم. تا ئەمڕۆ کەس نەیتوانیوە لە شاییدا لە ڕووبەڕووم بخوێنێ. ئەوەی من ڕاو بنێ هێشتا لە دایکی خۆی نەبووە. سێ چوار لۆتی بەرقی هاتن. تازە خەتیان دابوو، منیش بەزەییم پێیانداهات. شتێکیشم کۆکربۆوە، بۆیە شاییەکەم بۆ بەجێهێشتن. موسافیرێکی کە گوتی: ئەوانەی ئەمڕۆ دەچنە سەر شایی جوان و جحێڵن. دەگەڵ مۆد دەگەڕێن. چۆن بە هی وەک تۆ ڕازی دەبن. من دەزانم هەر ئەوان هاتوون دامەزراون، تۆیان وەدەرناوە.

ئەو سەرێکی ڕاوەشاند و گوتی: هەی هۆ هەی هۆ! خۆتان دەشی بڕن و دەشی دوورن. ئەوانە کوا دەزانن گۆرانی بڵێن و شایی بگێڕن؟ چووزانن گۆرانی چییە. گۆرانی ئەوانە لەبری ئەوەی ببێتە هۆی هێورکردنەوە و حەسانەوەی مێشک و دەروونی مرۆڤ، ئەوەندەی تر عاسیان دەکات و دەیانڕووشێنێ. ئەمانە تەنیا زرم و کوتیان هەیە و بەس. کەس لێیان حاڵی نابێ، کەلیمە نازانن، دەنگوسەدایان لە ژێر ئەو زرمە زرمە دەشارنەوە. کەم و کووڕییان بە جرینگە جرینگی سازەکەیان قەرەبوو دەکەنەوە. گەڕی شایی بەکێش و هەرای ئەوانە تەنیا دەبێ ببێتە حەلوا و سێ جرتەکی. ئەوە بڕوای منە، ئێوەش چۆنی حیسێب دەکەن بیکەن، کەیفی خۆتانە.

زۆریان سەر خستە سەری، تاریفیان کرد، بەدەست و پەنجە، دەنگ و سەدایان هەڵگوت، بەشکوو شتێک بڵێ، بەڵام بێ کەڵک بوو. ئەو متەقی لە خۆی بڕی، ئەژنۆی لە باوەش گرت و سەری پێدا شۆڕ کردەوە. چاوەکانی بە قووڵایی خەمەکانیدا چوونە خوار. گوێی دڵی بۆ ڕاوێژی بیرەوەرییەکانی ڕاداشت، بیرەوەری ڕابردوو، کاتی لاوی. لە نێوەڕاستی مەیدان دەچەقێ. کەواو پاتۆڵێکی ئیندیگۆی ڕەش، کەوشی شبراو، پێچی پڕلۆنی سپی، گوڵ وردی سوور ، پشتێنی شەدەی لێ دەبێتە نەخش. لکی سۆرانی بەسەر قۆڵیدا دادەنووشتێنێ، چەق دەبەستێ. بە دەنگی پڕ لە خرۆشی کوڕ و کیژ گەڕی زەماوەند دێنێتە جۆش. لەگەڵ تەواوبوونی هەر بەندێک دەستی ڕاستەی بەرز دەکاتەوە، دەورێک بە دەوری خۆیدا دەسووڕێ. بە سێ چوار کەس گۆرانی بۆ دەستێننەوە. حەوت شەو و حەوت ڕۆژ شایی دەگێڕێ، کەلیمەی لێ تەواو نابێ. ئەوەی دەیڵێ نایڵێتەوە. هەموو چاوەش و شایەرەکان هەوڵیانە ڕەگەڵ خۆیانی خەن. سەروبنی بەندەکان بەرێکو پێکی دێنێتەوە. جوان و جحێڵە. جارجاریش دێتە نێو گەڕی شایی. قیت و قۆز و بۆشناخە، دۆی دەبێ. چاو بڕکێی دەگەڵ دەکەن. هۆش و ئاگای لێ دەبڕێ. دەچێتە حاڵەوە، وەک دەروێش جەزبە دەیگرێ.

برینی کۆن دەم دەکەنەوە، زووخاو و وەرهەم قوڵپە قوڵپ لە دڵەوە کەلاو دەکات. جەستە و لەش دەئاژوێ. یاد و بیرەوەری کۆن،یادی پیرۆز. یادی شیرین. یادێک ببێتە مایەی دەربەدەری و قەلەندەری، هەموو جارێک لە هیچ و نەبوونەوە بژیێنێتەوە و بێنێتەوە بوون. لە بوونەوەش بەرێتەوە بۆ ئەوپەڕی نەبوون. یادی ئەوین، یادی نازێ.

نازێ ئەو کیژە جوان و دڵڕفێنەیە وەک تەوار، کەوی دڵمی ڕاو کرد. پەڕوباڵی هەڵوەراند و لە پەلوپۆی خست. لەو کاتەوە کە دیومە تەنیا و تەنیا بۆ ئەوە گۆرانی دەڵێم و شایی دەگێڕم. لەگەڵ هەر پێکەنینێک بە دڵ

دەگریم. گۆرانیم کردۆتە دەرکی هەڵڕشتنی کەفوکوڵی دەروون. هەموو کات گۆرانیم بۆ خۆم وتووە، بۆ نازێم وتووە، هەموو ئافرەتێک لە نازێدا دەبینم، نازێش لە هەموو کیژێکی جوان و دڵڕفێن. ئەویش دڵی دامێ. زۆرمان یەکتر خۆش دەویست، چەند جێ ژوانم دەگەڵ کرد، حەیف ئەو ماوەیە هێندە کورت و کەم بوو نەمزانی کەی هات و چۆن ڕۆیی. ناردمە سەری، کەس نەما لە شاردا نەیکەمە تکاکار. قسەی ئەوان هەر یەک بوو ((کەوش و کڵاش نابنە یۆڵداش)) تۆ بابەیەکی شایەر و ئەویش کچە سۆفی، یەکتر ناگرنەوە. گوتم هەرچییەکی ئێوە دەڵێن وا دەکەم، دەست لە هەموو شتێک هەڵدەگرم. دەبمە تۆبەکار، دەروێش، گاور، هەرچی ئێوە دەڵێن. گوتیان ئێمە چۆن خۆمان دێنینە ڕێزەی تۆ.

ئیتر لەو کاتەوە بوومەتە بولبولی شەیدای نازێ، ڕۆژ تاکو ئێوارە، شەو تاکو بەیانی دەچریکێنم. ئەوینی من و نازێ ببووە بنێشتە خۆشکەی زاری خەڵکی شار و دێ، پیر و جحێڵ. ڕۆژێک لە قاوەخانە دانیشتبووم، حەمە و ئەحەی برای نازێش لەوێ بوون. خەڵک داوایان کرد گۆرانییان بۆ بڵێم، منیش لە خوام دەویست بیانوویەکی وام وەدەست کەوێ. قسەی دڵم بە گوێیاندا بچرپێنم، لە پێشدا دەنگم ئاوا هەڵبڕی:

وەی لە زاڵم، وەی لە زاڵم
ئەوی دەبێتە باعیسی دوو دڵان
رۆژی قیامەتێ، لەسەر پردی سەخرەتوڵڵایە
دەرفەت نەبا لەبەر شەیتانی لەعینێ
وەی لە زاڵم، وەی لە زاڵم
ئەوی دەبێتە باعیسی دوو دڵان
خێر لە ماڵ و مەنزڵی خۆی نەبینێ
رەنج بەخەسار بێ سەری ساڵێ...

دڵی دانیشتوانی قاوەخانەکەم هێنایە جۆش، هەموو هاودەردییان دەگەڵ من و چاویان لە حەمە و ئەحە دەکرد. وەک ئەوەی پێیان بڵێن بەزەییتان بەو عاشقە دڵ سووتاوەدا بێت. بەڵام ئەوان خۆیان گێل دەکرد و وەک دەگەڵ ئەوانیشم نەبێ وابوو، پاشان گرژم کرد:

شاعیرێکی مسکینم، بۆ بەندان داناميێنم
بۆیە کەوتمە سەر و پێت، بە زمانی خۆش بتدوێنم
لە تۆی کەژاوەدا بێت، قەد لە قەدی دەهاڵێنم
بە زۆر بێ، یان بە خوایش، دێم لە باوکی دەستێنم
بیست و دوو لانکی پێ بێ، هەمووی بۆ ڕادەژێنم
وەک ماینێ شێخ خەزاڵێ، دەیبەم و دەیڕفێنم

حەمە و ئەحە خۆیان پێ نەگیرا، بە تووڕەیی وەدەرکەوتن. شەوێ ئاوری ئەوین هەڵیگرتم، بەرەو جێژوان وەڕێکەوتم. ماڵی نازێ کەتبووە قەراخ شار، لە دوورەوە بە دەم شنەی باوە نەرم نەرم تێم هەڵکرد:

بەهار دێت و گوڵ دەڕوێت، گیانە
تۆ سەرێکم لێ نادەیت
سێو پێگەیی نەهاتی گیانە
کە لیمۆت زەرد بوو وەرە
نەخۆش کەوتم نەهاتی گیانە
وادەی گیان کێشان وەرە

دەنگم دەگەڵ تریفەی مانگەشەو تێکەڵ دەبوو. شێتانە سەری لە تاوێرە بەردەکانی ماڵی نازێ دەکوتا، تاکو ئەم لەمپەرە بەدقەوارەیە لە مابەینی ئێمە لابەرێ. بێگومان نازێش گوێی لە دەنگم دەبوو، لە لایەکەوە هەستی بە نزیکی من و خۆی دەکرد. دەیزانی من بۆ ئەوە گۆرانی دەچڕم، دەروونی هەڵقرچاوی هێور دەبۆوە. دەبوو بێتە حەوشە لەسەر دیوارەوە پێم ڕاگەیەنێ

کەی دێتە دەرێ. ئەگەر چاوی کەسێکی بە سەرەوە بایە زیاتر هەستی بە لەمپەری نێوانمان دەکرد. دووبارە بۆکروزی دڵی لە دوورەوە بە دەم هەناسەوە هەست پێ دەکرا. لە ماڵی ئەوان تەواو نزیک ببوومەوە، گوێم لە دەنگی شکانی شتێک بوو. گوێم نەدایە . هاتمە هەوایەکی تر...

پێم خۆشە لێرە بمرم، مەبادا بڕۆم لە لات
لە بەر ئەو چاوەت دەمرم، دەگەڕێ وەک سانیەی سەعات
دەست هەڵگری باڵات نیم، تاکو لێم دا بای بەسات
شەو و ڕۆژ بیست و چوارە، بە دەقیقە و بە سەعات
چاوەڕێی باڵای یارم، نازانم بۆچی نەهات
یارم کە هاتە دەرێ، عالەم دەڵێ مانگ هەڵات

حەمە و ئەحە و عەلی ئامۆزایان ڕژانە سەرم. خوری شۆڕیان کردم و بە نیوەگیانی بەجێیان هێشتم. بێ سەروزمان کەوتبووم، جارجار بە حاڵ دەمنووزاند. دەمەو بەیان بە چنگە کرکێ و گاگۆڵکێ خۆم گەیاندە سەر شەقام. یەک دوو نەفەر چاویان پێم کەوت، زۆریان هات و هاوار کرد. کێ وای لێ کردووم، گوتم تکایە ببەنەوە ماڵێ، جارێ کاتی ئەوە نییە. دە پازدە ڕۆژێک دەبوو لە ماڵێ کەتبووم، نەدەچوومە دەرێ. بەهۆی دۆستێکەوە زانیم لە تەنیشت ماڵی نازێ شاییە. خێرا ڕیشم تاشی و خۆم ڕازاندەوە. لەبەر ئاوێنەکە تەماشای خۆم کرد دەتگوت تازە لە دەست عیزرائیل هەڵاتووم. بە شەلەشەل خۆم کرد بە حەوشەی شاییدا. نازێ لەبەر هەیوان مات و مەلوول دانیشتبوو، سەیری داوەتی دەکرد. گۆنا سوورەکەی زەردی پاییزی لێ نیشتبوو. تریفەتریفی جاران لە چاوەکانیدا نەدەبینرا. بزە و خەندە شیرینەکەی سەر لێوی تۆرابوو. کە چاوی بە من کەوت ڕەنگی هێندەی دیکە هەڵبزرکا. لێوی کرۆشت و خۆی کرد بە ژوورێدا. منیش ئاورم گرت. خۆم پێڕانەگیرا. بێ ئەوەی کەس پێم بڵێ، تێمهەڵکرد...

قوربانت بم چاوی چاوم
لەسەر تۆزۆریان لێ داوم
وام زانی خەڵات کراوم
بۆ تۆرت کرد بۆ تۆریای
گوڵم لەسەر چی تۆریای

لەپڕ زرمەیەک لە بناگوێم هەستا، بەرچاوم تاریک بوو، سێ چوار کەس وەبنیان نام، هەر مست و شەق بوو وەک بارانە وێم دەکەوت. شایی شێوا. ژنان بە زیق و هۆڕ خۆیان کرد بە ژووریدا. خەڵک بە زۆر لە بن چنگیان دەرهێنام. نەڕاندم، ئەی هاوار خەڵکینە! خۆ من ڕقم لێی نییە، خۆشم دەوێ، لە کوێ و کەی خۆشەویستی تاوان بووە. جگە لەوەش تاوانم نییە. بۆ دەمکوژن، ئەی هاوار! ئەگەر بشکوژرێم هەر خۆشم ویستووە و خۆشم دەوێ. تەنیا بۆ ئەو دەژیم، ئەم دونیایەم لەبەر ئەو پێخۆشە. ئەحە و حەمە سیمڕ سیمڕ بۆم دەهاتن. دەیانگوت: ئەوە حەیات نییە، هەتیوە حیزە. دەتکووژین. خەڵکەکەش ببوونە لەمپەر. بە قوونەشەڕ منیان بردە دەرێ.

ئیتر ئەوە ئاخر جار بوو نازێم دیت. ئەگەر دەمزانی وا دەبێ، بشیان کوشتایەم، لەو دەرک و بانە دوور نەدەکەوتمەوە. نازێ وەک بەردێک بکەوێتە ناو گۆمێکەوە، شرت و گوم بوو. دوای ماوەیەکی زۆر زانیم بەزۆر داویانە بە شوو. بەڵام ئێستاش بۆم ڕوون نەبۆوە چۆن و بە کێ و لەکوێ. قەتیشم نەزانی. لەوە بەدوا من و دایرەکەم بووینە قەلەندەر. کەوتینە گەڕان، شار بە شار و دێ بە دێ. هەموو جێیەکی بە شوێندا دەپشکنم. دەنگ هەڵدەبڕم، نازێ دێنمەوە بەر زەینم. قسەی بۆ دەکەم. باسی دووری و خەمەکانمی بۆ دەگێڕمەوە. بۆم دەشنێتەوە، دەڵێ: ئێمە هی یەکین، هی یەکبووین و هەر دەگەینەوە بە یەک. جار جاریش بە نازەوە لێم دەتۆرێ، گۆرانی بۆ دەچڕم، ئاشتی دەکەمەوە. بۆ من گۆرانی و نازێ وەها تێکەڵاو

بووە قەت ناتوانم لێکیان جیا بکەمەوە. تەنانەت خۆشم لێم تێک چووە، نازێ گۆرانییە یان گۆرانی نازێ. خەڵکیش هەروا. زۆربەیان من بە گۆرانییەوە دەناسن، هێندێکیش کە من دەبینن وەبیر گۆرانی دەکەونەوە.

زۆر جار بیرم لەوە کردۆتەوە هەر چاکتر بوو وای لێهات. ڕەنگە ئەو جۆرە کە شیاوی نازێ بێ نەمتوانیبایە ژیانێکی خۆش و تێر و تەسەلی بۆ دابین کەم. کێ دەڵێ نازێ ئێستا بەختەوەر نییە. دەی مەگین لەوە زیاتر چیم دەوێ؟ دڵم دێتە جواب دەڵێ: خۆ تۆ خۆت نەتدیوە. کێ دەڵێ نازێ ئێستا بەختەوەرە؟ کێ دەتوانێ ئەوە بسەلمێنێ ئەگەر هی تۆ بایە بەختەوەر نەدەبوو؟ خۆ تۆ بڕیارت دا، دەست لە هەموو شت هەڵگری. ئەوەی ئەوان پێیان خۆش بێ بیکەی. مرۆڤ بۆی هەیە ئاڵ و گۆڕی بەسەردا بێت، هەڵوێست بگرێ، ببێتە هەموو شت.

هەگ کوێراییم دابێ. خۆ ئەوە نازێیە لە نێو ماشێنەکە دانیشتووە. چاوی بڕیوەتە چاوم. ئەوە لە کەیەوە خەریکی چیم؟ لە پڕ زرمەی دایرە و دەنگێکی بەسۆز و کەمێک گڕی نێرانە، سەرنجی هەموو موسافیری نێو ماشێنەکەی بۆ لای خۆی ڕاکێش کرد...

هەر ئەمنم ئەو کەسەی، ژینی بۆ تۆ ماوە
حەز لە کەس ناکەم من قەت، تاکو دونیا ماوە
هەر تۆی قسەی عیشم، بە دڵ دەتپەرەستم
تۆی تەنیا تەکیەگای، شیعر و هەڵبەستم
بە یادی دوو چاوت، وەڵا بێ مەی مەستم
بە خوا بێ مەی مەستم...

بەبێ ئەوەی کەس داوای گۆرانی بکات یەک لە دووی یەک دەیگوت. حەزێکی زۆر نادیار لە چاوەکانییەوە شەپۆلی دەدا، چیرۆکی ئەوین و خولیایی بە گوێدا دەچرپاند، سەر بە هۆردەی خەمێکی خەست و کۆن کە لە

دەروونیدا پۆنگی خواردبۆوە، جینگڵی پێ دەدا و دەیهەژاند. ئێستا بەهۆی سۆزی دەنگی گۆرانییەوە چەشنی کوێرەکانی بەهاران دەتەقییەوە.

ئەرێ وەی وەی وەی
قیتێی گوارە جۆلانێ
مەیلی جارانت کوانێ
وەرە دەستم لە مل کە
با عالەم پێ بزانێ
گرتم دوو ماچم لێ سەند
لە ڕاستەی خیابانێ
چون لە سەرم لازم بوو
وەک ڕۆژووی ڕەمەزانێ

لە نزیک شاری موسافیرێک هەرای کرد کاکی شۆفێر لە تەنیشت ساردخانە بۆمان ڕاگرە، دادەبەزین. ژن و پیاوێک و منداڵێکی چوار پێنج ساڵانە چوونە خوارێ. ئافرەتەکە تا دەست هەڵێنی کەڵەگەت، سپی پێست و کێل گەردن. جووتێک گوارەی مەنگۆڵەدار، پیرۆزەی شین پێوە لە گوێیدا بوو. خاڵێکی ڕەش بە قەت تاقرانییەک بەپەنا بەڵگی گوێیەوە لێی ببووە نەخش. چاو و برۆ ڕەش و کەوانی، پرچە ڕەشە درێژەکەی وەک دوو ماری ڕەش لە ژێر لەچکەکەیەوە سەری وەدەرنابوو. لە جوانی خودایی لە هیچ شتێک بێ بەش نەبوو. ماشێنەکە کەوتەوە ڕێ. ئەو لەبەر خۆیەوە گوتی: تۆ تەماشات کرد، دەتگوت لیرەیە. تۆ بڵێی نازێ نەبێ!؟. لەسەرەخۆ دایرەکەی لە پرێسکەکەیەوە پێچا. گنجەکانی نێو چاوانی بە تەواوەتی ڕەوی بۆوە. لچە ئەستوور و گۆشتنەکەی هێندێک داچۆڕابوو. ددانە زەردەکانی وەدیار خستبوو. سمێڵە بابڕەکەی هەر بزەی دەهات. زۆر جحێڵتر لە تەمەنی دیاری ئەدا. حەز و هیوایەکی بەرز وەک ئەسپێکی

سەرکەش و تۆڕ، لە چاویدا پەلی دەهاویشت و سمکۆڵانی دەکرد. دوو سێ نەفەر دەستیان بە گیرفاندا کرد پووڵی بدەنێ، ئەو گوتی: «نا پێویست بە پووڵ ناکات. ئەوڕۆ بۆ خۆم بوو، ئەمڕۆ هەمووتان میوانی خۆمن. هەڵی گرن بۆ جارێکی تر.»

بەفرانباری ١٣٧٦ (١/١٩٩٧)

پیلان

نووچ. نابێ نا! ئەمە کارێکە کەس نەبیستوو و کەس نەکردوو. جا چۆن وا دەبێ؟ با هەموو کەسیش وا بڵێت. ئەگەرکو ئەم قسەیەش ڕاست بێ و لەگەڵ هەموو کەسدا وابووبێ، خۆ لەگەڵ تۆ وا نەبووە. نا! نا قەت دڵم بەرایی ئەم کارە نادات. من بۆ ئەوە بەم گەرمایە زەحمەتی ئەم سەفەرە دوور و درێژەم خستۆتە بەرخۆم، خەڵکی بەم بەرگە نوێیەوە متمانەیەکی زیاترم پێبکەن. قسەم زیاتر لێ وەرگرن. بەڵام شتی وا نەبووە و ناشبێ. لە زۆر کۆنەوە لە پیر و گەورە پیاوانەوە ئەم قسە نەستەق و بەکاکڵانەمان بۆ بڕاوەتەوە،هێندە جـــــوان و ڕێکوپێکن، هەمـــــوو دەبێ بە ئاوی زێڕ بنووسرێنەوە. مەگین خوا بۆ خۆی بزانێ هەوەڵجار کێ و لە کوێدا بەکاری هێناون، پشتاوپشت هاتوون، تا ئەمڕۆکە. لە هەموو سەردەمێکدا چەشنی یاسایەکی پیرۆز لە کاریان کردوون، ئێستا چۆن دەکرێ چاو لە حاندیان بنووقێنم، خۆیان لێ نەبان کەم. سەیر کەن «سەرچاوەیەک کە ئاوت لێ خواردەوە، بەردی تێمەهاوە» «کە نانت خوارد، ناندێنەکە، مەدڕێنە» زۆر شتی تر کە دەتوانم بۆ نەکردنی ئەم کارە پشتیان پێ ببەستم. ها! خوێنەری هێژا ئێوە دەڵێن چی؟ چۆن بیر دەکەنەوە، پێتان وایە هێندە گەوجم ڕەنگە کاری وا بکەم. قەت شتی وا نەبووە و ناشکرێ.

***

کوێر و چاوساغەکەی کە مێرمنداڵێکی دە دوزادە ساڵانە بوو،تازە خەریک بوو گوندەکەیان بەجێ دەهێشت. هێشتا بە تەواوی دارودرەختەکانی بەر ئاوابییان لێ نەدیو نەکەوتبوو، کوێرەکە لە چاوساغەکەی ڕادەخوڕێ: «هەتیوە بزانە ئەوە کێیە بە دوومانەوە؟» ئەو

دوو ساڵێک دەبوو باوکی دابوویە دەست ئەم کوێرە. زۆر ئاوایی دوور و نزیک گەڕابوون. داوای سەرفترە، بەرات و خەرمان لۆغەیان کردبوو، خەڵکیش بە گوێرەی توانای خۆیان لە زۆر زۆر و لە کەم کەمیان دابوونێ. چاوساغەکە ئەوەی بە تاقیکردنەوە بۆ ڕوون ببۆوە، ئەگەرکو کەسێک ئەندامێکی هەستکردنی لەشی نقوستان بێ، لەبری ئەم نوقستانییە ئەندامێکی تری بەهێزتر دەبێ. کوێریش کە چاوی نەبوو، گوێی زۆر سووک بوو. تەنانەت سریوەی بزووتنی گەڵاشی دەژنەوی. ئاوڕی دایەوە، دیتی پیاوێک دووسەت گەزێکیان لێ دوورە «هیچم بۆ بەدی ناکرێ مەلا، لێمان دوورە» کوێرەکە لێی تووڕە دەبێ و پێی دەڵێ کوێرایی دابێ، خۆی کوێرە ئەو چی.

دوو هاوڕێ، بە کاوەخۆ ڕێیان دەبڕی. دەنگی کوتە کوتی گۆچانی کوێرەکە، مۆسیقایەکی سڕ بوو، ئاگری دنیای لە جۆش و خرۆشی منداڵانەی چاوساغەکەی دادەمرکاند. ئەمە تەنیا گەمەیەک بوو جارجارە بە دزی کوێرەوە دەیکرد. چاوی نووقاند. دەیویست بزانێ کوێر چۆن بە بێ چاوساغ بە ڕێدا دەڕوا. هەرەکی بوو بزانێ ئەگەر ئەویش خۆی کوێر بکات، گوێی باشتر دەبیستێ. هەست بە بوونی ئەو ڕێبوارە دەکات. چاوی نووقاند و گوێ قوڵاغ بوو، بەڵام هەر چییەکی کرد، هیچی لێ حاڵی نەبوو. لەناکاو کەوتنە ناو قوڵکێکەوە، دەمەو ڕوو کەوت بە عەرزیدا، کوێریش لە سەری تخێڵ بوو. بەشی ئەمجارەی، سێ چوار سیخورمە و جنێوی تەڕ و دوو قەفە گۆچان بوو. بەرەدەستی و سەر ئەژنۆکانی داماڵکان، دەزوورانەوە. کوێر خۆی دەتەکێنێ و پێی دەڵێ، هەتیوە سەگبابە، ئەوە دووبارە خەریکی کایە و گەمە بووی، بۆیە لە ڕێیەکە لاتداوە. ئا بزانە ئەو ڕێبوارە زۆری ماوە بمانگاتێ، کێیە. چاوساغەکە ئاوڕی دایەوە، دیتی کابرا دەستی لە پشت خۆیەوە هەڵپێکاوە، سەری داخستووە بە هێوری بەرەو ئەوان دێتە پێشەوە. «مەلا جلەکانی بەری زۆر پاک و خاوێنە، لە خەڵکی دێهات

ناچێ، دەوڵەمەندە، کەوشەکانی تازەیە، ڕەنگە خێرێکیشمان بداتێ» کوێر ئەم قسەیەی بە کەیفێ بوو، بزەیەکی تاڵی دەکەوێتە سەر لێو. بە چاوساغەکەی دەڵێ ئافەرین، هەمیشە ئاوا ورد سەرنج بداتە شت. دەبێ کاغەز بە سپییەتی بخوێنێتەوە. دەگەنە سەر کانی و ئاوێک، چاوساغ بە کوێرەکەی وت: «مەلا توونیمە، ئەمڕۆ زۆر گەرمە، نەچینە سەر ئەم کانییە، چۆڕێک ئاو بخۆینەوە و برێکیش خۆمان فێنک کەینەوە، با ئەو پیاوەش بمانگاتێ» پاش قەدەرێک غەریبە دەگاتە حاندیان، ئەویش لادەدا، پاش سڵاو و ماندوو نەبوونی دوو سێ شڵپ ئاو دەکا بە دەموچاویدا و دوو مستیش دەخواتەوە. ئەوجا سێ بە سێ بە پێی یەک وەڕێ دەکەون. چاوساغەکە زۆری پێ خۆش بوو لەم ڕێیەدا هاوسەفەرێکی تریان هەیە، دەتوانێ لەگەڵی بدوێ و پرسیاری لێبکات. دنیا تاریک و بێدەنگی خۆی بشکێنێ، کوێرە، کەم دوێ بوو، جارجارەیەک لە نێو ڕێدا پرسیارێکی لێدەکرد، تەنیا بە ئا یان نایەک قسەکەی دەبڕیەوە. لە کابرای پرسی خاڵە تۆش خەڵکی ئەم ئاواییەی. غەریبە وەڵامی داوە زوو خەڵکی ئێرە بووە، دەمێکە ماڵی چۆتە شار. کارێکی بووە، بۆیە هاتۆتە ئێرە، ئێستێ دەیەوێ بگەڕێتەوە بۆ شار. لەسەرەخۆ لە چاوساغەکە دەپرسێ، ئەی کوڕی باش ئێوە بۆ کوێ دەچن. کوێرەکە وەڵام دەداتەوە بۆ خێر هاتوونە ئێرە. گەرەکیانە ئەم دوو سێ ئاواییەی تریش بگەڕێن. بزانن خوا چییان بە نسیب دەکا. غەریبە پیاوێکی ڕەزاشیرین و جوانچاک بوو، لەبەر خۆیەوە هەر ورتە ورتی دەهات، وا دیار بوو لەگەڵ خۆی کەوتۆتە ڕاوێژ. لە کوێرەکەی پرسی: «مەلا ئەمساڵ ویشکەساڵە، بەروبوو باش نییە، کوا خەڵک خێر دەکەن؟» ئەو پێی وایە وەرزێڕ لە خۆیدا چاوچنۆکە، لە سیاساڵێکی ئاوادا پێی وا نییە دەستی بچێتە خێر و خێرات. کوێرەکە وەڵامی دایەوە ڕاست دەکا، ساڵەکەی خراپە، خۆ قەرزیان لەسەر کەس نییە، هەر کەس لە هەمبانەی خۆی گوێز دەبژێرێ. بە گوێرەی توانا شتێکیان داونێ، ماڵیان ئاوا. خوا

خێریان بنووسێ و لە شەڕی شەیتانی لەعین بیانپارێزێ. غەریبە پرسیاری کرد: «مەلا! تۆ شەرع و حەدیسیش دەزانی؟» کوێر وەڵام دەداتەوە، بەڵێ! بەڵێ دەزانێ. قورئانی بە تەفسیرەوە لە خزمەت مەلا سادق، لە مزگەوتی سوور خەتم کردووە. مەلا سادق فەقێی زۆر بوون، کە بۆ خەتمی قورئان چۆتە خزمەتی ، ئەویش وەک فەقێیان تا نۆرە دەرسی گەیوەتێ، گوێی لێ ڕاگرتووە. شارەزایی لە حەدیس و شەرعیش هەیە. غەریبە دەڵێ ڕێگەیان دوورە و ڕێگەی دووریش بە قسە نەبێ نابڕێتەوە. ئەگەر کوێرەکە ئیزنی لەسەر بێ پرسیارێکی لێبکات. کوێرەکە لە زوویەکەوە بە تەمابوو ئەو پیاوە خێرێکی بداتێ. لە دەرفەتێک دەگەڕا دڵی نەرم کا و ئەوەی پێ بسەلمێنێ کە مەلایەکی لایق و موستەحەقە، لەسەر هەموو کەس فەڕزە خێری بداتێ. کوێرەکە ئەم قسەیەی پێ خۆش بوو، وتی لە خزمەتی دایە. غەریبە «مەلا شەیتان بۆ خراپە؟» کوێرەکە بە سەرسووڕمانەوە پێی وت، ئەی بێ قەزا بی. جا چۆن ئەوە نازانی! چونکە بێ ئەمری خوای تەبارەک و تەعالای کردووە. سوجدەی نەبردۆتە بەر حەزرەتی ئادەم، خواش تۆقی نەحلەتی کردۆتە ملی. ئەشێ ئینسان هەمیشە لە خوای گەورە بپاڕێتەوە کە لە شەڕی شەیتان بیپارێزێ. کاری شەیتان کەڵکەڵە کردنی مرۆیە بۆکاری خراپ و گوناح. بەڵام ئێمە نابێ بکەوینە داوی و بە قسەی بکەین. چونکە بەرەو هەڵدێرمان دەبات، دوچاری ئاوری جەحەندەممان دەکات. «ئەی ئەگەر بێتو بەرەو کاری باش ڕێنموونی کردین، چی؟» کوێرەکە دەڵێ جا براله شتی وا کێ بیستوویەتی و کێ دیتوویە. کاری وا قەت نەبووە و قەتیش نابێ.

غەریبە بە کوێرەکەی وت دەزانێ ئەو بۆ ڕووی لەم ئاواییە کردووە، خزم و کەسی لەوێ زۆرە، دەستەنگە. قەرزێکی لە سەرە. بەیانی وادەیەتی دەبێ بیداتەوە. نیشیەتی. دەستی بە هیچ کوێیەک ڕانەگەیشتووە، بە ناچاری ڕووی کردۆتە ئێرە. لێرەش دەسبەتاڵ گەڕاوەتەوە. کوێرەکە «خوا ناهومێدت

نەکا» غەریبە لە درێژەی قسەکانیدا دەڵێ: لە چاو خۆیەوە چاو لەوان دەکات، ڕەنگە ئەوانیش وەک ئەو دەسبەتاڵ گەڕابێتنەوە، یان چی وایان پێ نەدابن، ئەگەرچی ئێستێ لەو کاتەدا خۆی لەوان زۆر موحتاجترە، ئەوە ماوەیەکە شەیتان دنەی دەدا و دەڵێ: پێنج قڕان بدە بەو مەلایە. ئەو لە تۆ هەژارترە، موستەحەقە. ئێستێ نازانێ بە قسەی بکات یان نا. کوێرەکە «بەڵێ! بەڵێ بە قسەی بکە،ئەوە ڕەحمانە، کاری خێر، یەک و دووی ناوێ». غەریبە پێنج قڕان لە گیرفانی دەردێنێ و دەیدا بە کوێرەکە. ئەویش وەریدەگرێ و دەیخاتە تەنکەی گیرفانی.

سێ هاوڕێ لەسەرەخۆ بە پێی یەک، دەڕۆیشتن. غەریبە لەبەر خۆیەوە هەر ورتە ورتی دەهات. کوێرەکە لێی دەپرسێ، برالە ئەوە لەبەر خۆیەوە دەڵێ چی؟ دەنگ هەڵێنێ با ئەوانیش گوێیان لێ بێ. غەریبە وتی: مەلا چت لێ بشارمەوە، شەیتان دەست لە یەخەم ناکاتەوە، دیسان دەڵێ ئەم مەلایە کوێر و هەژارە. بەو گەرمایە لە شارەوە بەم تولڤەوە بۆ خێر هاتۆتە ئێرە. ڕەنگە چی وایان پەیدا نەکردبێ. پێنج قڕانی دیشی بدەیە. ئەویش دەڵێ بیست تمەن قەرزدارە، بەیانی وادەیەتی دەبێ بیداتەوە، تاقە تمەنێکی پێیە. کوێرەکە: «خوا گەورەیە. خۆی ئەڕحەمەڕڕاحمینە، برالە بە قسەی بکە. ئەوە ڕەحمانە» غەریبە دەست دەبا بۆ گیرفانی، تمەنێک دەردێنێ دەیدا بە کوێرەکە و دەڵێ پێنج قڕانی بداتەوە. کوێرەکە دەست بە پووڵەکەدا دێنێ، پاش ئەوەی کە لێی دڵنیا دەبێ، دەیخاتە تەنکەی گیرفانی باخەڵی. لە گیرفانی پانتۆڵەکەی پێنج قڕانییەک دەردێنێ و دەیداتەوە بە غەریبە. پاش ماوەیەکی تر چاوساغەکەش گوێی لە ورتە ورتی هاوڕێکەیان دەبێ. کوێرەکە بە پێکەنینەوە دەپرسێ: «ها برالە، دیسان چییە؟» غەریبە لەسەرەخۆ دەڵێ: مەلا چت لێ بشارمەوە، دیسان شەیتانە دەستی لێ هەڵناگرێ. پێی دەڵێ تۆ کارت بەو پێنج قڕانە مسۆگەر نابێ، ئەو مەلایە هەژارە، ئەو پێنج قـــڕانەشی بدەیە. بەشکو دەردێک لەو دەوا بکات.

کوێرەکە بە دەنگێکی بەرز پێکەنی وتی: «بە خوا سەیرە! کوڕە بابم لە کاری خێر، یەک و دوو ناکرێ. ئەوە ڕەحمانە، بە قسەی بکە» غەریبە دەست دەبا بۆ گیرفانی، پێنج قڕانەکەی دەردێنێ دەیدا بە کوێرەکە. دەڵێ ڕەنگە ئەوجار ئاسوودە بێ شەیتان دەستی لە کۆڵ کاتەوە. چونکە تاقە شاییەکی پێ نەماوە ئیتر بیداتێ. کوێرە پووڵەکە وەردەگرێ و دەیخاتە ناو گیرفانی، دەڵێ: «خوا کەریمە، سەری بێ ڕۆزی لە ژێر خاک دایە».

سێ هاوڕێ گەیشتبوونە نیوەی ڕێ، شیو و دۆڵێ بوو، پیاو زەندەقی دەچوو. ورتە ورتی غەریبە دەگەڵ سیرە سیرەی دەنگی سیسرکە و کوتە کوتی گۆچانی مەلا ئاوێتە دەبوو. کوێرە بە پێکەنینەوە پرسیار دەکا: «ها! برالە، دەی شەیتان ئەوجار دەڵێ چی!»، «خۆ تۆ خۆت وتت پووڵم پێ نەماوە،ئەوجار چمان دەدەیتێ؟» غەریبە وتی: مەلا چت لێ وەشارم. ئەوە دیسان دەمێکە سەری خستۆتە سەرم، دەڵێ ئەو مەلایە کوێر و هەژارە «دەی دەی بە قوربانت بم» هەموو کەس خێری پێ دەکا و موستەحەقە «دەی دەی لە سەرت گەڕێم» قەت دانامێنێ و پێویستی بە پووڵ نییە، ئەوەی پووڵی پێیە لێی بستێنە، ڕووتی کە. مەلا بە پەشۆکاوییەوە دەڵێ: نا! نا! برالە بە قسەی نەکا، ئەوە شەیتانە. دوچاری ئاگری جەهەندەمی دەکات. غەریبە دەست دەبا بۆ گیرفانی، گوێزانێکی سەرتاش دەردێنێ، دەڵێ: برالە! بە خوا تا ئێرە بە قسەی کردووە، ئەمەشی بە قسە دەکا و خۆی پیاوخراپ ناکات. خۆشت فتوات داوە، چ ڕەحمان بێ، چ شەیتان. غەریبە دوو زللە و شەپێک دەسرەوێنێتە چاوساغەکە، ئەو دەزیقێنێ و مەلا بەجێدەهێڵێ. غەریبە گوێزانەکەی دەنێتە سەر ملی مەلا. لەسەرەخۆ دەست دەکا بە ناو گیرفانی باخەڵی مەلادا، ئەوجار یەکە یەکە گیرفانەکانی...

***

نا! نا! نابێ، شتی وا نەبووە و ناشبێ. ئەمە کارێکە کەس نەکردوو، کەس نەبیستوو. وا چاکە ئەمشەو بە بەرچاوی هەموویانەوە خۆم نەخۆش خەم، خۆم بێنمە حاڵی جاو، خۆ لەم کارە بپارێزم. دواتر کە لێیان پرسیم، دەڵێم خۆم نەمتوانی. کەسێکم لەبری خۆم بەکرێ گرت...

پووشپەڕی ١٣٧٨ (١٩٩٩/٧)

پێرست

خۆزە باڵتازار 7

قەڵای ... کلیل! 11

خەمەکانی لالۆ حەمە 24

ئۆغر 30

ئەو پیاوەی هاتبوو لە بەهەشت بمرێ 34

قابیل 40

میوان 48

تەنیا 55

چاوەڕوانی 69

سەیتەرە 70

نووسەر 72

چەتە 73

قەلەندەر 85

پیلان 95